

İstanbullu Gençlerin Kent İmgesi:
Kağıthane Örneği

Merve Ayar Yılmaz

Çiftler Arasındaki Eğitim Seviyesi
Farkının Evlilik İçerisindeki Çatışmalarda
Kullanılan Davranış Türleri Üzerine
Etkileri

Zübeyir Nişancı
Nisa Özer & A. Betül Aydın

Sosyolojinin Bir Bilim Olarak
Kurumsallaşmasında Emile
Durkheim'in Eserleri ve Durkheim'a
Yönelik Eleştiriler

Furkan Murat Sağlam

Immigrant Children's Use of Early
Intervention Services in The
United States

Aslıhan Nişancı

How to Implement a Cohesive
Youth Policy for All: A Comparative
Analysis of the Origins of
'International' Youth Policy in the
World

Sümeyye Semiha Büyük

Fransa ve Türkiye'deki Çadlı
Öğrencilerin Uyum
Süreçlerinin Karşılaştırması

Hadje Fana Mahamat

toplumsal değişim

2022 | CİLT | VOLUME 4

SAYI | NUMBER 2

ISSN 2651 - 4850

toplumsal değişim
Cilt/Volume: 4 Sayı/Number: 2 2022

ISSN: 2651-4850 E-ISSN: 2717-9141

DOI: <https://dx.doi.org/10.51448>

toplumsal değişim uluslararası ve hakemli bir dergidir. Yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.
toplumsal değişim is the official peer-reviewed, international journal of the İnsan ve Medeniyet Hareketi. Authors bear responsibility for the content of their published articles.

İnsan ve Medeniyet Hareketi Adına İmtiyaz Sahibi/Owner

Kemal Özden

Yazı İşleri Müdürü/Cheif Executive Office

Mehmet Bulayır

Genel Yayın Yönetmeni/Executive Editor

Haluk Nas

Editör/Editor

Mustafa Özel (Editor-in-Chief, Prof. of School of Islamic Studies)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yayın Kurulu/Editorial Advisory Board

Ahmet Koyuncu, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye
Ferhat Tekin, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye
Hızır Murat Köse, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Hüseyin Aydoędu, Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, Türkiye
Hüseyin Korkut, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara, Türkiye
Mahmut Hakkı Akın, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Mehmet Ali Aydemir, Muş Alparslan Üniversitesi, Muş, Türkiye
Mehmet Fatih Aysan, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Muhammet Kızılgöçer, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye
Muhammet Öztürk, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Murat Şentürk, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Osman Aydın, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
Yusuf Adıgözel, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye
Zübeyir Nişancı, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

İçindekiler / Table of Contents

Akademik İçerik Danışmanlığı/Content Advisor

fibula

Salacak Mahallesi, Neyzenbaşı Halil Can Sokak, No:21 Üsküdar / İstanbul

Elektronik Posta: info@fibulayayincilik.com

Tasarım ve Uygulama/Design and Application

Sevde Bozat

Yayın Türü/Type of Publication

Türkçe İngilizce Süreli Yayın / Turkish English Periodical Publication

Yayın Periyodu/Publishing Period

Altı ayda bir Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanır / Biannual (January & July)

İletişim/Correspondence

İnsan ve Medeniyet Hareketi

Bahariye Mevlevihanesi, Eyüp Merkez Mahallesi, Silahtarağa Cad. No: 12 Eyüp, İstanbul

Telefon: +90 (212) 501-3171 **Web:** http://toplumsaldegisim.com

Elektronik posta: admin@toplumsaldegisim.com

MAKALELER/ARTICLES

İstanbul Gençlerin Kent İmgesi: Kağıthane Örneği

Istanbul Youths' City Image: The Case Of Kağıthane 6

Merve Ayar YILMAZ

Çiftler Arasındaki Eğitim Seviyesi Farkının Evlilik İçi Çatışmalarda Kullanılan Davranış Türleri Üzerine

The Effect Of The Difference Between A Couple's Educational Background On Behaviors In Marital Conflicts 36

Zübeyir NİŞANCI

Nisa ÖZER & A. Betül AYDIN

Sosyolojinin Bir Bilim Olarak Kurumsallaşmasında Emile Durkheim'in Eserleri ve Durkheim'a Yönelik Eleştiriler

The Works of Emile Durkheim and Criticisms of Durkheim in the Institutionalization of Sociology as a Science 56

Furkan Murat SAĞLAM

Immigrant Children's Use of Early Intervention Services in The United States

Amerika Birleşik Devletleri'nde Göçmen Çocukların Erken Müdahale Hizmetlerini Yararlanmaları 70

Aslıhan NİŞANCI

How to Implement a Cohesive Youth Policy for All:

A Comparative Analysis of the Origins of 'International' Youth Policy in the World

Herkes İçin Bağlayıcı Bir Gençlik Politikası Nasıl Uygulanır: Dünyada İzlenen 'Uluslararası' Gençlik Politikasının Kökenleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz 82

Sümeyye Semiha BÜYÜK

Fransa ve Türkiye'deki Çadlı Öğrencilerin Uyum Süreçlerinin Karşılaştırması

Comparison of Adaptation Processes of Chadian Students in France and Turkey 98

Hadje Fana MAHAMAT

İstanbul Gençlerin Kent İmgesi: Kağıthane Örneği

Merve Ayar Yılmaz¹

Özet

Bu çalışmada İstanbullu gençlerin kent imgesi Kağıthane örneği üzerinde incelenmiştir. Gençlerin kent imgesi, (1) İstanbul imgesi, (2) Kağıthane imgesi, (3) İstanbul'u keşfetme, (4) İstanbul'u deneyimleme ve (5) hafızalardaki İstanbul olmak üzere 5 tema altında ele alınmıştır.

Bu çalışmada görsel sosyoloji yöntemi ve nitel araştırma yöntemi birlikte kullanılmıştır. 18 katılımcı ile yüz yüze görüşmeler yapıp haritalar çizdirilmiş, fotoğraflar çektilmiş ve derinlemesine mülakat yapılmıştır. Haritalar ve fotoğraflar görsel sosyoloji yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde imge, keşif, deneyim, bellek ve fotoğraf kavramları değerlendirilmiş. İkinci bölümde görsel sosyolojinin yöntem ve tekniği anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise saha çalışması sırasında elde edilen bulgular katılımcıların çizdiği haritalar ve çektiği fotoğraflar ile birlikte okuyucuya sunulmuştur. Sonuç bölümünde ise araştırma bulguları değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda gençlerin İstanbul imgesinde üretim değil tüketim mekanlarının ön planda olduğu fark edilmiştir. İstanbul'un karmaşık bir yapıya sahip olduğu, bu karmaşık yapının iki ayrı uç olarak ifade edilmesine rağmen kimsenin kendini bir taraf olarak belirtmediği dolayısıyla bir kimliğe dönüşmediği tespit edilmiştir. İstanbul'un hızla değişen yapısına gençlerin uyum gösterdiği, değişen silüete alıştikları gözlemlenmiştir. Gençlerin kenti çalışırken deneyimledikleri, imge ile deneyimin genellikle örtüşmediği ortaya çıkmıştır. İmge ile deneyimin birlikte görüldüğü yerler olarak AVM'ler ve türbeler ile karşılaşmıştır. Ayrıca fotoğraf çekmenin kenti keşfetme ve deneyimlemede büyük bir etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Kent imgesi • Keşif • Deneyimleme • Hafıza • Fotoğraf • Görsel sosyoloji

İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü doktora öğrencisidir.

Istanbul Youths' City Image: The Case Of Kağıthane

Merve Ayar Yılmaz¹

Abstract

This study examines city image from the perspective of youths in Kağıthane, Istanbul. It has been arranged in five categories: (a) Image of Istanbul, (b) Image of Kağıthane, (c) discovering Istanbul, (d) experiencing Istanbul, and (e) Istanbul in recollections.

In this study, visual sociology and qualitative research methods have been used together. Eighteen participants were interviewed in depth, made to draw cognitive maps, and take photographs. The maps and the photographs were analyzed using the methodology of visual sociology.

The study's first chapter examines the notions of image, discovery, experience, recollections, and photographs. The second chapter introduces the method and techniques of visual sociology. The third chapter displays the fieldwork findings along with the interviewees' cognitive maps and photographs. The final chapter evaluates these findings and makes suggestions for further studies in the field.

The results of the research suggest that places of consumption rather than production are prioritized more. Istanbul is understood to have a complex structure, and although this structure has been expressed as two distinct points, no one identified themselves with any one side. Youths were observed to adapt to the rapidly changing structure of Istanbul, getting accustomed to its changing skyline. Youths were also discovered to experience the city through work, and their images and experiences don't usually coincide. Places where images and experiences overlap are shopping malls and tombs. Also, taking photographs was observed to have a big impact on discovering and experiencing the city.

Keywords

City image • Discovery • Experience • Recollections • Photography • Visual sociology

İstanbul University, PhD Student of the Department of Sociology.

Giriş

Kentleri seyretmek, insanlara özel bir zevk vermektedir. Kentler her ışıktta, her türlü hava koşulunda görülebilen, tasarımı olan birer sanat eseri olarak nitelendirilebilir. İnsanlar sanatsal bir yapı olan kentleri seyrederken pasif durumda kalmamakta, o kentleri deneyimleyerek sanatsal yapının bir parçası olmaktadır. Bu karmaşık ilişkide insanların kent algısı da bütüncül bir halde olmayabilir. Her insanın kent algısı ayrıdır ve içerisinde pek çok duyguyu barındırır. İnsanın hemen her tür duygusu kent algısını beslemektedir. Bütün bu algıların birleşimi ise imgeyi oluşturur (Lynch 2014, 2). Ayrıca kentlerin genel görünümüyle birlikte, kentlilerin yaşam tarzları da bu imgeye dâhil edilebilir. Kentin sokakları, caddeleri, heykelleri, kütüphaneleri, insanların giyimleri, davranış biçimleri de kent imgesinin bir parçasıdır (Çizgen 1994, 19). Dolayısıyla kent imgesinin içerisinde hem farklı bireylerin kent imgesi hem de kentlilerin yaşam tarzı bulunmaktadır.

İmgeler gerçekliğin birebir aynısı değildir. Yeniden yaratılmış ya da yeniden üretilmiş görünümlerdir (Berger, Görme Biçimleri, 2016, 10). Yeniden üretilmiş görünümler, kişilerin zihin dünyasında, kişilerin önceden edindikleri bilgilere, kurdukları hayallere, hissettikleri duygulara göre yeniden şekillenen gerçekliktir. Gerçeklikten hareketle oluşturulan imgeler de zamanla pek

çok etken tarafından gelişmekte ve değişmektedir. Örneğin bir kentle ilgili görülen fotoğraflar, izlenen filmler, reklamlar, dinlenen hikayeler kent imgesini değiştirmektedir. Böylelikle imgeler kişinin zihin dünyasında yeniden üretilir ve gerçekliğin birebir aynısı olmaktan çıkar (Lynch 2014, 178-179). Aynı kent, başka zihinlerde farklı imgelere sahip olabilir.

İmgeler sadece dışsal karakteristiklere bağlı kalmazlar. Gözlemciden de etkilenirler. Bu nedenle gözlemciye verilen eğitimler ile imgenin niteliği de geliştirilebilir. Kent gezileri ya da okul projeleriyle eğitim verilerek ilk başta düzensiz bir fiziksel ortam olarak algılanan çevrenin imgesi çeşitli sembolik diyagramlar oluşturularak değiştirilebilmekte ve dönüştürülebilmektedir (Lynch 2014, 179). Böylece kent imgesinin sabit ve durağan olmadığı anlaşılmaktadır.

Çevresel bir imgenin yaratımı gözlemci ve gözlenen arasındaki iki yönlü bir süreçtir. Gözlemcinin dışsal formda gördüklerini yorumlar, düzenler ve dikkatini bir şeye yöneltir. Bütün bunlar imgenin yaratımını etkiler. Bu etkilerle oluşan imgeler sayesinde bireyler çevreye kolayca uyum sağlayabilmektedirler. Aynı fiziksel çevreyi her birey birbirinden farklı şekilde imgeleyebilmektedir (Lynch 2014, 147). Çünkü her birey kendi imgesini yaratmaktadır. Fakat bir kente dair oluşturulmuş tüm farklı imgeler arasında ortak bir uzlaşma vardır (Lynch

2014, 8). Bu ortak uzlaşma ile elde edilen imgeye kent imgesi denilebilir.

Lynch'e göre çevresel imgenin kimlik, yapı ve anlam olmak üzere üç unsuru vardır. Kimlik, kentlerin tanınmasına, diğerlerinden ayırt edilmesine ve onların bir varlık olarak kabul edilmesine imkân tanır. Yapı, kentin gözlemciyle ve diğer nesnelere uzamsal veya dokunsal ilişkisini içerir. Gözlemci için uygulama esnasında ya da duygusal olarak içerilmiş bir halde bulunan unsur ise anlamdır (Lynch 2014, 9). Kimlik, yapı ve anlam kavramları kent imgesinin ayrıştırılarak anlamlandırılmasına olanak sağlar.

Örneğin Kız Kulesi görüldüğünde İstanbul, Anıtkabir görüldüğünde Ankara'dan bahsedildiği anlaşılır. Bunlar kimliğe ait unsurlardır. Kentin sakinleriyle, ziyaretçileriyle temas kurduğu alana dair unsurlar kentin yapısına aittir. Örneğin, cumbalı evler, Arnavut kaldırım sokaklar, gökdelenler, parklar, köprüler imgenin yapıya dair kısmını oluşturur. Anlam ise kentin, kenti izleyenler için sahip olduğu anlamdır. İmgenin anlam kısmına örnek olarak Urfa'nın Peygamberler şehri olması örnek verilebilir.

Kişiler birbirlerinin zihinlerindeki imgelere atıfla konuşurlar. Örneğin hangi şehirde yaşadığı sorulan biri "İstanbul" cevabı verdiğinde, karşısındakinin zihninde tasarlanmış, hayali, tekrar tekrar yeniden üretilmiş bir İstanbul canlanmaktadır. Eğer karşıdaki kişi İstanbul'u televizyon dizilerinden biliyorsa -gerçekte kişi çok katlı bir apartman dairesinde yaşıyor

olsa da karşısındakinin Boğaz'da bir yalıda oturduğunu düşünebilir. Kişinin deneyimlediği İstanbul ile karşısındakinin imgesindeki İstanbul birbirlerinden farklı olabilir.

Kent deneyimlenirken imgeyi dönüştürür ve yeniden üretir. Ayrıca imge de kenti deneyimleme pratiği üzerinde etkilidir. Kenti deneyimlemek de aslında üzerinde çok düşünmediğimiz pratiklerin bir araya gelmesidir. Okula gitmek, alışveriş yapmak, parkta dinlenmek gibi eylemler kent deneyiminin bir parçasıdır. De Certeau, Gündelik Hayatı Keşfetmek adlı kitabında bu tür sıradan eylemleri incelemektedir. Sıradan insanın, sıradan alışkanlıklarının tutum ve uygulamalarının öyküsünü anlatır. Bunun için de her gün yapılagelen ortak eylemleri yeniden ezberlemek, incelemek ve sonra kültürleri okumak ve yazmak gerektiğini düşünür (Certeau 2008, 41-42).

Kent bize sunduğu imkânlar dâhilinde yaya olarak, vasıtayla, sanal olarak ya da farklı yöntemlerle deneyimlenebilmektedir. Kentin algılanmasında her bir deneyim pratiği ortak ve farklılaşan birtakım veriler sağlamaktadır (Yarımbaş 2017). Belirlenen bu alanın dışında gündelik yaşam insanlara kuralların dışına çıkabilmek, işlerini kendince yürütebilmek için pek olanak sunmaktadır (Certeau 2008, 44). Böylelikle aynı edimi yapan bireyler farklı tecrübeler elde ederler.

De Certeau'ya göre bir kent deneyimlenirken "stratejilerden" ve "taktiklerden" yararlanılmaktadır. Strateji, bir istek öznesi ile bir erk öznesinin belli bir çevreyle yalıtılmasıyla oluşan güç ilişkilerinin ölçülüp tartılmasıdır. Stratejiler, her şeyden önce belirli bir aidiyet alanının varlığını gerektirmektedir. Bu aidiyet alanı ilişkilere belirgin bir biçimde dışarıdan bakabilecek bir idareyi mümkün kılar ve bu idarenin zeminini oluşturur. Politik, ekonomik ya da bilimsel akıl bu strateji modeli üzerine kurulur. Taktik ise bir tür hesaplamadır, aidiyet ya da ötekinin görünür bir bütünlük olarak ayırt edilmesini sağlayan bir sınır üzerinden yapılan hesaplamadır. Taktik kendi uygulama alanına sahip değildir, sadece ötekinin alanına sahiptir. Taktikler, ötekinin alanına, bu alanı bütünüyle kapsamadan yavaş yavaş, parça parça sızar. Taktik daha fazla yayılmak için kendini ayarlayabileceği, koşullardan bağımsız bir hale gelebileceği bir mekândan yoksundur. Taktik mekân-sızdır. Dolayısıyla zamana bağımlıdır ve kendi çıkarına kullanabileceği olasılıkları yakalamak için sürekli tetikte beklemektedir. Bir mekânı olmadığından, kazançları muhafaza edemez, sürekli fırsatlar yakalamak zorundadır (Certeau 2008, 54-55). Strateji ve taktik, birbirlerine karşı geliştirilen iki kavram olarak düşünülebilir.

Günlük hayatımızdaki dolaşmak, konuşmak, okumak, yazmak gibi pek çok alışkanlık, tutum ya da uygulama taktik

türündendir. Taktikler günlük mücadelelerden ve bu mücadelelere eklenen zevklerden ayrı düşünülememektedirler. Stratejiler ise, ait olunan bir mekân ya da bir kurum aracılığı ile korunmaktadır. Onları bu biçimde destekleyen erklerle ilişkilerini nesnel hesaplamalar ardına saklamaktadırlar (Certeau 2008, 54-55). Böylece korunan stratejilere karşı, geliştirelen ve sürekli hareket halinde olan taktikler olduğu düşünülebilir.

Taktikler fiziksel ve sanal araçları kullanarak kenti kamusalın iradesine ve lehine değiştirip dönüştürebilir. Özellikle kenti okumaya gayret eden bilinçli bir yürüme pratiği bu taktikleri üretebilmek için geniş potansiyeller taşır (Yarımbaş 2017). Örneğin yürürken gözümüze ilişen bir "kestirme yol" taktik denildiğinde ilk akla gelenlerdendir.

Kentin deneyimi, bilhassa sokaktaki yaşam, beklenmedik bir şekilde gerçekleşir (Sennett 2013, 182). Kenti deneyimlemek önceden planlanarak yapılan bir şey değildir. Kenti deneyimleyenler, hoşlarına giden deneyimleri başkalarıyla paylaşmak istemektedirler. Bu deneyimleri paylaşabilmek, aktarabilmek için ise günümüzde pek çok araç vardır (Yarımbaş 2017). Görseller ve metinler ile farklı sanal ortamlarda deneyimlerin paylaşılabilme imkânı bulunmaktadır. Paylaşılan bu deneyimler başkalarının deneyimlerini etkileyeceği gibi, paylaşılan deneyim daha önceki başka bir paylaşımından etkilenmiş olabilir. Örneğin İstanbul'a gelen birisi mutlaka Boğaz'da bir çay

içmesi, vapurda martılara simit atması gerektiğini düşünür çünkü daha önce İstanbul'a dair gördüğü karelerde bunlar yapılmaktadır. Sonuç olarak imgede olanlar deneyimi etkilemekte deneyim de imgeyi dönüştürmektedir.

Kent İmgesi ve Deneyim Alanında Yapılan Çalışmalar

Kent imgesi alanında Türkçe literatürde yapılan yüksek lisans ve doktora düzeyindeki çalışmalar daha çok şehir planlama ve mimarlık bölümlerinde olmakla birlikte, sosyoloji alanında da sınırlı sayıda çalışılmıştır. Sosyoloji alanındaki çalışmalarda kent okumasını imgeler üzerinden yapan sadece "İmgeler üzerinden kent okuması: Divanyolu Caddesi örneği" tezine rastlanılmıştır. Sosyoloji alanı dışına çıkıldığında imge ile ilgili yapılan tezler dört başlık altında toplanabilir. Bu başlıklar i) Kent imgesinin tespiti ii) kent imgesinin dönüşümü iii) çeşitli sanat dallarında kent imgelerinin tespiti iv) imgenin bizatihi kendisi ile ilgili çalışmalar olmak üzere gruplandırılabilir.

Kent imgesi ile ilgili Köksal Alver'in doğrudan bir kitap bölümü bulunmakla birlikte bu konuda yazılmış makaleler bulunmaktadır (Alver 2012). Bilhassa Kevin Lynch'in kent imgesi tanımından hareketle yapılan çalışmalar göze çarpmaktadır. Namık Ayvalıoğlu'nun 1993 yılında yaptığı "İstanbulcuların Zihnindeki İstanbul, İstanbul'un Kognitif İmajının İncelenmesi" (Ayvalıoğlu 1993) başlıklı araştırmasının bu alandaki diğer

çalışmalara öncü olduğu söylenebilir. Kent imgesi ile ilgili hazırlanmış diğer makaleler şu şekilde sıralanabilir: Kentsel İmge: İstanbul'dan Bulgular (Türkoğlu 2002), Öğrenci Zihin Haritalarında Kente İlişkin Deneyimle Değişen Çevre Algısı (Evren Ülkeryıldız 2009), Kent İmgesi: Bursa Örneği (Sam 2010), Kent İmgelerinin Değerlendirilmesi Bakımından Manisa (Demir 2015), Kent İmgesi: Ankara Örneği (Ünal 2017).

Kent sosyolojisi alanında deneyim ile ilgili çalışmaların çoğunluğunun kent yoksulluğunu deneyimlemek ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda daha çok mekan ve deneyim ilişkisi üzerinde durulmuştur. Deneyim ve kent imgesinin birlikte çalışıldığı sadece Berrin Akgün'ün "Mekansal imge-mekansal pratik ilişki/ilişkisizliğin Bursa'da 1950-1951 ve 1989 Bulgaristan göçmenleri üzerinde incelenmesi" (Akgün 2001) tezine rastlanılmıştır.

Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın amacı Kağıthane'de yaşayan gençlerin mevcut İstanbul imgeleri ve deneyimleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek ve imgenin deneyim üzerinde nasıl bir rolü olduğunu ortaya koymaktır. Ayrıca İstanbul imgesi ile Kağıthane imgesi arasında nasıl bir bağlantı olduğu, hangi açılardan farklılaştıkları anlaşılmasına çalışılmaktadır. İstanbul imgesi ile ilgili yapılan çalışmalar olmakla birlikte İstanbul'un Taksim ve Tarihi Yarımada gibi merkezi yerlerine yakın bir yer olan Kağıthane üzerinde böyle bir çalışma

yapılmamıştır. Ayrıca yapılan İstanbul imgesi çalışmalarının üzerinden geçen zamanda İstanbul hızlı bir kentsel dönüşümüne maruz kalmış, silueti değişmiş ve yeni ulaşım aksları eklenmiştir. Böylece yeni araştırma yapılmasının literatüre anlamlı bir katkı olacağı düşünülmüştür.

Çalışma İstanbul'da Kağıthane ilçesinde ikamet eden ya da çalışan gençlerle sınırlandırılmıştır. Kağıthane ilçesinin tercih edilmesinin çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan ilki, Kağıthane'nin geniş ulaşım ağlarına sahip olmasıdır. Metro ve metrobüs hatlarına yakınlığı sebebiyle İstanbul'un görece uzak yerlerine dahi kolay ve ucuz bir şekilde ulaşabilme imkânı bulunmaktadır. Yenikapı-Hacıosman metro hattı ile Taksim, Sultanahmet gibi bölgelere, metrobüs ile hem Anadolu yakasına hem Avrupa yakasının önemli merkezlerine kısa sürede ulaşabilme imkânı bulunmaktadır. Bölgedeki otobüs ve minibüs seferlerinin çeşitliliğivesıklığınyanındaçevreyollarına yakınlığı da Kağıthane'nin kalabalık bir nüfusa sahip olmasına sebep olduğu gibi çalışma açısından anlamlı veriler elde edilebileceğini düşündürmüştür. İkinci bir sebep, Kağıthane'nin Osmanlı zamanında gözde bir mesire yeri hâlinde hızlı kentleşmeyle mekânın kısa bir zaman içerisinde tanınmayacak halde değişime uğramasıdır. Üçüncüsü, Kağıthane'nin geçlerin edebiyat ve tarih derslerinde karşılına çıkan bir mekân olmasıdır. Dördüncüsü, Kağıthane'nin sosyoekonomik olarak gelişmiş bir yer olmamasıyla birlikte Şişli, Beşiktaş, Maslak gibi kentin

görece gelişmiş yerlerine yakın bir yerde konumlanmasıdır. Son olarak araştırmacının 3 yıl boyunca Kağıthane'nin üç farklı mahallesinde öğretmenlik yaparken dikkatini çeken gençlerin kenti deneyimleme pratikleri çalışma sahası olarak Kağıthane'nin seçilmesinde etkili olmuştur.

Çalışma kapsamında katılımcılar gençlerle sınırlandırılmıştır. Gençlerin kenti deneyimlemelerinin yoğun iş temposuna sahip orta yaşlılardan ya da yetişkin denetiminden bağımsız hareket edemeyen çocuklardan farklılaşacağı düşünülmüştür. Bunun yanında gençlerin ailelerinin bir yansıması olduğu düşünüldüğünde, gençleri tanımanın hem aileyi tanımanın bir yolu olacağı hem de geleceğin yetişkinlerinin kenti deneyimleme pratiklerinin anlaşılacağı düşünülmüştür.

Yöntem

Bu çalışmada görsel sosyoloji ve nitel araştırma yöntemi birlikte kullanılmış, çoklu metot uygulanmıştır. Görsel sosyolojiden kısaca bahsedilecek olursa, görsel sosyoloji araştırma konusunu temsil ettiği ya da içerdiği düşünülen imgelerin veri olarak toplanması ve çözümlenmesidir (Görk 2016, 30). Kullanılan imgeler daha çok fotoğraf ve video kaydı olmakla birlikte sanat resimleri, reklamlar, makyaj, moda, peyzaj, mimari gibi tasarımların hepsi görsel veri olarak kullanılabilir (Toksoy 2007, 69). Bu tür görsellerin kullanılması, araştırmacıya çeşitli

olanaklar sağlar. Örneğin, hava fotoğrafları, araştırmacıya çıplak gözle bakıştan daha farklı bir perspektif sağlar. Böylece araştırmacı sosyal bir gerçekliğe belirli ve farklı bir mesafeden bakma imkanı bulur (Harper 2012, 68)

Görsel sosyolojinin en çok kullanılan malzemesi olarak fotoğraflar, tıpkı bir sosyolog gibi yıllardır toplumu betimlemektedirler. Fotoğrafçılar da sosyologların ilgilendiği konularla ilgilenmişlerdir; göç, yoksulluk, ırkçılık vs... (Becker 2006, 49). Sosyologların da bilgi toplamak için esnek bir araç olan fotoğraf makinesinden ve fotoğraflardan (J. Prosser 2006, 107) yararlanması kaçınılmazdır. Çünkü ilk bakışta fark edilemeyen detaylar kameraya çekildikten sonra görülebilmektedir. Anlık bir olay tekrar tekrar izlenebilmektedir. Ayrıca kimi zaman yetersiz kalan saha gözlem notlarının yerini fotoğraflar doldurabilir (Harper 2012, 210).

“Kısaca görsel sosyolojide imgeler toplumu ve kültürü analiz etmek için kullanılır (Grady 2006, 3) ve görsel sosyoloji sosyolojik kurum, mekan ve zamanları alışık olunmayan bir açıdan çalışma imkanı sağlar (Harper 2012, 56).

Bu çalışmada görsel sosyolojinin kullandığı veriler, katılımcılara ürettirilmiştir. Öncelikle Kevin Lynch'in bilişsel haritalar yöntemi olarak adlandırdığı yöntemle katılımcılara haritalar çizdirilmiştir. Lynch bilişsel haritalarda yol, sınır,

düğüm noktası, bölge ve işaret ögesi olmak üzere beş unsurdan hareketle kentlerin tasarımlarına dair çıkarımlar yapmaktadır (Lynch 2014, 159-180). Bu araştırmada Lynch'in yöntemi kentin tasarımı değil, doğrudan imgenin tespiti için kullanılmıştır. Haritalar çizdirildikten sonra küçük bir mülakat yapılmıştır ve katılımcılardan bir hafta boyunca “Sizin için İstanbul ne demek?” sorusunun cevabı olacak fotoğraflar çekmeleri istenmiştir. Çekilen fotoğraflar tek tek katılımcılarla birlikte bakılarak, katılımcılara yorumlatılmış ve ardından derinlemesine mülakat yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Saha çalışması sırasında 8 kadın 10 erkek olmak üzere toplam 18 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcıların önemli bir çoğunluğuna kartopu yöntemiyle ulaşılmış, ikisine Kağıthane caddelerinde rasgele dükkanlara girerek, bir kişiye de facebook'ta yapılan bir duyuruyla ulaşılmıştır. Kadınlardan 5'i 15-25 yaşları arasında, 3'ü 25-35 yaşları arasındadır. Erkeklerden 6'sı 15-25 yaşları arasında 4'ü 25-35 yaşları arasındadır. 8 kadının 3'ü ilk veya ortaokul mezunu, 3'ü lise mezunu, 2'si üniversite mezunu olmakla birlikte biri yüksek lisans da yapmıştır. Erkeklerden 4'ü ilk veya ortaokul mezunu, 4'ü lise mezunu, 2'si üniversite mezunudur. Kadınlardan 5'i çalışırken 3'ü çalışmamakta, erkeklerden 6'sı çalışırken 4'ü çalışmamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada haritalar, fotoğraflar ve derinlemesine mülakatlar olmak üzere üç farklı türde veri toplama aracı kullanılmıştır. Haritalar şu şekilde oluşturulmuştur: Katılımcılara A3 boyutunda kağıtlar ve mavi mürekkepli kalem verilmiş ve “Hiç bilmeyen birine İstanbul’u görselleştirerek anlatsaydınız, nasıl anlattırdınız?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar çizmeye başladıktan 5-10 dakika sonra kırmızı mürekkepli kalem ile devam etmeleri istenmiştir. Böylece katılımcıların İstanbul’a dair önce-sonra neleri hatırladıkları tespit edilme imkânı bulunmuştur. Eğer katılımcılar harita gibi değil de resim gibi çizdilerse, çizimleri bittikten sonra kâğıdın arkası çevrilmiş ve “Kuş bakışı, yol tarif eder gibi çizseydiniz nasıl çizerdiniz?” sorusu yöneltilerek tekrar çizmeleri istenmiştir. Daha sonra katılımcılardan harita üzerinde sıklıkla gittikleri yerlere “+”, hiç gitmedikleri yerlere “-”, ara sıra gittikleri yerlere “√” işareti koymaları istenmiştir. Katılımcılara kolaylık olması açısından bu üç işaret ve karşılıkları mülakat formu üzerine büyük bir şekilde yazılmıştır. Harita ile ilgili sorular bittikten sonra katılımcılara demografik sorular yöneltilmiştir. Görüşmenin en sonunda “Senin için İstanbul ne demek, bir hafta boyunca bana bunun fotoğrafını çekebilir misin?” sorusu yöneltilmiş ve bir hafta sonra görüşmek üzere sözleşilmiştir.

18 katılımcıdan 14’ü bir hafta boyunca fotoğraf çekmiştir. Biri çekip göndereceğini söylemesine rağmen çekmemiş, bir diğeri telefonun bozuk olduğunu ve fotoğraf çekemeyeceğini belirtmiştir. Bir katılımcı yoğun iş temposundan dolayı fotoğraf çekemeyeceğini söylemiştir. Akıllı telefonu olmadığını belirten bir diğer katılımcı da İstanbul’da önceden çekildiği fotoğrafları getirmiştir ve bu fotoğrafların fotoğrafları çekilerek çalışmada değerlendirmeye alınmıştır.

Katılımcılar fotoğrafları çektikten sonra 12’si whatsapp, 1’i e posta, 1’i usb bellek ile fotoğrafları paylaşmıştır. Paylaşılan fotoğraflar bilgisayara aktarılmış ve her bir katılımcıların fotoğrafları ayrı ayrı dosyalanmıştır. Her bir katılımcının dosyasının içine iki ayrı dosya daha açılmıştır. Tam olarak İstanbul’u anlattığını düşündükleri ve bir yabancıya göstermek isteyecekleri fotoğraflar bu dosyalara kopyalanmıştır.

Kevin Lynch’in kent imgesini anlamak için kullandığı mülakatlardan hareketle, özellikle deneyim ve fotoğrafa dair soruların sayısı arttırılarak yeni bir yapılandırılmış mülakat soruları hazırlanmıştır (Lynch 2014, 160-161). Bir pilot çalışma yapılmış, 6 kişiden uzman görüşü yapılmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak mülakat sorularına son hali verilmiştir.

İki aşamada yapılan mülakatlardan ilki, haritalar çizildikten sonra gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların

demografik bilgileri ve günlük rutininde ev, okul, iş gibi yerlerin nereler olduğu, güzergâhının ne olduğu, bu güzergahta ulaşımı nasıl sağladığı, İstanbul’un hangi bölgelerinde vakit geçirdiği, kendisinin ve ailesinin Kağıthane ile ilişkisinin ne kadar süredir devam ettiğine dair sorular sorulmuştur.

İkinci mülakat, katılımcılar fotoğrafları çektikten sonra ya da çekemeyeceklerini belirtmişlerse ilk mülakatın ardından yapılmıştır. İmge, keşif, deneyim, hafıza ve fotoğraf olmak üzere beş temadan oluşan mülakatın son kısmında araştırma amacının tahmin edilmesine yönelik ayrı bir soru grubu da bulunmaktadır.

Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Katılımcıların tamamına 2017 Mart ayında ulaşılmıştır. Saha araştırması sırasında toplam 24 harita, 289 fotoğraf ve 582 sayfa ses kaydı deşifresi elde edilmiştir. Ek olarak saha gözlem notları da dahil olmak üzere hepsi çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

Verilerin analizi için ilk önce mülakat sorularındaki temalar ışığında tahmini başlıklar ve alt başlıklar yazılmıştır. Sonra katılımcıların çizdikleri haritalar detaylı bir şekilde incelenmiş ve ilgili başlıklar altına yerleştirilmiştir. Haritalarda dikkate çekici bir unsur varsa yeni başlıklar açılmıştır. Haritalar üzerine katılımcıların söyledikleri ses kayıtlarının çözümlenmeleri okunmuş ve ilgili alıntılar eklenmiştir. Ardından aynı

işlem fotoğraflar ve fotoğraflarla ilgili mülakat çözümlenmeleri yapılmıştır. Eğer araştırmacının dikkatini çeken fakat katılımcının hiç bahsetmediği unsurlar varsa bunlar not edilmiştir.

Tüm veriler toplandıktan sonra, haritalar taranarak dijital ortama aktarılmış ayrıca renkli fotokopileri çekilerek kopyaları saklanmıştır. Fotoğraflar ayrı ayrı dosyalanmış ve yedeklenmiştir. Mülakatların ses kayıtları çözümlenmiştir. Verilerin analizi için ilk aşamada mülakat sorularında belirlenen temalar ışığında tahmini başlıklar ve alt başlıklar kabaca yazılmıştır. Sonra tüm çözümlenmeler tekrar okunmuş ve dikkate değer veriler ilgili başlıklar altına kopyalanmıştır. En son aşamada başlıklar altında sıralanmış veriler tekrar gözden geçirilmiş, başlıklar ve veriler yeniden sıralanarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinden hareketle sonuç bölümü yazılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, İstanbul imgesi, Kağıthane imgesi ve İstanbul’u deneyimlemek ile olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır.

İstanbul İmgesi: Kimliği, Yapısı ve Anlamı

İstanbul imgesi ile ilgili olan bulgular Kevin Lynch’in imge tanımındaki üç unsurdan hareketle, kimlik, yapı ve anlam olmak üzere gruplandırılmıştır.

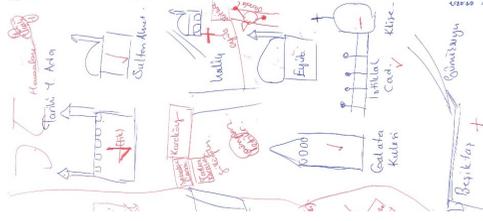
İstanbul'un Kimliği: İstanbul Boğazı, Galata ve Kız Kulesi

İstanbul'un diğer mekanlardan ayırt edilmesini sağlayan bulgular "İstanbul Kimliği" başlığı altında toplanmıştır. Haritalarda en dikkat çekici olanlar, sıkça fotoğraflanan yerler İstanbul'un kimliğinin bir parçasıdır.

Katılımcıların önemli bir çoğunluğu İstanbul haritalarını çizerken, İstanbul Boğazı ve köprüsünden başlamışlardır. Bir harita hariç katılımcıların çizdiği haritalarda açık bir şekilde Boğaz ya da köprü açık bir şekilde görülmüştür. Tüm haritalarda çizilen ortak tek mekan İstanbul Boğazı'dır.

İstanbul Boğazı "genişlik, ferahlık veren dertleri tasaları unutturan" şeklinde tanımlanmıştır. Özellikle sonradan İstanbul'a gelenler için İstanbul Boğazı'nın önceden büyük bir merak unsuru olduğu fark edilmiştir. Kimi katılımcılar Boğaz'ı görebilmek için günlük hayatlarında yollarını uzatmaktadır. İstanbul'a gelen birinin mutlaka görmesi gereken yerler arasında ya doğrudan Boğaz ya da Boğaz'ı izleyebilecekleri yerler söylenmiştir.

İstanbul Boğazı'ndan sonra Tarihi Yarımada'daki Ayasofya, Sultanahmet, Fener, Balat, Haliç gibi Suriçi'ndeki bölgelerden bahsedilmiştir. Bu mekanlardan bahsedilirken doğal olarak İstanbul'un tarihine vurgu yapılmıştır.

Harita 6: Suriçi mekanları (Yıldız)

"Tarihi Yarımada diyelim şuraya. Burada, onu gene minare olsun yani, şöyle bir, burası Sultanahmet. Şurada şöyle Saray'ı da yapalım yani. Şöyle denizden bakılınca böyle göz göz görülür ya. İki de şöyle minare gibi uçlarını, artık orası neyse. Ondan sonra muhakkak aklıma Eyüp de gelir yani. Şuradan bir Haliç geçelim. İstanbul deyince olmazsa olmaz yani, benim için. Burası da Eyüp olsun. Fatih de ilk aklıma gelenler. Orada da bir Fatih Camii. Hep camiiler benim kafamda şekillendi." [Yıldız, 30, yl mz, 6, 6]

Yıldız'ın haritasında Tarihi Yarımada ve çevresi açık bir şekilde görülmektedir. Özellikle bu tür tarihi yerlerden bahsederken kimi katılımcılar bir ağaca bakıp, kimileri denize bakıp eskiden İstanbul'da yaşayan insanları düşündüklerini belirtmişlerdir.

"Ya bana şey geliyor. Böyle tarih içinde insanlar, ölenler bile sanki hala oradaymış gibi geliyor." [Mert, 24, üni mz]

Mert'in ifadesinin benzerleri başka katılımcılar tarafından ifade edilmiş, iki katılımcı da ağaç fotoğrafı çekerek o ağacı daha önce kimlerin gördüğünü düşündüğünü belirtmiştir. "Deniz ve tarih" İstanbul'u diğer şehirlerden ayıran bir özellik olarak vurgulanırken, tarihten kastedilenin sadece tarihi binalar değil İstanbul'daki eski yaşayan

insanlar ve medeniyetler olduğu da saptanmıştır.

"Orada mesela Sultanahmet meydanına gittiğinde yani tek Osmanlıyı veya Türkiye'yi anlatmıyor ki. Ondan öncesinde kaç kuşak orada devletler, milletler yaşamış. Onlardan şeyler bulunabilir." [Rümeysa, 34, yl, ögr]

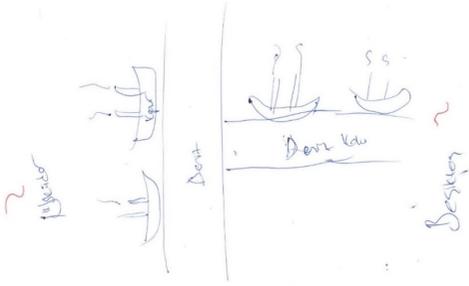
Medeniyetler beşiği olarak İstanbul'un tarihine dair eğitim düzeyi yüksek katılımcılar detaylı bilgiler verirken, diğerleri de tarihi bilgilere değinmeden "evliyalara şehri" "şehrin büyükleri" gibi tanımlamalarla eskiden İstanbul'da yaşamış önemli şahsiyetlerden bahsetmişlerdir. İstanbul'un kimliğine dair ikinci en önemli yer ise Galata Kulesi özelinde Taksim ve İstiklal Caddesidir. Genişleterek Beyoğlu olarak adlandırabileceğimiz bölgeye hiç gitmemişlerse de katılımcılar haritalarında çizmişlerdir. İstiklal Caddesi'nin önemli bir simgesi olan tramvay saha çalışması sırasında tadilatla olmasına rağmen katılımcılar fotoğrafını çekemedikleri için üzüldüklerini belirtmiş ya da eski fotoğrafları paylaşmayı tercih etmiştir.

"Bir de şey olsa onu çekecektim de. Tramvayı çekecektim de. O kaldırıldığı için çekemedim. Yoksa onu özellikle her resimde olduğu için. İstanbul yazdın mı direk o çıkıyor, tramvay, İstiklal." [İbrahim, 18, lise ögr, 5, 5]

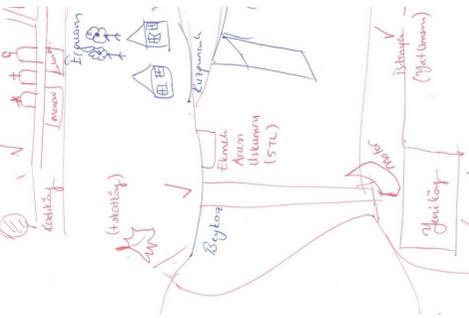
Fotoğraf 14: İstiklal Caddesi'ndeki nostaljik tramvayın eski fotoğrafı (Zeynep)

Katılımcıların önemli bir kısmı Taksim'in eski halini daha çok sevdiğini belirtirken yeni halinin de görülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. İstanbul'a Galata Kulesi'nden bakılması tavsiye edilirken bir yandan da Galata Kulesi'ni seyretme pratiği geliştiği fark edilmiştir. Özellikle Süleymaniye'deki kafelerden Galata'nın seyredilmesi, bölgeden fotoğrafların paylaşılması dikkat çekmiştir.

Harita 13: Üsküdar'dan bir detay (Bezya)

Galata Kulesi çoğunlukla Kız Kulesi ile birlikte anılmış ve Kız Kulesi'nden hemen sonra Üsküdar çizilmiştir ya da bahsedilmiştir. Üsküdar “vapurla geçilmesi gereken” “maneviyatlı bir yer” olarak belirtilmiştir. Boğaz, Galata Kulesi ve Kız Kulesi'nden sonra İstanbul'un merkezi yerlerine nispeten uzak Sarıyer, Emirgan, Beykoz gibi “İstanbul'un uzak ve sakin” yerlerinden bahsedilmiştir. Anadolu Yakası'nda Kadıköy daha çok “eğlence mekanı” olarak karşımıza çıkarken Çamlıca “İstanbul'un seyredilebileceği” bir yer olarak tavsiye edilmektedir. Adalar ise farklı haritalarda karşımıza çıkmakla birlikte daha çok katılımcıların İstanbul'a dair hatıralarını anlatırken karşımıza çıkmıştır.

Harita 22: Yeniköy-Beykoz motoru ve Beykoz'da balık ekmek (Yıldız)

“Karşısı deyince aklıma Beykoz gelir. Burası Beykoz olsun. Ondan sonra, şey bir de Kuzguncuk gelir. Kuzguncuk acaba ne tarafında kalıyor Beykoz'un? Bu tarafında herhalde. Şöyle. Kuzguncuk böyle küçük, sevimli evler, bir de erguvanlar gelir, tam böyle bahar aylarında, şey olur ya Erguvan mevsimi, İstanbul deyince. Herhalde bunlar insanın böyle görmek istedikleri, kirli hava, dat dat kornaları tabii çizmiyorum. Ondan sonra şunlar da erguvanlar olsun, baharda İstanbul'un şeyi. Beykoz'da da. Beykoz'un da en sevdiğim yönü Yeniköy'den Beykoz'a motorla geçersin tor tor. Ondan sonra buraya şöyle bir kayık gibi yapalım. Onları dinleyeceğin için hatırlarsın herhalde, motor. Motorla Beykoz'a geçersin, orada da bir tane şey yersin, Uskumru yersin, ekmeğin arası 5 tl'ye. Uskumru, çok güzel olur, 5 tl. Ondan sonra, burası da Beykoz. Beykoz'dan da Tokatköy'e gidersin, orada benim görümcem yaşamıştı ya, orayı çok sevmişim ben. Orada tarihi bir böyle çınar ağaçları olur. Çınar yaprağı çiziyim şöyle bir, ağacını çizemeyeceğime göre. Burası Tokatköy'ü simgelemiş olsun.” [Yıldız, 30, yl mz, 6, 6]

Yıldız'ın detaylı anlatımında görüldüğü üzere “karşısı” daha çok “gezme” gidilecek yerdir. Deniz yolculuğuyla gidilmesi tavsiye edilir. Yapılacak pratikler belirtilir. Farklı katılımcılar için de “karşı taraf” yani Anadolu yakası, sonradan hatırlanan ve daha çok dinlenme-eğlenme mekanlarıyla ön plandadır.

İstanbul'un Yapısı:

Zıtlıkların Biraradalığı; Eski ile Yeni, Tarihi ile Modern, Alçak ile Yüksek

İstanbul'un yapısına dair katılımcılar eski ve yeninin, tarihi ile modernin, alçak ile yüksek bir arada olduğu gibi tanımlamalar yapmış ve İstanbul'u adeta zıtlıkların bir araya geldiği bir sentez olarak tanımlamışlardır.

Harita 23: Yüksek ve alçak binaların bir arada gösterimi (Elif)

“Mesela şimdi ben metroya biniyorum ya, işte Leventten gelince bu tarafta koca koca binalar var. Bu tarafa geçince Fatih'te mesela şeyler ufak ufak binalar var ya. Onu yansıtmaya çalışıyorum şu an.” [Elif, 18, lise mz, 18, 10]

Çizilen haritalara yansıyan bu durum, mülakatlarda da sıklıkla karşımıza çıkmıştır. Bu zıtlıkların bir arada olması durumu karmaşa olarak nitelendirilse de bu karmaşa içinde bir düzenin olduğu, insanların yollarını kolayca bulabildikleri de fark edilmiştir.

“Çünkü İstanbul'un misafiri çok. Misafiri çok olan ev nasıl böyle bir şeyler hazırlama, yemek telaşı olur ev kalabalıktır, hatta böyle

yorganlar, yastıklar üst üste dizilmiştir. Hani o dağınıklık vardır ya hani misafiri çok olan evde İstanbul da o şekilde. Ben hani hep ev benzetmesi yaptım. İstanbul'un dağınık olması da çok normal. Çünkü bu kadar medeniyete ev sahipliği yapmak kolay bir şey değil. Bunu İstanbul gibi bir şehir taşıdıysa hani bırakalım biraz da dağınık olsun. Bundan belki şikayetçiyiz ama bana normal geliyor.” [Zeynep, 19, üni ögr, 19, 19]

İstanbul gibi bir şehirde bu karmaşanın normal olduğu, özellikle burada doğup büyüyenler tarafından bu durumun kabullenildiği fark edilmiştir.

“İki şey var. Bir Suriçi'nde olduğum zaman, bir de Maslak, Levent taraflarında olduğum zaman. Hani çünkü iki şey var. Birisi eski, kadim kültür, birisi yeni kültür. Hani o Suriçi'ne gittiğim zaman eski İstanbul'u görüyorum biraz daha, o eski yapılar vesaire camiler ama bu Levent Maslak taraflarına gelince böyle kocaman kocaman gökdelenler falan var işte. Modern zaman geldi vesaire gibisinden. Hani şehir bu ikisi arasında böyle bir çalkalanıyor.” [Fatih, 20, üni ögr, 20, 20]

İstanbul'un eski ile yeni arasında bir köprü gibi olduğunu belirten ifadelerle sıkça rastlanmaktadır. Özellikle gökdelenleri “modernlik” ve “gelecek” ile ilişkilendiren genç katılımcılar kimi zaman kendilerini New York'ta, Manhattan'da hissettiklerini belirtmiştir.

Fotoğraf 30: Üsküdar'dan Kabataş'ın görünümü

“Burada da şu çok lüzumsuz bir ayrıntı ama cidden Boğaz'da en çok dikkatimi çeken şey şu. Bu kadar çirkin, o kadar gıcık ki ve tek başına olduğu için bir de orada daha da bir sırtıyor. Burada Atatürk Kütüphanesi var hemen şurada, şu tarafta kahyor. Şurası İTÜ'nün kampüsü. Burada mesela denize karşı oturup ders çalışıyorsun, şu şöyle kocaman bir çirkinlik.” [Fatih, 20, üni ögr, 20, 20]

Fatih gibi gökdeleni “çirkinlik” olarak adlandıran özellikle gökdelen fotoğrafı çekip paylaşan ve İstanbul'un bilhassa tarihi yerlerine gökdelenlerin yapılmasından çok rahatsız olduklarını belirten katılımcılar olmuştur. Bunun yanında kimi fotoğraflarda katılımcıların gökdelenleri karelerine dahil etmelerine rağmen hiç bahsedilmediği de olmuştur. Bu durum İstanbul'un değişen silüetine alışıldığının bir göstergesi olabilir. Bununla birlikte İstanbul'a dahil olan fakat henüz içselleştirilmemiş bölgelerden bahseden katılımcılar da olmuştur.

“Bir Ataköy veya daha ileriler Başakşehir falan bana oralar İstanbul gibi gelmiyor.

İstanbul ekleme yerler oralar. İstanbul Suriçi o tarihi dokuyu hissetmeniz lazım.” [Rümeysa, 34, yl ögr, 34, 2]

Ataköy, Başakşehir, Kayaşehir, Yenibosna, Bağcılar gibi yerlerden de bahsedilmiş, kimi zaman haritalarda da yazılmış “Oralar da İstanbul sonuçta” denilmiştir. Genelde akrabaları olduğu için gittikleri yerler olduğu belirtilip, haritalarda çizerken “gidilmesin” gibi ifadeler kullanılmıştır.

Sonuç olarak İstanbul'un yapısına dair katılımcılar eski ve yeni, modern ve tarihi gibi zıtlıklardan bahsedip “gökdelenler” gibi sevmedikleri unsurları da belirtmişlerdir.

İstanbul'un Anlamı: İstanbul'un İnsanları

Kimlik, yapı ve anlamdan oluşan kent imgesinin anlamının ne olduğunu tespit edebilmek için kent sakinlerinin deneyimlerine ve duygularına odaklanmak gerekir. Çalışma kapsamında İstanbul'a özgü çeşitli deneyimlerden bahseden katılımcılar aynı zamanda İstanbul'u İstanbul yapan en önemli şeyin İstanbul'un insanları olduğu belirtilmiştir. İstanbul'un insanları ile katılımcıların hem deneyimlerinin bir parçası hem de mekanla özdeşleştirdikleri figürler olarak karşılaşılmıştır. Çalışma esnasında kestane, simit, mısır satıcıları, sokak müzisyenleri, kağıt toplayıcıları gibi İstanbul sokaklarını renklendiren insanlardan bahsedilmiş, fotoğraflanmıştır. Ayrıca zihinlerde kimi zaman yorgun, agresif, sıkıntılı bir İstanbullu algısının olduğu fark edilmiştir. İstanbulluların kent imgesinin bir parçası olduğu, İstanbul'a

Fotoğraf 41: İstanbul'dan bir külhanbeyi (Mert)

“Adamın bıraktığı bıyığı, o tespihini mesbihini falan bile ben oranın semtiyle çok özdeşlendirdim. Sanki Osmanlı'nın son dönemiyle ilgili o filmleri izlersin kafanda belli bir külhanbeyi modeli verilir ya adamın şeyini ona çok benzettim. O semtle çok şey yapıyor. O semtin adamı ya bu herif. O semtten alıp başka bir yere koyup yaşattıramazsın. Orada yaşar bu adam yani.” [Mert, 24, üni mz, 24, 24]

Mahmutpaşa'da bir hanın içinde çekilen bu fotoğraf aslında gençlerin zihinlerindeki tarihi İstanbul algısının da bir yansımasıdır. Eski İstanbul külhanbeyleriyle artık sokakta karşılaşmasak da kişilerin İstanbul'undaki imgeyi tamamlamakta olduğu görülmektedir.

“Enler geliyor. Mesela başka hiçbir şehirde bu kadar en yok. Mesela Mardin'de hep insanlar orta düzeydir. Yani çok zenginini göremezsiniz orada. Ama mesela ben dediğim gibi metroya bindiğimde Kanyon'un içinden geçerken bir zengin züppe çevreyi görüyorum. Bir de Fatih'ten indiğimde böyle evsiz insanları görüyorum ya. Hani o yüzden aklıma hep enler geliyor benim aklıma İstanbul deyince. Orta kesim böyle yok.” [Elif, 18, lise mz, 18, 10]

İstanbul'da farklı insanların bir arada yaşadığı farklı katılımcılardan tarafından belirtilmiştir. Bu farklılıklar kimi zaman sosyoekonomik durum üzerinden kimi zaman yaşayış tarzları üzerinden anlatılmıştır.

“İstanbul denildiğinde aklıma renklilik geliyor. Yani her çeşit insanın kendinde, kendini tamamlayabilecek bir şeyler bulunduğu bir şehir geliyor aklıma. Gece hayatı desen burada, dini inançlar, Mevlevihaneler, tarikatlar, her türlü hayat kendine burada yer bulabiliyor. Hayatına da renk katabiliyor diye düşünüyorum.” [Yıldız, 30, yl mz, 6, 6]

Yıldız'ın ifadelerinde görüldüğü üzere, bu anlatılar bir kimlik haline getirilmemiş ya da bir zıtlık olarak belirtilmemiştir. Ayrıca farklı insanların bir arada yaşama tecrübesi olumlanmış, “renklilik” olarak ifade edilmiştir.

Fotoğraf 47: İstanbul'un sıkıntılı insanı (Mert)

"Bayağı sıkıntılıydı. ... Ya çektiğim insanların birçoğu sıkıntılı zaten. Bu insanlar sıkıntıyı İstanbul'da yaşıyorlar. Bu adam bu sıkıntıyı İstanbul'dan alıyor. İstanbul'un fotoğrafı mı var ki yani? İlla arkasında bir kartpostal şeyi olmasına gerek yok." [Mert, 24, üni mz, 24, 24]

Mert İstanbul'a dair fotoğraflar çekerken her hâlden sıkıntılı olduğu birini çekmeyi tercih etmiştir. Mert gibi İstanbul'a dair insanların hallerinden bahsedenler İstanbul insanının sıkıntılı, agresif, gergin, yorgun olduğunu belirtmiş bunun yanında nezaketinden de bahsedip eskide kaldığını da eklemiştir.

"Bugün mesela simit sarayında bir tane çay söyle veya bir tane kahve söyle, bir saatini ayır, Mecidiyeköy üst katına otur, bir saat ayır. Deli gibi bir kalabalık yaşıyor. Böyle bir trafik ışığında iki yüz kişi akıyor. Gülen insan hiç yok yani. Hiç kimsenin yüzü gülmüyor. Herkes böyle bir şekilde bir yere gidiyor." [Barış, 33, ort terk, 15, 0]

İstanbul'daki bu nezaketsizlikten bahsedenler bundan yakınmakla birlikte, bu kadar kalabalık bir şehirde herkesin telaşı olduğunu, bunun normal olduğunu belirtmiştir.

"Genel olarak karmaşık bir şehir. Çünkü çok kalabalık herkesin bir telaşı var, kimsenin kimseden haberi yok herkesin ayrı bir dünyası var ama ayrı dünyalar toplanıp bir dünya oluşturmuş burada. Farklılıkların bir arada olduğu muazzam bir şehir bence." [Zeynep, 19, üni ögr, 19, 19]

İstanbul'u İstanbul yapan aslında bu kalabalığı, farklı insanların bir arada olmasıdır Zeynep'e göre. Herkesin kendi aleminde olması da aslında tipik bir metropol insanına işaret eder.

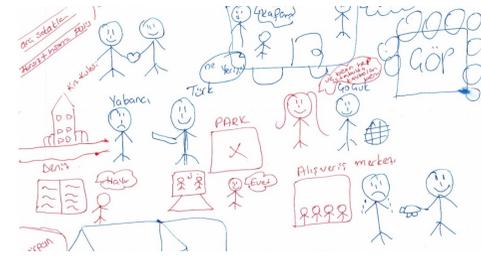

Fotoğraf 52: Metro merdivenlerinden bir görünüm (Fatih)

"Hani neydi, birden böyle metroya insanlar akın akın ediyordu, hani böyle koyunlar falan geçiyordu? İşte sürü psikolojisi. Şehirdeki sürü psikolojisi. Kimsenin kimseden aslında şey yok. Nasıl diyeyim? Fiziksel ya da duygusal bir bağlantı yok ama hepsi aynı yöne bir şekilde akıp gidiyor." [Fatih, 20, üni ögr, 20, 20]

Fatih'in anlatılarında aslında tam Simmel'in metropol insanına dair yaptığı anlatılar okunmaktadır. Metropolde insanlar kalabalıklar

halinde birbirlerine temas etmeden, hayatlarına dahil olmadan yaşarlar (Simmel 2017). Bir metropol olarak İstanbul'un hızlı bir şehir olduğuna, gece bile canlı "uyumayan şehir" olduğuna dair anlatılarla karşılaşılmıştır. Bununla birlikte İstanbul'un yalnızlar şehri olduğu belirtilmiş, bununla ilgili fotoğraflar da çekilmiştir. Yalnızlar şehri olmasının yanında İstanbul'un "aşıklar şehri" olduğuna dair çizimlerle de karşılaşılmıştır.

Harita 32: Elele tutuşan bir çift (Bahar)

"Hep sevgililer var şöyle." [Bahar, 15, lise ögr, 15, b.y]

Bahar'ın çizdiği gibi İstanbul haritasına sevgililer, çiftler çizenler olmuştur. İstanbul'un tadının sevgiliyle, eşle çıkacağını belirtmişler ve "Boğaz'da bir tur atacaksın" gibi tavsiyelerde bulunulmuştur.

Sonuç olarak İstanbul imgesinin kimliğinin, Boğaz, Suriçi, Galata ve Kız Kulesi etrafında şekillendiği, yapısının zıtlıkları bir arada bulundurduğu, anlamının da metropol insanının özellikleri olan hız, yalnızlık gibi özelliklerin yanında yorgun, agresif gibi tanımlamaları içerdiği görülmektedir.

Kağıthane İmgesi: Günümüzdeki mi Geçmişteki mi?

Katılımcıların Kağıthane imgelerinin İstanbul'dan ayrı olduğu tespit edilmiştir. Günümüzdeki Kağıthane ile geçmişteki Kağıthane'den birbirinden çok farklı şekilde bahseden katılımcıların Kağıthane'nin İstanbul ile bağının tarihi anlatılar üzerinden kurduğu fark edilmiştir. Gençlerin Kağıthane'ye dair anlatılarının günümüzdeki ve geçmişteki Kağıthane olmak üzere iki farklı şekilde ayrıştığı görülmektedir. Günümüzdeki Kağıthane ne kadar gri, karmaşık, gürültülü, kalabalık ise geçmişteki Kağıthane bir o kadar yeşil, sakin ve güzel bir şekilde anlatılmıştır.

Günümüzdeki Gri, Kalabalık ve Karmaşık Kağıthane

Kağıthane'nin şimdiki haline dair katılımcıların ilk söylediği Kağıthane'nin çok kalabalık ve karmaşık bir yer olduğudur. Kağıthane'den çekilen fotoğraflarda da bu durum açıkça görülmektedir.

Fotoğraf 65: Pencereden dar bir sokak görünümü (Serdar)

“Evet. Bazen ben balkona çıkıp sigara içeyim diyorum. Karşıdaki adamla karşı karşıya geliyoruz. Olmuyor yani, utanıyor insan. Bir şey konuşmaya bile şey yapıyor insan. Ben mesela buradayım, etrafımda yüz kişi daha var şurada. Şu kadarlık alanda yüz kişi daha var ve hani hareket edemiyorsunuz. Çok sıkıntı.” [Serdar, 33, üni mz, 14, 3]

Kağıthane sokaklarından çokça fotoğraf çeken Serdar’ın diğer fotoğraflarında da sokaklardaki arabaların çokluğu ve kaldırımların yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu fotoğrafta yaya yolu hiç olmamakla birlikte konuştuklarının duyulacak kadar yakın evlerden bahsedilmektedir.

Fotoğraf 61: Kağıthane’den bir görünüm (Nebahat)

Fotoğrafın karışıklığından evlerin yoğunluğundan bahseden Nebahat, İstanbul’a dair sadece iki fotoğraf göndermiştir. Bunlardan biri Kız Kulesi’nin önünde çekilmiş kendi fotoğrafı, diğeri ise Kağıthane’nin karışıklığını gösteren bu fotoğraftır. Kağıthane’yle ilgili yukarıdaki gibi birkaç fotoğraf daha farklı katılımcılar tarafından paylaşılmış ve Kağıthane’nin kalabalık ve karmaşıklığına vurgu yapılmıştır.

“Kağıthane denilince yani her tarafı evlerle dolu. Yani yürümeye bile insan yolda zorlanıyor. Öyle yani.” [Nebahat, 19, lise ögr, 19, 10]

Kağıthane’nin kalabalığını “yürümeye bile insan yolda zorlanıyor” şeklinde ifade eden diğer katılımcılar da olmuştur. Araç trafiğinin yanında ciddi boyutlarda bir yaya trafiği olduğu da saha çalışmaları sırasında gözlemlenmiştir.

Fotoğraf 62: Kağıthane’nin Kalabalık Sokakları (Bahar)

Bahar’ın paylaştığı fotoğrafta da görüldüğü gibi iş yerleriyle konutlar bir arada bulunmaktadır. Caddede arabalar sıkışık bir halde ilerlerken yayaların kalabalığı da dikkat çekmektedir. Dükkanların kaldırımlara koydukları masa, sandalye, dolap ya da askılıklar düşünüldüğünde Kağıthane caddelerinin kalabalığı anlaşılmaktadır.

Kağıthane ile ilgili anlatılarda ortaklaşan bir diğer öge de “pis bir gürültünün” olduğudur. Kalabalığın getirdiği gürültünün haricinde bir de dükkanlardan, düğün salonlarından yükselen seslerden şikayetçi olunmuştur.

Fotoğraf 68: Beton park 2 (Serdar)

“Çeliktepemizin park bu yani, bu kadar. Yani hatta şey yok. Çimen yok, toprak yok. Şuralar yani insan. Burada tabii yaşlılar var, ne yapsınlar. Oturup nefes almaya çalışıyorlar. Bu kadar yani bizim şeyimiz.” [Serdar, 33, üni mz, 14, 3]

Şaşırtıcı olarak Kağıthane’nin “beton parkları” da bir diğer ortaklaşan ögedir. Farklı katılımcılar da park fotoğrafı çekip, aynı vurguyu yapmıştır. Beton parkları, dar sokaklarıyla Kağıthane’nin adeta iki yüzü vardır: biri tehlikeli arka sokakları diğeri de sıcak mahalle hayatı. Kimi yerler Kağıthaneliler tarafından tehlikeli addedilirken, mahalle hayatının değerlerinin hala korunduğuna dair anlatılara da rastlanılmıştır.

Eski Güzel Günlerdeki Kağıthane

Kağıthane gençlerin özellikle lise derslerinde karşılarına çıkan bir yerdir. Osmanlı döneminde gözde bir mesire yeri olması sebebiyle pek çok şiire ve romana konu olan Kağıthane akıllarda yeşil çayırıları ve temiz sularıyla kalmaktadır.

“Kağıthane’nin belki kültürü çok az ama Tanzimat romanlarına falan baktığımızda Kağıthane’den muhteşem bir şekilde bahsediyor. O Sadabat’tan o Sadabat’a... Hatta yazılmış bir şiir var Nedim’ in yazdığı on yedi- on sekizinci yüzyıllarda. Demek ki o kadar güzelmiş ki hani oraya piknik yapılmaya geliyormuş, orada gezilmeye. Orada yetişen bir kültür varmış demek ki. Ama sonradan bu bozuluyor, bakımsız kalıyor, o dere başlarına iş açıyormuş taşıyormuş eskiden, sürekli seller... O şekilde ama şu anda Kağıthane’den mutlu muyum? Yani ama ben şehir şeyiyle bakıyorum hizmete dokunmuyorum ama genel itibari ile baktığımda görsel yani kesinlikle Kağıthane iyi bir yer değil bence.” [Zeynep, 19, üni ögr, 19, 19]

Kağıthane’nin Osmanlı Dönemi’ne ait anlatılarının her zaman iyi, güzel ve masalsı olduğu fark edilmiştir. Kağıthane’nin yakın geçmişi ile ilgili anlatılarda ise genellikle çamurlu yollarından, lağım kokusundan bahsedildiği fark edilmiştir. Günümüzde de Kağıthane’de hala kokan bölgelerinin olduğu tespit edilmişse de yakın geçmişe nazaran çok iyi durumda olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Kağıthane denilince aklına ne geliyor?” sorusuna doğrudan “Lale Devri geliyor.” Cevabını veren Mert gibi diğer gençler de doğrudan Lale devrine atıf vermiştir. [Mert, 24, üni mz, 24, 24]

“Yani Kağıthane denilince küçüklüğümden beri bu şehirde yaşıyorum, bu ilçede yaşıyorum. Başka ilçe de hiç yaşamadım ama Kağıthane gerçekten hem çok kalabalık hem de çok çirkin yapılaşmış. Yani eski fotoğraflarına bakıyoruz Kağıthane'nin Üsküdar gibi. Yani o kadar güzel evleri varmış ahşaptan, böyle güzel Arnavut kaldırımlı kaldırımlar, caddeler, yolları varmış. Sonradan nasıl olduğunu ben de bilmiyorum, dehşet bir yapılaşma. Şu anda bile bana o kadar korkunç geliyor ki sokaklarında gezerken. Üç dört tane evi alıyorlar kocaman gökdelenler dikeyyorlar. Yani bu beni çok rahatsız ediyor. Hani diyorum “Allah'ım nasıl buradan gidebilirim?” kesinlikle öğretilmem olmalıyım, Anadolu'ya gitmeliyim.” [Zeynep, 19, üni ögr, 19, 19]

Zeynep de Kağıthane'nin hem kalabalığından hem çirkin yapılaşmasından şikayet etmektedir. Doğduğundan beri aynı yerde yaşamasına rağmen Kağıthane'den gitmenin yollarını aradığı görülmektedir. Günümüzdeki sürekli şikâyet edilen Kağıthane'nin eski haline dair masalsi anlatılar ile özellikle sarayın eğlence mekanı olması üzerinden İstanbul ile bağlantısı kurulduğu görülmektedir.

İstanbul'u Deneyimlemek

Katılımcılar İstanbul'a özgü deneyimlerden bahsetmiştir. Ama çoğunlukla bu deneyimleri aslında yapamadıklarını çünkü İstanbul'da sadece “çalıştıklarını” ifade etmişlerdir. İstanbul'a özgü

deneyimler olarak; balık-ekmek yemek, çay içmek, simit yemek, vapura binmek, martılara simit atmak, Boğaz'da yürüyüş yapmak gibi eylemlerden bahsetmişlerdir. Bahsedilen deneyimlerle katılımcıların tespit edilen imgelerinin örtüştüğü sadece iki yer karşımıza çıkmaktadır: Türbeler ve AVM'ler. Ayrıca katılımcıların İstanbul'un stratejilerine karşı geliştirdikleri taktikler de tespit edilip ayrı bir başlık altında toplanmıştır.

İstanbul'u Çalışarak Deneyimlemek

İstanbul'a dair fotoğraf çekmesini istediğimiz katılımcıların büyük çoğunluğu belirli bir mekâna, özellikle Tarihi Yarımada'ya dair fotoğraflar çekmiştir. Kimi yoğun çalıştığını, fotoğraf çekmek için vaktinin olmadığını söylemiştir. Çünkü katılımcılara göre İstanbul yaşadıkları, çalıştıkları yer değil, gidilip görülmesi gereken bir yerdir. Bununla birlikte Serdar gibi bazı katılımcılar da bilerek kendi deneyimledikleri İstanbul'un fotoğrafını çekmişlerdir.

“Belki hafta sonu zaman bulup çıkıyoruz ama çoğu zaman buralarda yaşıyoruz. O dar sokaklarda, işte metrolarda bekliyoruz. Çok bekliyoruz. Trafikte sıkışıyoruz. Stres oluyoruz işte. Metrobüs, yani ben Allah'tan metrobüse binmedim. Binsem onu da çekeceğim yani. Metrobüs diye bir şey var yani. Zor aslında. Ben de onu fotoğraflarda, siz bana sorduğunuz için cevap veriyorum. Hani bunları göstermek istedim.” [Serdar, 33, üni mz, 14, 3]

Serdar'ın dediği gibi, aslında İstanbul denildiğinde ilk akla gelen o fotoğraf karelerindeki gibi değil, dar, gürültülü kalabalık sokaklarda yaşamaktadırlar. İstanbul'da yaşamının o kadar da kolay olmadığını belirtmiştir.

“Bizim için mesela bizim menfaatlerimiz önde. Biz burada para kazanıyoruz. Onun için de şey yani hani burada sirkülasyon daha fazla yani, insan seli daha fazla. Onun için de tabii bu anlattığımız şeyler içerisinde göz yummak zorunda kalıyoruz. ... İzmir'e geldiğimizde gerçekten ikimizin de üzerinde hiçbir şey yoktu yani, anladın mı? Sadece üzerimizdekilerle geldik. İşte şimdi o çok, bakma şimdi alçak gönüllük yapıyor, anlatmıyor. Şimdi boğaz gören evde oturuyor, anladın mı?” [Osman, 27, lise ögr, 10, 10]

Katılımcıların önemli bir kısmı da İstanbul'un iş imkanlarından bahsetmiştir. İstanbul'da yaşamının zorluklarından bahsetseler de çoğu İstanbul'a para kazanmak için geldiklerini belirtmişlerdir.

“İstanbul paran olunca güzel yaşanır ama parasız yaşanmaz. Para olunca güzel bir şey. Para olunca zaten memleketin de güzel bir şey. Parasızlıktan insan geliyor buralara.” [Saliha, 34, ilko, 9, 9]

1+1, bodrum katındaki eve 800 lira kira veren Saliha, hem İstanbul'da yaşamak için paranın önemli olduğunu belirtmiş

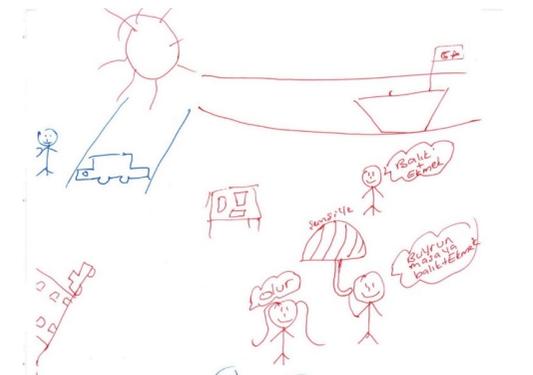
hem de İstanbul'a para kazanmak için geldiğini ifade etmiştir. İstanbul'un hem para kazanmak için gelinen hem de sadece “çalışılan” bir yere dönüştüğü fark edilmiştir.

İstanbul'u Deneyimlemenin En İyi Yolu: Yürümek

Kağıthaneli gençler İstanbul'u deneyimlemenin en iyi yolunun yürümek olduğunda hemfikirdir. Ama çizdikleri haritalar üzerinde konuşurken ya da mülakatlar sırasında çoğunluğun yürüyerek bir yere gitmediği anlaşılmıştır. Burada kentin arabalara göre düzenlenmesinin ya da yaya yolundaki kalabalığın etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir.

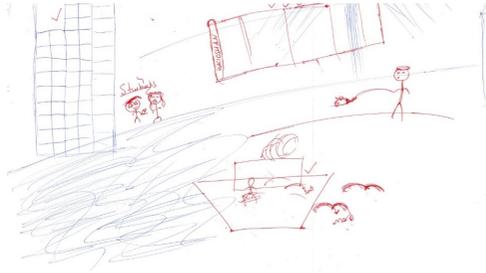
İstanbul'a Özel Deneyimler

İstanbul'a özel, İstanbul'a gelen birinin mutlaka yapması gerekenler arasında balık-ekmek yemek önde gelen tavsiyeler arasındadır. Bunun dışında simit-çay ve vapur keyfi de sıklıkla tavsiye edilen deneyimler arasındadır.

Harita 38: Balık Ekmek (Bahar)

Özellikle vapura binmek, bir yerden bir yere varmak için değil, kendi başına bir deneyim olarak “vapur keyfi” olarak ele alınmaktadır. Martılara simit atmak, vapurda çay içmek bu keyfin bir parçasıdır. Vapur seyahati, boğaz turunun ucuz bir alternatifi olarak genelde tavsiye edilmiştir.

Fotoğraf 75: Gemi, martı, simit (Elif)

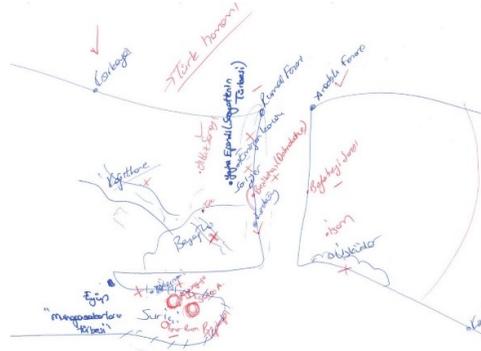
“Düşünüyorum. Kız kulesi, trafik... Martılar geliyor aklıma. Bir tane hemen böyle bir gemi çizeyim. Sonra böyle insanlıklar olsun mesela böyle burada. Onlar böyle simit atsınlar. Burada da martılar olsun.” [Elif, 18, lise mz, 18, 10]

Martılara simit atmak da vapur keyfinin önemli bir parçasıdır. Martılara simit atmanın yanında vapurdaki insanların kiminin gazete okumasını, kimin çay içmesini sevdiğini de belirtmiştir Yıldız.

İstanbul’u Deneyimle Pratiği Olarak Türbeleri Ziyaret Etmek

Gençlerin İstanbul imgelerinin ve deneyimlerinin örtüştüğü sadece iki yer karşımıza çıkmaktadır. Biri türbeler, diğeri ise AVM’lerdir. Türbeler gençlerin hem haritalarında açıkça gözükmektedir hem de mülakatlarda bahsetmişlerdir.

Daha çok Eyüp Sultan ve Yahya Efendi Türbelerinden bahsedilirken Aziz Mahmut Hüdayi ve Yuşa Hazretlerinin türbelerinden bahseden katılımcılar da olmuştur.

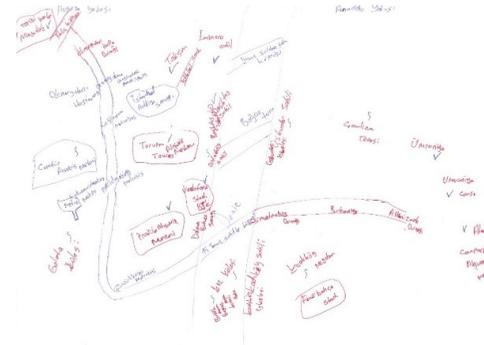
Harita 41: Türbeler (Fatih)

“Aslında iki tane türbe çok önemli geliyor bana. Biri şey, Eyüp Sultan; birisi de Yahya Efendi. Sosyetenin türbesi çünkü o. Şeyler de gidiyor da, genelde şeyler daha fazla çok sahip çıkıyor, hani o sınıf. Kadıköy’den falan gelenleri oluyor mesela. Oraya gidince, hani Eyüp Sultan’da da görüyorsun da, oraya gidince de çok farklı tipte kadınlar var. Hadi Yuşa’ya gidelim mesela, ünlülerden falan da giden oluyor. Şeyde olmasının nedeni de var, Beşiktaş’ta. Eyüp ne? Biraz daha gelenek tarafı ama Beşiktaş, işte modern tarafı, işte o türbeye de etki etmiş.” [Fatih, 20, üni ögr, 20, 20]

Türbelerden “İstanbul’un koruyucuları” olarak bahsedilmesinin yanında, Fatih’in anlatısında görüldüğü üzere türbeler üzerinden bir kimlik atfedildiği görülmüştür. Herkesin her türbeye gitmeyi tercih etmeyeceği düşünülmektedir. Türbelerin yanında pek çok camiden

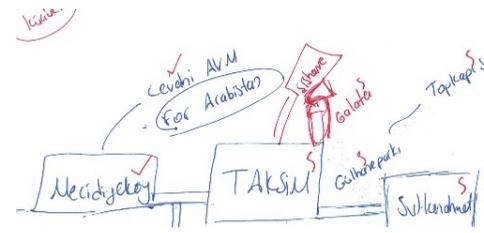
de bahsedilmiş özellikle Ayasofya, Sultanahmet ve Süleymaniye’nin fotoğrafları paylaşılmıştır. Ayrıca özellikle Aziz Mahmut Hüdayi Türbesi her zaman Üsküdar ile birlikte anılmış ve sonra Üsküdar’ın ezanlarından bahsedilmiştir.

İstanbul’da Nereye Gidelim? AVM’leri Gezelim/Gezdirelim

Harita 43: AVM’lerin haritada açıkça gösterimi (İbrahim)

AVM’ler haritalarda açıkça gözüken ve katılımcıların sıklıkla gittiği anlaşılacak bir diğer yerdir. İstanbul’a gelenlere AVM’leri gezmeleri tavsiye edilirken, kendilerinin de İstanbul’a gelen akrabalarını, arkadaşlarını AVM’lere götürdükleri anlaşılmaktadır.

Harita 44: Cevahir AVM “for Arabistan” (Elif)

“Gelsin bir de AVM’yi görsün. Cevahir sonuçta, orayı bir görmezse olmaz orası. Hocam biliyorsunuz, Arapların vazgeçilmezi.

Mecidiyeköy, Cevahir AVM. “For Arabistan” yazayım. Onlar anırlarlar. Özellikle bunlar için yani. Hocam orada bizden çok Arap var.” [Elif, 18, lise mz, 18, 10]

Farklı katılımcılar özellikle Cevahir için “Arapların gittiği” gibi nitelendirmelerde bulunmuştur. Bu durumda çeşitli AVM’lere gitmesi “beklenen” grupların olduğu düşünülebilir. Aynı durum türbeler söz konusu olduğunda da fark edilmiştir.

İstanbul’a Karşı Geliştirilen Taktikler

De Certeau’nun bahsettiği gibi İstanbul’da da kentliler çeşitli stratejilere karşı taktikler geliştirmişlerdir. İstanbul’un kalabalığına, pahalılığına ya da güvenliğe dair geliştirilen taktiklerden bahsedebiliriz.

Harita 45: Boşa yanan lambalar (Bahar)

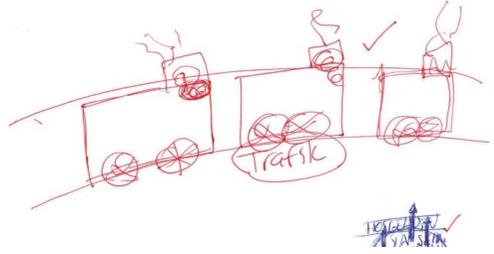
“Yani hırsız, hani hırsız var ya, korkudan mesela biz dayımlara giderken bile hep lambalar açık.” [Bahar, 15, lise ögr, 15, b.y]

Örneğin katılımcıların kalabalık yerlere gitmekten kaçındıkları, hırsızlığa karşı önlem aldıklarına dair ifadeler rastlanmıştır. Bahar’ın çiziminde hırsızlığa

karşı evde biri varmış gibi gözükmesi için evde lambanın açık bırakıldığı gözükmektedir. Yakın bir semtte oturan akrabasına giderken bile bunu yaptıklarını belirtmiştir.

Harita 46: Köprü trafiği (Bahar)

Harita 47: Trafik (Elif)

İstanbul imgesinin önemli bir parçası olan trafik, katılımcıların çoğunun doğal olarak yakındığı bir durumdur. Kimi katılımcılar İstanbul dışındayken “trafiğini bile” özlediğini belirtmiştir.

“Bir de şu da mesela bazen Zincirlikuyu mezarlığının içinde bir yol vardır. Trafik olduğu zaman ben oradan kaçıyorum. Bir iki dua etmek için yatan insanlara... Ben öyle her şeyini biliyorum yani. Nereden inersen ne tarafa trafiksiz inerim. Mesela onun da çok güzel yanları var mesela. Bilmediğin yerleri de öğreniyorsun.” [Osman, 27, lise ögr, 10, 10]

Osman İstanbul’un trafiğinden kaçmak için yeni yollar öğrendiğini, bunun iyi bir şey olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmı İstanbul’un trafiğine karşı taktikler geliştirmiştir. Örneğin bayram sabahı gibi trafiğin olmadığı vakitlerde İstanbul’un tadını çıkartmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların İstanbul’un pahalılığına karşı da çeşitli taktikler geliştirdiği tespit edilmiştir. Sahilde bir kahve, iki bardak alıp bir kahveyi paylaşarak Boğaz’ın tadını çıkardıkları, pahalı boğaz turu yerine daha uzak yerlere giden vapurları tercih ederek boğaz turu yapmayı tercih etmeleri bunlar arasındadır.

Sonuç

Kağıthaneli gençlerin İstanbul imgesinin Boğaz ve Suriçi etrafında şekillendiği görülmüştür. Galata Kulesi ile Taksim ve Kız Kulesi ile Üsküdar da imgenin önemli unsurlarındandır. Merkezi yerlerden sonra Sarıyer, Emirgan, Beykoz, Çamlıca gibi görece Kağıthane’ye ve merkeze uzak yerlerden bahsedilmiştir. Katılımcıların bahsettikleri yerlerin daha çok turizm ve dinlenme yerlerine vurgu yapması, kentin üretim değil, tüketim ilişkileri çerçevesinde tanımlanmış olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca gençlerin günlük hayatlarının geçtiği okul, iş gibi yerlerin İstanbul imgesine dahil olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmının hiç gitmedikleri yerlere haritalarında yer vermesinden imgenin deneyime dönüşmediği anlaşılmaktadır.

İstanbul için “karmaşık” tanımlaması yapılmakla birlikte kimsenin yolları bulmakta zorlanmadığı fark edilmiş ve aslında bu karmaşaya alışıldığı da fark edilmiştir. Özellikle “karmaşık” fotoğraflarda katılımcıların hiç bu konuya değinmemesi alışıldığının bir göstergesidir.

Gökdelenlerle ilgili de bizatihi gökdelen fotoğrafı paylaşarak, İstanbul’a yakışmadığını belirtmelerine rağmen başka fotoğraflarda gözüken ve silueti bozan gökdelenlerle ilgili yorum yapılmadığı fark edilmiştir. Alışılan gökdelenlere başta itiraz edilse de sonradan kabullenildiği düşünülmektedir. Bu durumda kentsel müdahale tartışma sürecinin yararlı olacağı böylece sonradan oluşacak alışkanlıkların baştan önleneyeği söylenebilir. Katılımcılar özellikle gökdelenlerin yoğun olduğu yerlerde kendilerini New York’ta hissettikleri belirtmişlerdir. Katılımcıların gökdelenleri “gelecek” ile, az katlı tarihi yapıları ise “geçmiş” ile özdeşleştirdikleri tespit edilmiştir. İstanbul’u gelecek ve geçmiş arasında bir köprü olarak tanımlamayı tercih etmişlerdir.

İstanbul’da iki ayrı ucun, zıtlıkların bir arada yaşadığı söylenmekle birlikte hiç kimse kendinin hangi uçtan olduğunu söylememiş, bir kimlik haline dönüştürmemiştir. Bu zıtlıkların bir arada yaşamasını “renklilik” olarak adlandırmışlardır.

Yapılan çalışmada bütünsel bir İstanbul imgesi olmadığı fark edilmiştir. Katılımcılar

İstanbul haritası çizerken Avcılar, Bağcılar, Yenibosna gibi merkeze uzak yerleri de çizdikleri “orası da İstanbul sonuçta” diyerek ayrıca belirtmelerinden İstanbul imgeleriyle örtüşmediği fark edilmiştir.

İstanbul hem aşıklar şehri hem de yalnızlar şehri olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında İstanbulluların gergin, sıkıntılı, her şeye uçlarda tepki verdikleri de belirtilmiştir. İstanbul’un hiç uyumayan, hızlı bir şehir olması da diğer tanımlamalar arasındadır. Tüm bunlar Simmel’in bahsettiği metropolün ve metropol insanın özellikleridir (Simmel 2017).

Katılımcılar Kağıthane’nin mevcut durumundan memnun olmadıklarından Kağıthane anlatısını tarih üzerinden yapmaktadırlar. Günümüzde Kağıthane’nin merkez ile bir bağlantısı olduğundan söz etmek zor olsa da tarih üzerinden İstanbul’un merkezi ile “Saray’ın eğlence” mekânı olmasıyla bağlantı kurulmaktadır.

Katılımcıların özellikle Kağıthane’ye dair anlatılarında okul gezilerinde edindikleri bilgi ve deneyimin etkili olduğu tespit edilmiştir. Okul gezilerinin mekanla olumlu ilişkiler kurulmasına sebep olduğu aşıkardır. Ayrıca okuldaki özellikle edebiyat ve tarih derslerinin kent imgesini etkilediği görülmektedir.

Gençlerin İstanbul’u çalışırken deneyimledikleri, deneyimleriyle imgelerinin örtüşmediği fark edilmiştir. Çoğu katılımcı İstanbul’da balık-ekmek yemek gerektiğini söylese de katılımcıların bu deneyimi gerçekleştirmediği fark edilmiştir.

Bunun gibi anlattıkları/çizdikleri İstanbul'un da aslında yaşadıkları/çalıştıkları İstanbul ile aynı olmadığı tespit edilmiştir.

İmge ve deneyimin örtüştüğü iki yer karşımıza çıkmaktadır; türbeler ve AVM'ler. Türbelere ne sıklıkla gidildiği bilinmese de AVM'lere "mecburen" de olsa sıklıkla gidildiği, günlük hayatta bir karşılığı olduğu fark edilmiştir. Türbeler ve AVM'ler üzerinden bir "öteki" kimliği oluşturulduğu, herkesin her türbeye ya da AVM'ye gitmesi beklenmediği anlaşılmıştır.

Her kentte olduğu gibi İstanbulluların da kentin stratejilerine karşı taktikler geliştirdiği anlaşılmıştır. Trafığe, kalabalığa, güvenliğe karşı geliştirilen taktiklerin yanında İstanbul'un pahalılığına karşı taktikler de geliştirildiği görülmüştür. Özellikle görece varlıklı katılımcıların da pahalılığa karşı taktikler geliştirmesi metropol insanın taktiklerle var olduğunu göstermektedir (Simmel 2017).

Gençlerle yapılan bu çalışmada katılımcıların çocukluklarındaki İstanbul'a karşı besledikleri aşırı özlem, değişimin çok hızlı olduğunu, yeni haline alışılmadığını ve memnun olunmadığını göstermektedir. Ayrıca doğrudan kentsel müdahale ile ilgili hiçbir soru olmamasına rağmen katılımcıların çoğu kentsel müdahaleden bahsetmiştir. Kentsel müdahaleyle meydana gelen hızlı değişimle hafızaların zayıfladığı, kaybolma korkusunun arttığı, kimi zaman katılımcıların kendilerini o mekâna ait hissetmedikleri fark edilmiştir.

İstanbul dışında bir kentte yaşama deneyimi olmayanlar kötü şartlardan şikâyet etmemişlerdir. Fotoğraflardaki bozuk kaldırımların, kırık görme engelli yollarının üzerinde durulmadığı, bahsedilmediği bu duruma alışık olunduğunun bir göstergesidir.

Kız Kulesi gibi kimi mekanlarda fotoğraf çekerek mekân üzerinden anlam çıkarıldığı görülmektedir. Hatta kimi zaman fotoğrafın mekânı deneyimlemenin önüne geçtiği, önemli olanın fotoğraf çekilmek olduğu da tespit edilmiştir. Böylece kenti deneyimleme şekli olarak imgenin yeniden üretilmesi araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biridir

Sonuç olarak gençlerin İstanbul'u deneyimlerken edilgen olmadığı, çeşitli taktikler geliştirerek deneyimlerini zenginleştirdikleri farkedilmiştir. Bununla birlikte İstanbul imgesinin Boğaz ve Tarihi Yarımada şekillendiği, imge ve deneyimin örtüşmediği tespit edilmiştir. Tarihi Yarımada'da yapılacak bir araştırmayla imge ve deneyimin örtüştüğünde nelerin farklılaştığının anlaşılması mümkün olabilir.

Kaynakça

Çizgen, Nevval. Kent ve Kültür. İstanbul: Say Yayınları, 1994.

Akgün, Berrin. Mekansal imge-mekansal pratik ilişki/ilişkisizliğin Bursa'da 1950-1951 ve 1989 Bulgaristan göçmenleri üzerinde incelenmesi. Gazi Üniversitesi, Mimarlık Ana Bilim Dalı, 2001.

Alver, Köksal. «Kent İmgesi.» Kent Sosyolojisi içinde, yazan Köksal Alver, 9-31. Ankara: Hece Yayınları, 2012.

Ayvalıǧlı, Namık. «İstanbulluların Zihnindeki İstanbul, İstanbul'un Kognitif İmajının İncelenmesi.» İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi 19, no. 1 (1993): 5-50.

Becker, Howard S. «Fotoğraf ve Sosyoloji.» Toplumbilim, no. 19 (2006): 45-67.

Berger, John. Görme Biçimleri. İstanbul: Metis, 2016.

—. Görme Biçimleri,. İstanbul: Metis Yayıncılık, 2016.

Certeau, Micheal de. Gündelik Hayatın Keşfi. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 2008.

Demir, Gonca Kuzey. «Kent İmgelerinin Değerlendirilmesi Bakımından Manisa.» Sosyal Bilimler Dergisi 13, no. 1 (2015): 500-512.

Evren Ülkeryıldız, Zeynep Durmuş Arsan, Tonguç Akış. «Öğrencinin Zihin Haritalarında Kente İlişkin Deneyimle Değişen Çevre Algısı.» BAÜ FBE Dergisi 11, no. 1 (2009): 72-82.

Finger, Sandra. The meaning of a discovery: Tourist gaze and tourist narratives in Southeastern Anatolia. Sabancı Üniversitesi, 2008.

Görk, Reyhan Varlı. «Bir Yöntem, Yöntembilim ve/veya Bir Sosyoloji Alanı Olarak Görsel Sosyoloji.» Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, 2016: 25-40.

Grady, John. Visual Sociology. Cambridge: Sage Publications, 2006.

Harper, Douglas. Visual Sociology. New York: Routledge, 2012.

Ünal, Özgür. «Kent İmgesi: Ankara Örneği.» academia. 19 Mayıs 2017. https://www.academia.edu/1870037/Kent_%C4%B0mgesi_Ankara_%C3%96rne%C4%9Fi.

J. Prosser, D. Schwartz. «Sosyolojik Araştırma Sürecinde Fotoğrafın Yeri.» Toplumbilim, no. 19 (2006): 101-112.

Lynch, Kevin. Kent İmgesi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.

Sam, Neslihan. «Kent İmgesi: Bursa Örneği.» Sosyal Bilimler 8, no. 2 (2010): 35-43.

Sennett, Richard. Gözün Vicdanı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2013.

Simmel, Georg. Metropol ve Zihinsel Yaşam. 24 01 2017.

Türkoǧlu, Handan Dülger. «Kentsel İmge: İstanbul'dan Bulgular.» itüdergisi/a 1, no. 1 (2002): 57-64.

Toksoy, Nisbet Gazme. Sosyal Bilimsel

Düşünce İçinde Görüntülerin Yeri ve Fotoğrafın Potansiyeli. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2007, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Yılmaz, Semra Özgüler. İmgeler Üzerinden Kent Okuması: Divanyolu Caddesi Örneği. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2013.

Yarımbaş, Duygu. 13 04 2017. <http://www.mimarlikdergisi.com/index>.

Çiftler Arasındaki Eğitim Seviyesi Farkının Evlilik İçi Çatışmalarda Kullanılan Davranış Türleri Üzeri

Zübeyir NİŞANCI¹
Nisa ÖZER²
A. Betül AYDIN³

Özet

Sosyolojinin gündemine aldığı güncel meseleler arasında, yaşlılık konusu önemli bir araştırma problemi olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. Değişen Türkiye şartları çerçevesinde içinde bulunduğumuz dönemde “yaşlılık” meselesi farklı bir konum kazanmıştır. Toplumsal konular ele alınırken hali hazırda yaşlanan nüfusa sahip bir ülke konumuna geçişimizin önemi, son birkaç yıldır fark edilmekle birlikte, bu yeni oluşuma bağlı değişim ve dönüşümler başlanmıştır. Bu çalışma, yaşlılık meselesini konu edinerek, bireyin mekândan bağımsız düşünülemediğini ön planda tutarak, yaşlıların mekân ile ilişkisine odaklanmaktadır. Kentte yaşayan yaşlıların, mekân ile ilgili memnuniyetlerinin nasıl olduğu, kendilerini yaşadıkları yere ait hissedip hissetmedikleri, mekânsal değişime tepkileri, mekânın onlara hangi imkânları sağladığı, mekânın onlar için bütünleştirici mi yoksa ayrıştırıcı bir tavır mı sergilediği gibi sorular, bu araştırma için temel soruları oluşturmaktadır.

Bu çalışma kapsamında araştırma sorularının içeriğini yaşlıların mekân algıları, aidiyetleri ve beklentilerine ilişkin görüşleri Henri Lefebvre’in mekân kavramına yaklaşımı perspektifinde ele alınmıştır. Araştırma çerçevesinde, yaşlı bireylerin mekânsal pratiklerinin okunmasına yönelik, farklı habituslarda yaşayan 65 yaş ve üzeri kişilerle görüşme sağlanmış, yaşlı bireylerin mekânsal ilişkileri analizi yapılmış ve yaşlıların mekâna ilişkin paylaşımları ön plana çıkarılmıştır. Bu bağlamda İstanbul ilinde iki farklı semt örneği ele alınarak, mekânsal değişim, mekânın üretimi, mekân algısı ve yaşlı bireylerin mekâna yönelik ilişkilerinin değerlendirmesine yönelik bir çalışma sunulmuştur. Çalışma kapsamında Kadıköy ve Bağcılar ilçeleri seçilerek, 65 yaş ve üzeri bireylerden oluşan örneklem seçimi ile Kadıköy’de ve Bağcılar’da ikamet eden on kişi ile mülakat yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çiftler Arası Eğitim Seviyesi Farkı • Evlilik İçi Çatışma • Sözlü Şiddet
• Pasif Şiddet ve Fiziksel Şiddet

¹Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı

²Doktora öğrencisi., Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji

³Araş. Gör., Marmara Üniversitesi Genel Sosyoloji ve Methodoloji Anabilim Dalı

The Effect Of The Difference Between A Couple’s Educational Background On Behaviors In Marital Conflicts

Zübeyir NİŞANCI¹
Nisa ÖZER²
A. Betül AYDIN³

Abstract

The present study aims to examine the relationship between the educational background differences between spouses and the different sorts of behaviors (strategies) employed by couples during marital disputes. Within this scope, the article examines the effect of the difference in a couple’s (as reported by the male and the female) educational background on strategies employed in marital disputes. For this purpose, the data collected within the scope of the 2016 Türkiye Research on Family Structure (TAYA), which included 9,636 couples, thus 19,272 individuals, are examined with quantitative analysis methods. In addition, in the analyses, the spouses are grouped and compared based on their sexes (male and female). The frequency of 11 different answers that married people and their spouses might make during marital disputes was inquired by TAYA. Exploratory factor analysis was used in this article to determine three dimensions using these 11 statements: (1) verbal violence, (2) passive violence, and (3) physical violence. As in any human relationships, conflicts can emerge between married couples for a variety of reasons, one of which is the disparity in educational background between spouses. In this study, two separate scales were established, and a three-dimensional scale was utilized to compare the education backgrounds of spouses: (1) The dimension in which male and female educational backgrounds are similar; (2) the dimension in which the female has a better educational background than the male; and (3) the dimension in which the male has a better educational background than the female. The analyses suggest that the conflict methods used by the spouses in marital conflicts differ depending on the difference in their educational backgrounds. For example, when the female is more educated than the male, the males are less likely to use violence and punishment methods, and their passive reactions increase significantly.

Keywords

The Difference Between the Couples • Educational Backgrounds • Marital Conflict • Verbal Violence • Passive Violence • Physical Violence

¹Dr. Assoc., Marmara University Applied Sociology

²PhD Student, Marmara University Institute of Social Science Sociology

³Res. Ast., Marmara University General Sociology and Methodology Anabilim Dalı

Giriş

Bu çalışmanın amacı, eşler arası eğitim seviyesi farkının eşlerin evlilik içi çatışmalarda izledikleri stratejileri nasıl etkilediğini araştırmaktır. TAYA 2016 verilerine dayanan bu çalışma, Türkiye’de ulusal bir örneklem kullanarak eşler arası eğitim seviyesi farkı ile çiftlerin evlilik çatışmalarında uyguladıkları taktikler arasındaki ilişkiyi analiz eden ilk çalışmalardan birisidir. Önceki çalışmalardan farklı olarak, bu çalışma, üç farklı evlilik içi çatışma davranışı türü için farklı çatışma yanıt ölçeği oluşturarak çatışmalardaki davranışı türlerine göre eğitim seviyesi farkının etkisini ele almaktadır. Bu üç evlilik çatışması davranış türü, açıklayıcı faktör analizi ile belirlenen (1) Pasif şiddet, (2) Sözlü şiddet ve (3) Fiziksel şiddet ölçeklerinden oluşmaktadır. Eşler arası eğitim seviyesini ölçmek için ise eşlerin aldıkları en yüksek eğitim seviyesi kıyaslanarak üç kategori oluşturuldu: (1) Kadının eğitim seviyesi daha yüksek, (2) kadının ve erkeğin eğitim seviyesi eşit ve (3) erkeğin eğitim seviyesi kadından yüksek olduğu durum.

Literatür Taraması

Evlilik ilişkisi oldukça karmaşık ve sürekli olarak değişen ve gelişen bir ilişki biçimidir. Tüm ilişki türlerinde olduğu gibi evli çiftler arasında da çeşitli nedenlerden ötürü çatışmalar doğabilmektedir. Eşler arası çatışmalar bireysel refahı ve aile refahını olumsuz etkilemekte ve kimi zaman boşanma ile sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye’deki boşanma nedenleri, evlilik içi çatışmayı ve nedenlerini anlamak adına bu çalışma kapsamında önemli bulunmaktadır. 2021 Türkiye İstatistik

Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde, 2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de boşanmaya dair artış eğiliminin güçlendiği görülmektedir. Bu minvalde, Türkiye açısından evlilik çatışmasının ve dolayısıyla boşanma olgusunun önemli bir toplumsal mesele haline dönüşme sürecine girdiği söylenebilir. Bu sebeple, boşanmada artış eğilimine sebep olan faktörlerin belirlenmesi ve uygun politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. TAYA 2016 verilerine göre, Türkiye genelinde, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın boşanmanın en çok görülen üç nedeninin; %51 oranında sorumsuz ve ilgisiz davranma, %30 oranında evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama ve %24 oranında eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması olduğu görülmektedir. Daha güncel olan verilere bakıldığında da bu boşanma sebeplerinin çok da değişmediği görülmektedir. Örneğin, TÜİK 2021 verilerine göre, cinsiyete göre boşanma oranları incelendiğinde, boşanmış erkek ve kadınlara göre en önemli boşanma nedeninin eşlerinin sorumsuz ve ilgisiz davranması olduğu görülmekte ve bu oran, erkeklerde %41,2 iken, kadınlarda %24,2’dir. Yine TÜİK 2021 verileri incelendiğinde, erkeklere göre sorumsuz ve ilgisiz davranmadan sonra en önemli boşanma nedenleri %11,0 ile aile büyüklerinin aile içi ilişkilere karışması ve %9,7 ile evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama olarak görülürken; kadınlara göre %19,3 ile aldatma ve %14,6 ile dayak/kötü muamele olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında, Türkiye’deki çiftler arasında evlilik çatışmasına ve boşanmaya giden sürecin en önemli nedenleri; çiftlerin birbirine karşı sorumsuz ve ilgisiz davranması, erkeğin kadına karşı şiddete

başvurması ya da aldatması, evin geçimini sağlayamama ve aile büyüklerinin aile içi ilişkilere karışmasıdır. TÜİK 2016 verileri kullanılarak hazırlanan bir araştırmadan (Gökmen vd., 2019) elde edilen sonuçlara göre, erkek ve kumar/bahis oyunlarından dolayı sorun yaşayan kişilerin boşanma riski, kadın veya bu konuda sorun yaşamayanlara göre yaklaşık 8 kat (7,842) daha yüksektir. Teknolojinin ilerlediği ve dolayısıyla internet kullanımının arttığı günümüz dünyasında bir diğer önemli konu ise; internet kullanımının eşler arasındaki yeridir. Yine aynı araştırmanın sonuçları, internet kullanımından dolayı sorun yaşayan çiftlerin boşanma risklerinin 4 kat arttığını göstermektedir (Gökmen vd., 2019). Bunlara ek olarak, 2016 hane verilerinden elde edilen bulgulara göre, dini konuda eşyle sorun yaşayan kişilerin, bu konuda sorun yaşamayanlara göre boşanma riski yaklaşık 6 kat daha yüksektir (Gökmen vd., 2019). Ayrıca, kadınların iş gücüne katılımı ile boşanma oranları arasındaki ilişkiyi inceleyen, 2004-2017 dönemini kapsayan bir çalışmada (Koç ve Şahpaz, 2020) dinamik panel veri analizinden elde edilen sonuçlara göre kişi başına düşen Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), eğitim düzeyi ve boşanma oranları ile kadınların iş gücüne katılım oranları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki gözlenmiştir. Boşanma oranlarındaki %1’lik artışın ise kadınların iş gücüne katılım oranlarını %0.40 arttırdığı tespit edilmiştir (Koç ve Şahpaz, 2020). Kadınların iş gücüne katılım oranları yapılan düzenlemelerle son zamanlarda artmıştır. Türkiye’de iş gücüne katılım oranı istatistikleri incelendiğinde genel iş gücüne katılım oranlarının 2000’li yılların başlarında ortalama %45 iken 2019 yılında bu oranın

%53’lere yükseldiği görülmektedir (Koç ve Şahpaz, 2020). 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verileriyle yapılan bir çalışmanın (Kökçen Eryavuz ve Bilecikli, 2018) önemli bir bulgusu ise kadının eğitim seviyesi ile evlilik süresi arasında negatif yönlü bir ilişki varken, erkeğin yükseköğrenim görmüş olmasının, hiç eğitimi olmayanlara göre evlilik süresini arttırıyor oluşudur. Buna paralel olarak, Lehrer (1988) evlilik istikrarsızlığını Cox regresyon modelini kullanarak araştırdığı çalışmada, erkeğin eğitim seviyesi ile evlilikte meydana gelen istikrarsızlık arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ispatlarken; kadının eğitim seviyesinin artması ve iş gücü piyasasında yer almasının ise boşanma riskini arttırdığını kanıtlamıştır. Bu tezi destekler nitelikte olan çeşitli uluslararası araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalara göre, kadının eğitim düzeyinin erkeğe göre yükselmesi ve dolayısıyla iş piyasasında daha kolay iş bulabilmesi (hem eğitim seviyesi hem de ekonomik olarak erkekten daha iyi bir konumda olması ya da bunlardan sadece birinin olması) evlilik içi çatışmayı arttırmakta ve dolayısıyla boşanma yönündeki etkiyi de güçlendirmektedir (Levinger, 1965: 23; Becker, 1981; Harkönen & Dronkers, 2006: 502). Özet olarak, aile yapısı ilgili mevcut literatür incelendiğinde, sorumsuz ve ilgisiz davranma, eşler arasında dini konularda sorunlar yaşanması, eşler arası eğitim seviyesi ve kültür farkı, kadının eğitim seviyesinin artması ve iş gücü piyasasında yer alması, aldatma, erkeğin kumar/bahis oynaması, çocuğa sahip olamama, internet kullanımından doğan sorunlar, gelirden memnuniyetsizlik gibi çeşitli sebepler evlilik içi çatışmayı ve dolayısıyla boşanma riskini arttıran

faktörler arasında sayılabilir (Gökmen vd., 2019; Kökçen Eryavuz & Üçdoğruk Birecikli, 2018; Koç vd., 2020; Lehrer, 1988; Levinger, 1965: 23; Becker, 1981; Harkönen & Dronkers, 2006: 502).

Evlenmek isteyen erkek ve kadınlar eş seçerken; yaş, eğitim seviyesi, ırk ve etnik köken, ekonomik statü, çekicilik ve bu gibi değerli faktörleri göz önünde bulundurmaktadır (Schwartz, 2013). Evlenilecek kişide aranan özelliklerden biri olan eğitim seviyesi, bu çalışma kapsamında önemli görülmektedir. Son yıllarda kadınların eğitim düzeyinin erkeklere oranla arttığı (Buchmann & DiPrete, 2006; Van Bavel, Schwartz, & Esteve, 2018) ve geçmişe kıyasla eşlerine olan sosyal ve ekonomik bağımlılıklarının azaldığı (Breen & Salazar, 2011; Qian, 2017) su götürmez bir gerçektir. Bu tez çeşitli araştırmalarla da desteklenmektedir. Amerikan Topluluğu Anketi (American Community Survey) verilerine dayanan bir araştırmaya göre, Amerika'daki genç bekar kadınlar, kendileriyle sosyo-demografik olarak denk olan erkek partner bulmakta zorlanmakta ve bu sebeple de evliliği ertelemekte ya da hiç evlenmemektedir (Lichter, Price & Swigert, 2019). Kadınların hem eğitim seviyesi olarak hem de ekonomik statü olarak kendilerine denk eş tercih ettikleri ancak bu konuda sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Diğer bir deyişle, "evlenilebilir/potansiyel erkek" eşlerin arzında büyük bir eksiklik yaşandığı söylenebilir (Lichter, Price & Swigert, 2019). Bu durumda kadınlar, kendilerine uygun eş bulana kadar evliliği erteleyebilir, hiç evlenmeyebilir ya da eğitim seviyesi ve ekonomik statü olarak kendilerine denk olmayan (erkeğin eğitim seviyesi ve ekonomik statü olarak

görece düşük düzeyde olduğu durum) eşler tercih edebilirler.

Yukarıdaki bilgilere paralel olarak, Türkiye istatistiklerine göre, evli çiftler arasında erkeklerin kadınlara göre sosyal ve ekonomik olarak daha yüksek statüde olması daha çok kabul görmektedir (Nişancı, 2018). Diğer bir deyişle, evliliklerde erkeğin kadına kıyasla yaşça büyük, daha eğitilmiş ve ekonomik olarak daha güçlü olması sıkça rastlanılan bir durumdur. Ayrıca, evli çiftler arasında sadece erkeğin iş sahibi olup, çalıştığı evlilikler, sadece kadının çalıştığı evliliklere oranla daha olağan görülmektedir. Bu durum, çağdaş Türkiye toplumunun erkeğin "evin reisi-geçimi sağlayan kimse" olarak yorumlandığı geleneksel algıyı hala yıkamadığını da göstermektedir (Nişancı, 2018).

TAYA 2016 verilerine göre, tüm karşılaştırma ölçütleri dikkate alındığında, çiftler en çok eğitim ve dindarlık düzeyinde birbirine benzemektedir (Nişancı, 2018). Bu da bireylerin eş seçerken sosyokültürel benzerliğe daha fazla dikkat ettiklerini, dolayısıyla, eğitim ve dindarlık açısından kendilerine benzer bireyleri tercih ettiklerini göstermektedir. Yine aynı veriler ışığında, buna paralel olarak, eğitim ve dindarlık seviyeleri farklı olan çiftler arasında evlilik çatışmasının daha yüksek düzeyde bildirildiği gözlemlenmiştir (Nişancı, 2018). Bu anlamda, kadın ve erkeklerin eş seçerken kendilerine sosyo-ekonomik olarak denk bireyler tercih etmeleri oldukça anlaşılır bir durumdur.

Evlilik içi çatışmalarda uygulanan stratejilere bakılacak olursa, çiftlerin, birbirlerine karşı tehdit, sabotaj,

çaresizlik gösterme, sözlü veya fiziksel şiddet gibi çeşitli stratejiler izledikleri düşünülmektedir. Bu araştırmanın analizlerinin de dayandığı TAYA 2016 verilerinde çiftlerin herhangi bir anlaşmazlık yaşadıkları durumda 11 yanıt üzerinden eşlerin birbirlerine verdikleri tepkiler ve sıklıkları sorulmuştur. TAYA 2016 verilerini incelediğimizde, kadınların %29'u eşleriyle aralarında bir anlaşmazlık doğduğunda eşlerinin bazen sesini yükselttiğini belirtmektedir. Bunu %18 ile azarlaması ve yine %18 ile sessiz kalıp içine atması izlenmektedir. Ayrıca, kadınlara göre, sesini yükseltmek/bağırarak (%8) ve sessiz kalmak/içine atmak (%9) eşlerinin sıklıkla verdiği tepkiler içinde de en yüksek orana sahiptir. Bir anlaşmazlık halinde eşlerinin her zaman verdiği tepkiler sorulduğunda ise kadınlar; en yüksek orana sahip şu iki cevabı vermiştir: Sesini yükseltir/bağırır (%2) ve sessiz kalıp/içine atar (%3). Diğer yandan, Türkiye genelinde, erkeklere göre evlilik içinde bir sorun yaşadıklarında eşlerinin en yüksek oranda verdiği tepki ise %33 ile sessiz kalıp/içine atar iken; bunu %31 ile sesini yükseltir/bağırır tepkisi izlenmektedir. Görüldüğü gibi eşler arasında anlaşmazlık doğduğunda eşlerin birbirlerine verdikleri tepkiler çok çeşitli olabilmektedir.

Mevcut literatürü taradığımızda, şiddet olaylarının ve düzeylerinin bildirilmesinde eşler arası anlaşmazlığın, yani uyum ve işbirliği sorunlarının yaygın olarak bildirildiğini görmekteyiz. Önceki çalışmalar incelendiğinde, araştırma odaklarından birinin, çiftlerin şiddetin oluşumu ve seviyeleri hakkında ne ölçüde hemfikir olduklarını değerlendirmek olduğu görülmektedir (Nişancı, 2018). Şiddetin ortaya çıkmasına

ilişkin genel anlaşma oranları ve çift anlaşmazlıkları genellikle Kişilerarası Şiddet (Interpersonal Violence "IPV") yapısı kullanılarak incelenmekte ve bu yapı, çiftler arasında meydana gelen tehdit, teşebbüs veya gerçekleşmiş fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır (Magdol vd., 1998).

Ayrıca, eşler arası çatışma üzerine yapılan araştırmaların birçoğunda, çiftlerin, şiddetin oluşmaması konusunda hemfikir olma eğiliminde olduğu görülmektedir (Armstrong vd., 2002; Caetano vd., 2009; Cunradi vd., 2009; Nişancı, 2018). Başka bir deyişle, ilgili konuyla alakalı mevcut literatürde, evli bireylerin düşük düzeyde çatışma bildirdikleri gözlemlenmektedir. Eşler arası çatışmanın, daha spesifik olarak söylemek gerekirse evlilik içi şiddetin, düşük seviyede rapor edilmesi durumu, çiftlerin düşük düzeyde çatışma yaşıyor olmasından değil de, daha çok evlilik içi her türlü paylaşımın özel olduğunu düşünmesinden, yani mahremiyet ve sosyal kabul görme yanılığından kaynaklandığı düşünülmektedir (Nişancı, 2018). Özellikle Türkiye gibi çiftler arası mahremiyet algısının yüksek olduğu ülkelerde bu durum çok da şaşırtıcı görülmemektedir. Bu sebepten dolayıdır ki, evli bireyler, evlilik içi çatışmaları üçüncü şahıslarla paylaşma noktasında çok da istekli değillerdir.

METOD

Veri Seti ve Örneklem

Bu çalışmada, Haziran-Eylül 2016 tarihi aralığında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (yeni adı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) iş birliğinde gerçekleştirilen Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) kapsamında oluşturulan veri seti kullanılmıştır. İlki 2006 yılında yapılan TAYA, 2011 ve 2016 yıllarında da tekrarlanarak Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinde hane halkının sosyoekonomik özelliklerini, bireylerin eğitim seviyelerini ve evliliğe dair yargıları, çocuk sahibi olma ve çocuk eğitimi konusundaki eğilimlerini, boşanma nedenlerini, cinsiyet rolleri ve buna dair algılarını, aile ilişkilerini, akrabalık ve komşuluk ilişkilerini, yaşlılığa dair beklentileri ve tercihlerini ortaya koymaktadır.

Türkiye'deki aile yapısını, bireylerin ailelerin yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmek amacıyla, 2016 TAYA Türkiye'nin 12 bölgesinden (İBBS-1 düzeyi) bölgeler arası farklılıkları ortaya koyacak şekilde tabakalı ve tesadüfi örneklem tekniğine göre belirlenmiştir. Bu kapsamda, hane halkının temel özellikleri (gelir durumu, çocuk ve yaşlı bakımı, ev işleri paylaşımı vb.) ile ilgili soruları cevaplayabilecek 18 yaş ve üstündeki referans kişiler rastgele seçilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen bilgilerden Türkiye'yi temsilen seçilen 17 bin 239

hanede 15 yaş ve üzeri yaştaki 35 bin 475 birey ile yüz yüze görüşme tekniğiyle anket uygulanmıştır. Görüşmeler birebir olarak tablet ve bilgisayar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

TAYA, araştırma kapsamında tüm yetişkin hane fertlerinden kendi yaşamları ve ilişkileri hakkında uzun ve kapalı uçlu soru listelerini yanıtlamalarını beklemektedir. Bu doğrultuda evli bireylere eşleriyle yaşanabilecek çatışmaların doğası hakkında sorular sorulmuştur. Bu çalışmanın örneklemini, TAYA 2016 kapsamında soru anketini dolduran referans kişiler ve eşleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye genelinde TAYA 2016 anketine katılan her haneden sadece bir çift seçilmiştir. Evli olmayan bireyler ve rastgele seçim kriterini sağlayabilmek için aynı hanede bulunan diğer çiftler kapsam dışı bırakılmıştır. Bu çalışmada analizlere 9.636 çift ve dolayısıyla, 19.272 birey dahil edilmiştir. Ayrıca analizlerde çiftler cinsiyetlerine göre (kadın ve erkek) gruplandırılmış ve karşılaştırılmıştır.

Bağımlı Değişken

Bu çalışmanın amacı evli çiftler arasında yaşanan çatışmalardaki rapor edilen davranış türlerini eşlerin eğitim seviyelerindeki benzerlik veya farklılıklara göre karşılaştırmaktır. Bu makalede kullanılan TAYA araştırması kapsamında evli bireylere eşler arasında anlaşmazlık yaşandığında eşlerinin gösterdiği tepkiler sorulmuştur. Bu bağlamda, eşler arasında anlaşmazlık

olduğunda eşlerin verdiği tepkiler şu şekilde sıralanmıştır: (1) Sesini yükseltir (bağırır), (2) Azarlar, (3) Küser, (4) Hakaret eder, (5) Odayı terkeder, (6) Evi terkeder, (7) Eşya kırar, (8) Zor kullanır (fiziksel şiddet), (9) İçine atar (sessiz kalır), (10) Yatağını ayırır ve (11) Harcamaları kısıtlar. Her bir bireyden bu kategorileri 1=hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=bazen, 4=sıklıkla, 5=her zaman ve 6=ilgili değil olacak şekilde derecelendirmeleri istenmiştir. Çalışma kapsamında bu değişkenler 0=hiçbir zaman, 1=nadiren, 2=bazen, 3=sıklıkla ve 4=her zaman olacak şekilde yeniden kodlanmıştır. Ardından, yukarıda verilen davranış türlerinin gruplanıp gruplanamayacağını görmek için 11 tepki ile eş-bildirisine göre Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Tablo 1'de de görüldüğü üzere, yapılan analizlerde, 11 tepkiden bir tanesi (hakaret) hem birinci tepki hem de ikinci gruba; bir diğeri de (sessiz kalma) aynı anda ikinci ve üçüncü gruba dahil olduğu görülmektedir. Bu nedenle, faktör analizlerinden elde edilen boyutlar oluşturulurken bu iki tepki türü analizlerin dışında bırakılmış ve analizler yeniden yapılmıştır.

DAVRANIŞ TÜRLERİ	KADINLAR			ERKEKLER		
	Davranış türlerinin dağılımı			Davranış türlerinin dağılımı		
	1	2	3	1	2	3
Sesini yükseltme	,824			,799		
Azarlama	,798			,773		
Küsmeye		,730			,733	
Hakaret	,477		,548	,415		,521
Odayı terk etme		,624			,668	
Evi terk etme			,648			,587
Eşya kırma			,707			,669
Zor kullanma (fiziksel şiddet)			763			,736
Sessiz kalma	-,488	,561		-,523	,459	
Yatakları ayırma			,627			,466
Harcamaları kısıtlama			,657			,566

Tablo 1. Davranış Türleri Faktör Analizi Sonuçları (Kadınlar ve Erkekler)

Çakışan davranış türleri çıkarıldıktan sonra, kadınlar ve erkekler için yapılan iki faktör analizi çok benzer sonuçlar vermiştir. Bu sonuçlara göre, birinci grup sözlü tacizi içeren (1) sesini yükseltme ve (2) azarlama tepkilerini bulundurmaktadır. İkinci gruba (1) küsmeye ve (2) odayı terk etme dahil olmaktadır. Bu tepkiler doğrudan yüzleşmekten kaçınmayı ifade ettiği için, pasif tepkiler olarak sınıflandırılmıştır. Üçüncü grup ise farklı cezalandırma ve saldırganlık davranışlarını ima eden (1) evi terk etme, (2) eşyaları kırma, (3) zor kullanma (fiziksel şiddet gösterme), (4) yatakları ayırma ve (5) harcamaları kısıtlama tepkilerini içermektedir. Bu analiz sonucu değerlendirilerek, eşlerin evlilik çatışmalarında gösterdiği tepkiler 3 gruba indirgenmiştir: (1) Sözlü taciz, (2) Pasif tepki ve (3) Saldırı ve Ceza (şiddet dahil). Açıklayıcı Faktör Analizinin ardından her gruptaki maddelerin aritmetik ortalaması alınarak bu söz

oluşturulmuştur. Bu indekslerin aralığı (range) eş-bildirisine göre kadın ve erkek arasında 0=hiç bir zaman ve 4=her zaman olacak şekilde değişmektedir.

Bağımsız Değişken

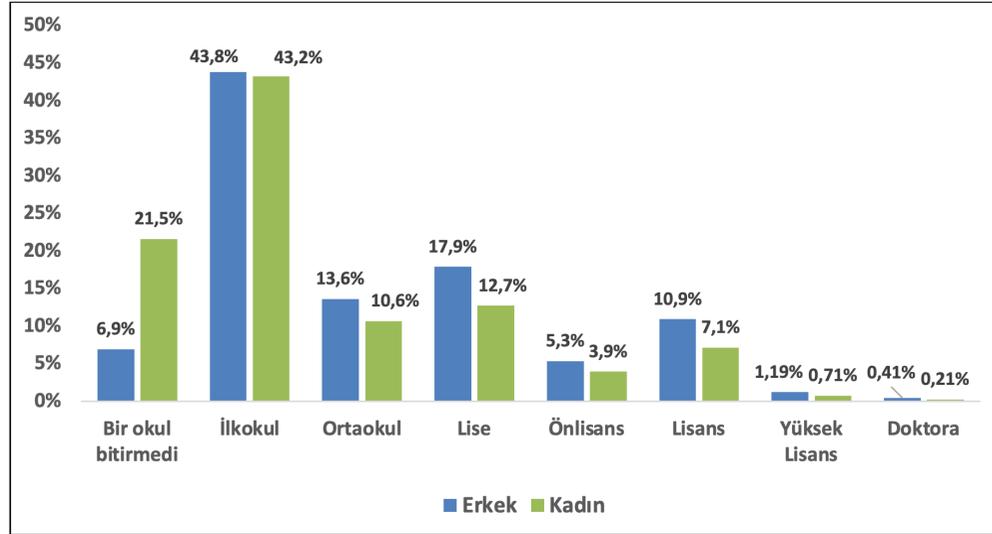
Bu çalışma evli çiftler arasında yaşanan çatışmalardaki rapor edilen davranış türlerini eşlerin eğitim seviyelerine göre karşılaştırmayı hedeflemektedir. Bu makalede kullanılan TAYA araştırması kapsamında bireylerin eğitim seviyeleri 12 kategoride toplanmıştır: (1) Herhangi bir okul bitirmemiş, (2) İlkokul mezunu, (3) Genel ortaokul, (4) Mesleki veya teknik ortaokul, (5) İlköğretim, (6) Genel lise, (7) Mesleki veya teknik lise, (8) 2 veya 3 yıllık yüksekokul, (9) 4 yıllık yüksekokul veya fakülte, (10) 5 veya 6 yıllık fakülte, (11) Yüksek lisans derecesi ve (12) Doktora derecesi. Çalışma kapsamında, artan ölçekte bir değişken elde etmek için “genel ortaokul”, “mesleki ve teknik ortaokul” ve “ilköğretim” diplomasına

sahip olanlar “ortaokul mezunu” olarak birleştirilmiştir. Benzer şekilde, “genel lise” ve “mesleki ve teknik lise” şeklinde yanıt verenler de aynı kategoride bir araya getirilerek “lise mezunu” oluşturulmuştur. Ayrıca, 4 yıllık bir yüksekokul veya fakülteden mezun olan katılımcılar ile 5 veya 6 yıllık bir fakülteden mezun olanlar “üniversite mezunu” kategorisinde birleştirilmiştir. Böylece 0=okul bitirmemiş (en düşük) ve 7=doktora derecesi (en yüksek) olmak üzere artan bir eğitim seviyesi değişkeni oluşturulmuştur.

Eşler arasındaki eğitim farkı, erkeklerin eğitim seviyesinin kadınların eğitim seviyesinden çıkarılması ile hesaplanmıştır. Bu hesaplamalar sonucunda negatif, pozitif ve nötr değerler elde edilmiştir. Negatif değerler, kadının eğitim seviyesinin erkeğin eğitim seviyesinden daha yüksek olduğunu; pozitif değerler, erkeğin eğitim seviyesinin kadının eğitim seviyesinden daha yüksek olduğunu; nötr değerler ise eşlerin eğitim seviyesinin aynı olduğu durumları göstermektedir. Bu değerler takip eden şekilde kategori edilmiştir: (1) Aynı eğitim seviyesi, (2) Kadın daha eğitilmiş ve (3) Erkek daha eğitilmiş.

BULGULAR

Bu bölümde, çalışma kapsamında yapılan analizlerde değişkenlerin dağılım bilgileri sunulmaktadır. Aşağıda Şekil 1’de, cinsiyete göre eğitim seviyelerinin dağılımı gösterilmiştir. Bu şekle göre, bir okul bitirmemiş kadınların oranı (%21,5) bir okul bitirmemiş erkeklerin (%6,9) üç katından biraz fazladır. Kadın ve erkekler arasındaki bu fark diğer eğitim seviyelerinde azalmaktadır. Şekil 1’e göre, kadın (%43,2) ve erkeklerin (%43,8) neredeyse yarısı ilkököl mezunudur.

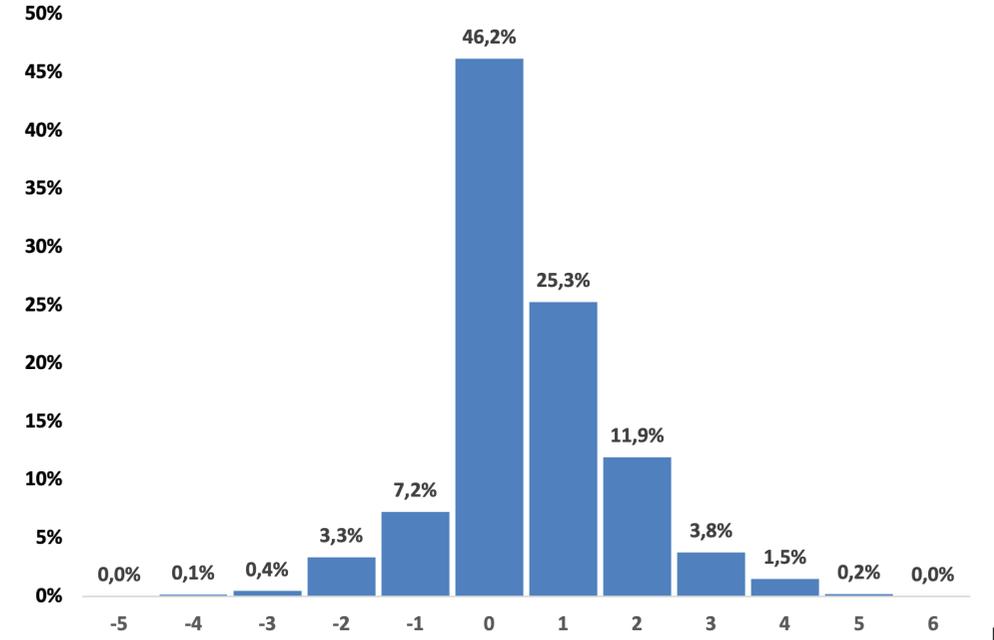

Şekil 1. Cinsiyete Göre Eğitim Seviyelerinin Dağılımı

Ortaokul mezunu erkeklerin oranı %13,6 iken kadınların oranı %10,6 olarak kaydedilmiştir. Erkeklerin %17,9’u kadınların ise %12,7’si lise mezunudur. Yüksek öğretim kategorilerine bakıldığında, benzer şekilde, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu erkeklerin (%17,8) oranı kadınlardan (%11,92) daha yüksektir. Bu sonuçlara göre, araştırmaya dahil olan çiftlerde erkeklerin eğitim seviyesinin kadınların eğitim seviyesinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

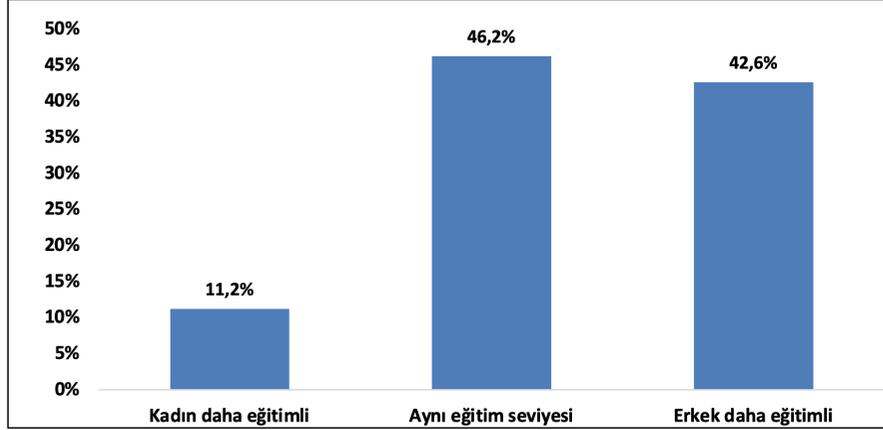
Şekil 2’te çiftler arasındaki eğitim farkının kategorize edilmemiş dağılımı gösterilmektedir. Bu şekilde negatif değerler eşler arasında kadınların erkeklere göre daha eğitilmiş olduğunu durumları gösterirken pozitif değerler eşler arasında erkeklerin kadınlara göre daha eğitilmiş olduğunu göstermektedir.

0 değeri ise eşlerin eğitim seviyelerinin aynı olduğu durumları ifade etmektedir. Bu şekle göre, eşlerin neredeyse yarısı (%46,2) aynı eğitim seviyesine sahiptir. Ayrıca pozitif değerlerin oranlarının negatif değerlerden daha fazla olması, çalışmaya dahil olan eşler arasında erkeklerin kadınlara göre daha eğitilmiş olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Eşler Arasındaki Eğitim Farkının Dağılımı

Aşağıda Şekil 3'te kategorilerine göre eşler arası eğitim farkı gösterilmektedir. Bu şekilde de görüldüğü üzere eşler arasında erkeklerin daha eğitilmiş olduğu kategori %42,6 iken kadınların daha eğitilmiş olduğu kategori sadece %11,5 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 3. Kategorilerine Göre Eşler Arası Eğitim Farkı

Tablo 2'de erkekler ve kadınlar için eşler arası çatışmalarda gösterdiği üç davranış türünün, eş-bildirisi dağılımına ilişkin betimleyici istatistikleri rapor edilmiştir. Bu ölçümlerin aralığının 0 ile 4 arasında olduğu göz önüne alınırsa iki bildiri türünde de ortalama puanların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu tabloya göre, en yüksek ortalama, erkeklerin pasif tepki indeksine aittir (0,98).

Bunun aksine en düşük ortalama ise kadınların saldırı ve ceza indeksine (0,05) ait olduğu anlaşılmaktadır. Sözlü taciz, pasif tepki ve saldırı ve cezada tepki indeksindeki düşük ortalamalar, büyük ölçüde, eşler arasında anlaşmazlık olduğunda eşlerin verdiği tepkilerde 0=hiç bir zaman seçeneğinin yüksek sıklıklarından kaynaklanmaktadır.

	Eş-bildirisi	N	Min.	Max.	Ortalama	Std. Sapma
Sözlü Taciz	Erkek	9.636	0	4	0,98	0,89
	Kadın	9.636	0	4	0,60	0,70
Pasif Tepki	Erkek	9.636	0	4	0,63	0,74
	Kadın	9.636	0	4	0,69	0,73
Saldırı ve Cezalandırma	Erkek	9.636	0	4	0,09	0,29
	Kadın	9.636	0	3	0,05	0,20

Tablo 2. Eşler Arası Davranış Türü İndekslerinin Betimleyici Analizleri

Tablo 3'te eşlerin eğitim farkına göre eşler arası çatışma türlerinin sıklıkları verilmiştir. Bu tabloya göre; eşlerin eğitim farkı, eşler arası çatışmada erkeklerin (p < 0,05) ve kadınların (p < 0,05) saldırı ve ceza davranışını kullanma sıklığını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Eşlerin eğitim farkı ile eşler arası çatışmada erkeklerin sözlü taciz davranışını kullanma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenirken

kadınların sözlü taciz davranışını kullanma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu (p < 0,01) görülmektedir. Ayrıca bu tabloya göre, eşlerin eğitim farkının eşler arası çatışmada erkeklerin pasif tepki gösterme sıklığını istatistiksel olarak anlamlı (p < 0,001) bir şekilde etkilediği gözlenmektedir. Eşlerin eğitim farkı, eşler arası çatışmada kadınların pasif tepki gösterme sıklığını ise istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilememektedir.

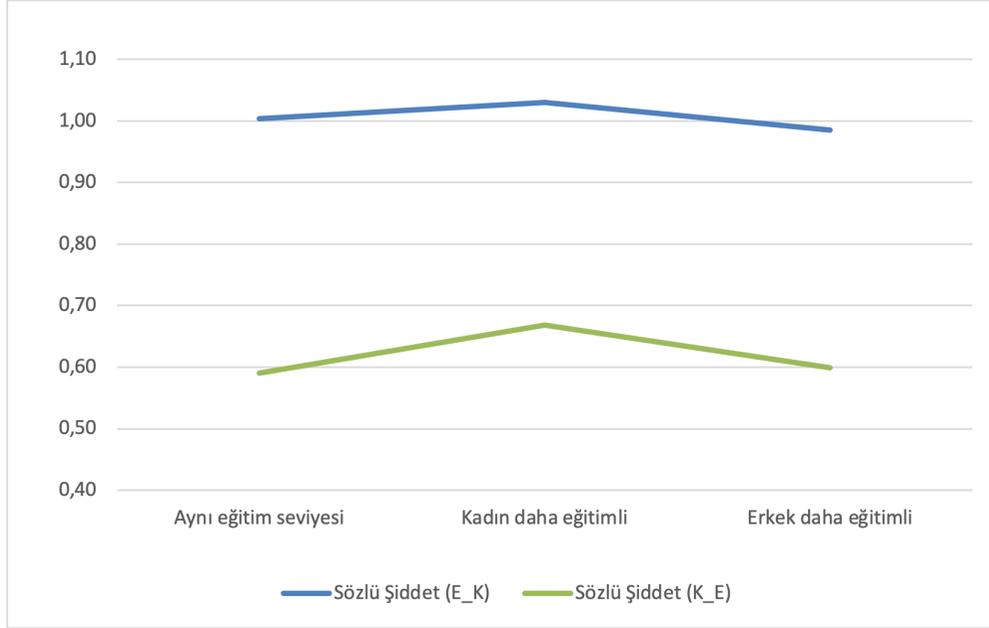
Eğitim Farkları (Mean)	Saldırı ve Ceza (Erkek)*	Saldırı ve Ceza (Kadın)*	Sözlü Taciz (Erkek)	Sözlü Taciz (Kadın)**	Pasif Tepki (Erkek)***	Pasif Tepki (Kadın)
Aynı eğitim seviyesi	,0925	,0471	1,0038	,5907	,6161	,6947
Kadın daha eğitilmiş	,1177	,0634	1,0297	,6682	,7663	,7370
Erkek daha eğitilmiş	,0869	,0484	,9855	,5988	,6375	,7092
Toplam	,0929	,0495	,9989	,6028	,6420	,7056

* p<0,05 (sig), ** p<0,01, *** p<0,001

Tablo 3. Eşlerin Eğitim Farkına Göre Eşler Arası Çatışma Sıklıkları

Aşağıdaki üç şekilde (Şekil 3, Şekil 4 ve Şekil 5) eşler arası çatışmada üç davranış türünün eşlerin eğitim düzeyleri arasındaki farka göre nasıl değiştiği gösterilmektedir. Bu şekiller, eş-bildirimine göre evlilik çatışmasında karşı tarafın nasıl tepki verdiğini yansıtmaktadır. Şekil 4'te eşlerin eğitim farkının eşler arası çatışmada sözlü tacize uğrama sıklığını nasıl etkilediği gösterilmektedir. Tablo 3'te de belirtildiği üzere, eşler arası eğitim farkı ile erkeklerin çatışma sırasında sözlü taciz davranışını kullanma

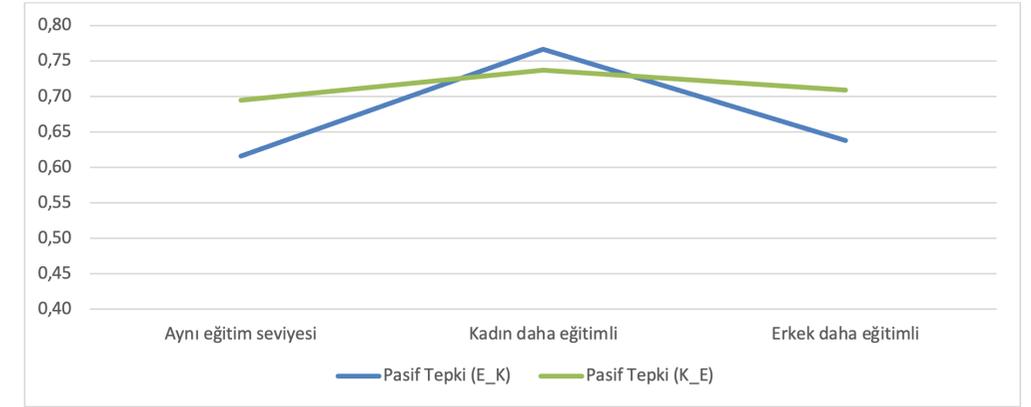
sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer taraftan Şekil 4'te görüldüğü üzere, eşler arasında kadınların eğitim seviyesinin daha yüksek olduğu durumlarda, kadınların sözlü taciz davranışını kullanma sıklıkları artmaktadır. Eşlerin aynı eğitim seviyesinde olduğu ve erkeğin daha eğitilmiş olduğu durumlarda ise kadınların sözlü taciz davranışını kullanma sıklıklarının azalma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Şekil 4. Eşlerin Eğitim Farkına Göre Eşler Arası Çatışmada Sözlü Taciz Davranışını Kullanma Sıklıkları

Şekil 5'te eşlerin eğitim farkının eşler arası çatışmada pasif tepki verme sıklığının nasıl etkilediği gösterilmektedir. Bu araştırmada incelenen eşler arası çatışma davranışlarını kullanma sıklığında incelenen tüm kategoride de erkekler öne çıkarken bu durum pasif tepkide kısmen değişmektedir. Burada erkeklerin eşleri kendilerinden daha eğitilmiş olduğu durumda kullandıkları pasif tepki oranında istatistiksel olarak anlamlı bir değişim olduğu gözlemlenmektedir. Buna göre, eşler arası yaşanan tartışmalarda erkeklerin pasif tepki verme sıklıkları eğitim seviyelerinin eşlerinden daha düşük olmaları durumunda artmaktadır. Şekil 5'e göre, eşler arasında erkeklerin daha

eğitilmiş olduğu veya eşlerin eğitim seviyelerinin aynı olduğu durumlarda erkeklerin pasif tepki verme sıklıklarının azalma eğiliminde olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, eşleri kendilerinden daha eğitilmiş olduğunda erkekler daha çok pasif çatışma davranışlarını kullanmaya yönelmektedir. Başka bir deyişle, kadınların eğitim seviyeleri eşlerinden yüksek olduğu durumlarda erkeklerin eşler arası çatışmada kullandıkları pasif tepki sıklığında bir artış olmaktadır. Diğer taraftan, Tablo 3'te de belirtildiği üzere, eşler arası eğitim farkı ile kadınların çatışma sırasında pasif tepki davranışını gösterme sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

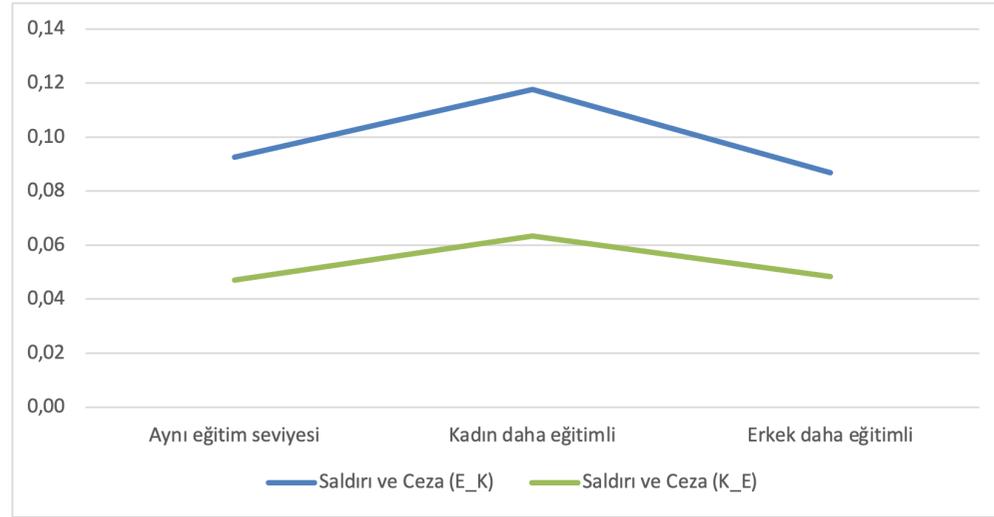

Şekil 5. Eşlerin Eğitim Farkına Göre Eşler Arası Çatışmada Pasif Tepki Davranışını Kullanma Sıklıkları

Şekil 6'da eşlerin eğitim farkının eşler arası çatışmada saldırı veya ceza

davranışını kullanma sıklığını nasıl etkilediği gösterilmektedir. Tablo 3'te de belirtildiği üzere, eşler arası eğitim farkı ile erkeklerin ve kadınların çatışma sırasında saldırı ve ceza davranışını kullanma sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buna göre, erkeklerin eşlerine karşı kullandıkları saldırgan hareketlerin ve cezalandırmaların sıklıkları tüm eğitim kategorilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Ayrıca kadının eğitim seviyesinin daha yüksek olduğu durumlarda, erkeklerin eşlerinden gördükleri daha fazla olmak üzere, iki tarafın karşılaştığı saldırgan hareketler ve cezalandırma sıklığı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde artmaktadır. Erkeğin daha eğitilmiş olduğu durumlarda her iki taraf için de karşılaştıkları saldırgan hareketler ve cezalandırma sıklıklarının azalma eğiliminde olduğu görülmektedir.

Şekil 5. Eşlerin Eğitim Farkına Göre Eşler Arası Çatışmada Saldırı ve Ceza Davranışını Kullanma Sıklıkları

Tartışma ve Sonuç

Evlilik ilişkisi oldukça karmaşık ve sürekli olarak değişen bir ilişki biçimidir. Tüm insanlar arası ilişkilerde olduğu gibi evli çiftler arasında da çeşitli nedenlerden ötürü çatışmalar doğabilmektedir. Eşler arası çatışmalar bireysel refahı ve aile refahını olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla, Türkiye'de eşler arası çatışmalarda kullanılan davranış türleri ve bu davranış türlerine yönelim sıklığının eşler arası eğitim farkıyla olan ilişkisi bu çalışma kapsamında önemli bulunmaktadır.

Bu makalenin en öne çıkan bulgularından biri eşler arası eğitim farkının eşlerin çatışmada kullandıkları davranış türlerine yönelim sıklığını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediğidir. Yapılan analizler genel olarak incelendiğinde, erkeklerin eşler arası çatışma durumunda ele alınan üç davranış tipinden pasif tepki ve saldırı ve ceza davranış tiplerini kullanma sıklığının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkeklerin bu davranışları kullanma oranları, kadınların eğitim seviyelerinin eşlerinden yüksek olduğu durumlarda artış göstermektedir.

Bu makalede eşler arası çatışma seviyeleri değil çatışmada kullanılan davranış şekilleri incelenmiştir. Dolayısıyla, bu bulgulardan hareketle eşler arasındaki eğitim farkının eşler arasındaki çatışmayı doğrudan artırdığını söylenememektedir. Ancak

eşler arası çatışmada kullanılan davranış şekillerinin sıklıklarındaki artış göz önünde bulundurulduğunda, eşler arası eğitim farklarının çatışma sıklığında olmasa bile çatışma şiddetinde önemli rol oynadığını sonucuna ulaşılabilir. Öyle ki yapılan analizler, eşler arası çatışmada hem kadının hem de erkeğin uyguladığı ve aynı şekilde maruz kaldığı çatışma davranış sıklıklarının kadının daha eğitilmiş olduğu durumlarda en yüksek noktaya ulaştığını göstermektedir. Bu durum kadınların eğitim seviyelerinin artmasıyla farklı şiddet türlerine karşı farkındalığının artması ile ilgili de olabilir. Farklı şiddete karşı farkındalığın artması maruz kalınan şiddetin raporlanma sıklığını da arttırabilmektedir. Dolayısıyla araştırmadaki raporlama yanlılığını önlemek amacıyla konu ile ilgili nitel araştırmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca eşler arası eğitim farkının çatışmaların şiddetini arttırmaması için aile danışmanlığı hizmetleri ile farkındalık geliştirme çalışmaları hazırlamak üzere çalışmalar geliştirilmesi önerilmektedir. Bu hizmetlerin eşler arası eğitim farklılıklarına duyarlı olarak hazırlanması, çatışmalarda eğitim farklılıklarının eşlerin uyguladıkları veya maruz kaldıkları şiddetin artmasını önleyebileceği öngörülmektedir.

Kaynakça

Armstrong, T. G., Wernke, J. Y., Medina, K. L., Schafer, J. (2002). Do partners agree about the occurrence of intimate partner violence? A review of the current literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(3), 181-193.

Becker, G. S. (1981). *A Treatise on the Family*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Breen, R., & Salazar, L. (2011). Educational assortative mating and earnings inequality in the United States. *American Journal of Sociology*, 117(3), 808-843.

Buchmann, C., & DiPrete, T. A. (2006). The growing female advantage in college completion: The role of family background and academic achievement. *American Sociological Review*, 71(4), 515-541.

Caetano, R., Field, C., Ramisetty-Mikler, S., Lipsky, S. (2009). Agreement on reporting of physical, psychological, and sexual violence among White, Black, and Hispanic couples in the United States. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(8), 1318-1337.

Cunradi, C. B., Bersamin, M., Ames, G. (2009). Agreement on intimate partner violence among a sample of blue-collar couples. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(4), 551-568.

Gökmen, Ş., Eralp, A. & Atay Kayış, A. (2019). İlk Evlilik Süresini Etkileyen

Faktörlerin Yaşam Analizi: Türkiye Örneği. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1): 63-76.

Harkönen, J. & Dronkers, J. (2006). Stability and Change in the Educational Gradient of Divorce. A Comparison of Seventeen Countries, *European Sociological Review*, 22(5): 501-517.

Koç, P. & Şahpaz, K. İ. (2020). Kadınların İşgücüne Katılım Oranlarını Belirleyen Faktörlerin Tespitine Yönelik Bölgesel Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(2): 503-524.

Kökçen Eryavuz, A. & Üçdoğruk Birecikli, Ş. (2018). Türkiye’de Kadının Boşanması: Yaşam Analizi Modelleri. *Çalışma ve Toplum Dergisi*.

Lehrer, E. L. (1988). Determinants of Marital Instability: a Cox-regression model. *Applied Economics*, 20(2): 195-210.

Levinger, G. (1965). Marital Cohesiveness and Dissolution: An Integrative Review. *Journal of Marriage and Family*, 27(1): 19-28.

Lichter, D. T., Price, J. P. & Swigert, J. M. (2019). Mismatches in the Marriage Market. *Journal of Marriage and Family*. Doi:10.1111/jomf.12603.

Magdol, L., Moffitt, T. E., Caspi, A., & Silva, P. A. (1998). Developmental antecedents of partner abuse: A prospective-longitudinal study. *Journal of Abnormal Psychology*, 107(3): 375-389.

Nişancı, Z. (2018). The Effects of

Sociodemographic and Sociocultural Differences on Marital Conflict. *Family Structure in Turkey- Advanced Statistical Analysis*, pp. 234-257.

Qian, Y. (2017). Gender asymmetry in educational and income assortative marriage. *Journal of Marriage and Family*, 79(2), 318-336.

Schwartz, C. R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39: 451-470.

Van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44(1), 341-360.

Elektronik Kaynaklar

Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA). (2016). Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/media/35811/taya-2016.pdf>

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK). (2021). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2021. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Boşanma-İstatistikleri-2021-45568>

Sosyolojinin Bir Bilim Olarak Kurumsallaşmasında Emile Durkheim'in Eserleri ve Durkheim'a Yönelik Eleştiriler

Furkan Murat SAĞLAM¹

Özet

18. ve 19. yüzyıldaki maddi ve düşünsel hayatı anlamak ve var olan problemlere çözüm üretmek için kurulmuş olan sosyoloji disiplini, bilimsel olma meşruiyetini Fransız sosyolog Emile Durkheim ile kazanmıştır. O günün normal bilim anlayışına uygun olarak pozitivist bir tutum sergileyen Durkheim, toplumsal olguları doğa dünyasındaki şeyler gibi ele almış ve olgular arasında genel geçer yasalar tespit etmeye çalışmıştır. Onun işbölümü teorisinde ve İntihar adlı çalışmasında yaptığı budur. Bu yönüyle eleştirmenlerin toplum mühendisliği yapma eleştirisini hak eden Durkheim, tespit ettiği yasadan hareketle toplumsal hayat üzerinde egemenlik kurmaya yaracak korporatizm çözümünü getirmiştir.

Durkheim'in eserleri her ne kadar kendi içinde bir bütünlük arz etseler de toplumsal hayata indiğinde problemler doğurmaktadır. Nitekim eleştirmenlerin de değindiği gibi Durkheim verileri bir şekilde manipüle ederek kendi kuramını desteklemeye çalışmıştır. Kimi zamansa üzerinde ısrarla durduğu metodolojisini kendisi bile uygulayamamıştır. Bu yönüyle Durkheim'in nesnellik iddiası onu kimi zaman değer bağımlı yaparak nesnel olmayan çıkarımlarda bulunmaya itmiştir.

Bu yazımızda değerlendireceğimiz Emile Durkheim'in eserleri de yukarıda ele aldığımız normal bilim kavramı etrafında şekillenmiştir. Sosyolojinin isim babası her ne kadar Auguste Comte olsa da onun bir bilim dalı olarak kurumsallaşması 1858 ila 1917 yılları arasında yaşamış olan ve aynı zamanda Comte'un da öğrencisi olan Fransız sosyolog Emile Durkheim ile gerçekleşmiştir. 1895 yılında yayımladığı Sosyolojik Yöntemin Kuralları adlı kitabıyla bir bilim dalı olarak sosyolojinin konusunu, yöntemini ve içeriğini belirlemiş olan Durkheim, metodolojisine uygun olarak (veya metodolojisine uydurmaya çalışarak) eserler kaleme almıştır. Aynı zamanda sosyolojideki işlevsel yaklaşımın kurucusu olarak da kabul edilen Durkheim; bireylerin ve kurumların, konum ve işlevlerini anlamaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler

Göç • Göçmen • Mülteci • Tutunma • Kadın

Furkan Murat Sağlam, Marmara Üniversitesi, Din Sosyolojisi

Emile Durkheim's Works in the Institutionalization of Sociology as a Discipline and the Criticisms Towards Durkheim

Furkan Murat SAĞLAM¹

Abstract

As a discipline, sociology, which was founded to comprehend material life and intellectual life in the 18th and 19th centuries, and to produce solutions for existing problems, gained scientific legitimacy thanks to French sociologist Emile Durkheim. Durkheim, displaying a positivist attitude consistent with the concept of normal science at the time, viewed social phenomena as natural phenomena and attempted to discover generally valid laws among them. He does the same in the Division of Labor Theory and his work titled Suicide. Durkheim, who deserves criticism for being a social engineer in this regard, introduced corporatism as a means to create sovereignty over social life based on the law he identified.

Although Durkheim's works had integrity in themselves, when it comes to social life, they pose problems. Thus, as critics pointed out, Durkheim attempted to support his theory by manipulating the data somehow. There were occasions when not even he could implement the methodology he advocated. Durkheim's objectivity claims occasionally caused him to be value-dependent and forced him to make non-objective inferences in this regard.

Emile Durkheim's works, which will be analyzed in this article, are likewise based on the concept of normal science, which I mentioned previously. Although Auguste Comte is the eponym of sociology, the French sociologist Emile Durkheim, who lived from 1858 to 1917 and was one of Comte's students, institutionalized sociology as a discipline. Durkheim, who established sociology's subject, method, and content with his book The Rules of Sociological Method, published in 1895, produced works that followed his methodology (or that he tried to fit in his methodology). Durkheim, who was considered the founder of the functional approach in sociology, also attempted to comprehend the locations and functions of individuals and institutions.

Keywords

Migration • Immigrant • Refugee • Hold • Woman

Furkan Murat Sağlam, Marmara University, Sociology of Religion

Giriş

Bir bilim dalı olarak sosyoloji, bilimsel olma meşruyetini epistemolojik olarak pozitivist bir zeminde yükselmek koşuluyla sağlamıştır. Olgular arasında nedensel ilişkiler tespit ederek Newtoncu anlamda genel geçer yasalar keşfetmeye ve meta teoriler ortaya koymaya çalışan bu yaklaşımla o, büyük bir ilerleme kaydetmekle birlikte birçok yönden de eleştirilerin hedefi haline gelmiştir. Bu eleştirilerin temel noktası ise açıklamaya dayalı olan pozitivist yaklaşımın sosyal gerçekliği yeterince 'anlayamaması' ve toplumsal dünyayı da tıpkı doğa dünyası gibi görmesinde buluşmaktadır. Nitekim genel olarak pozitivist çevreler, araştırma sürecinde genellikle nicel yöntemler kullandıkları için soyut formüllerle ilgilenmek ve bireyleri sayılara indirgemekle suçlanmışlardır. Bunun yanı sıra pozitivistler de kendi bilimsel ölçütlerine uymayan diğer yönelimleri yöntem ve teknik bakımdan yeterince bilimsel olmamakla itham etmişlerdir.

Pozitivistler ile pozitivist olmayanlar arasındaki bu temel tartışmayı zihinlerde daha iyi oturtan kavramlardan bir tanesi şüphesiz Thomas Khun'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı kitabında ortaya koyduğu 'paradigma' kavramıdır. Khun, çalışmasında ele aldığı paradigma kavramını her ne kadar birbirinden farklı anlamlarda kullanılmış olsa da genel olarak onun paradigma kavramından kastını "bir bilim çevresine belli bir süre için bir model sağlayan, yani örnek sorular ve çözümler temin eden, evrensel olarak kabul edilmiş bilimsel başarılar" şeklinde ifade edebiliriz. Bu yanı sıra Khun'a göre paradigmalar soru çözmedeki başarısına göre zamanla normal bilim haline

gelmektedir ve normal bilim ise zamanla ortodokslaşarak bilimsel olanı tekeline almaktadır.

Bu yazımızda değerlendireceğimiz Emile Durkheim'in eserleri de yukarıda ele aldığım normal bilim kavramı etrafında şekillenmiştir. Sosyolojinin isim babası her ne kadar Auguste Comte olsa da onun bir bilim dalı olarak kurumsallaşması 1858 ila 1917 yılları arasında yaşamış olan ve aynı zamanda Comte'un da öğrencisi olan Fransız sosyolog Emile Durkheim ile gerçekleşmiştir. 1895 yılında yayımladığı Sosyolojik Yöntemin Kuralları adlı kitabıyla bir bilim dalı olarak sosyolojinin konusunu, yöntemini ve içeriğini belirlemiş olan Durkheim, metodolojisine uygun olarak (veya metodolojisine uydurmaya çalışarak) eserler kaleme almıştır. Aynı zamanda sosyolojideki işlevsel yaklaşımın kurucusu olarak da kabul edilen Durkheim; bireylerin ve kurumların, konum ve işlevlerini anlamaya çalışmıştır.

Hayatı ve Eserleri

Emile Durkheim 1858 yılında Fransa'nın Lorraine kasabasında dünyaya gelmiştir. Bu bölge, Fransız ve Alman güçleri arasında paylaşılabilen ve sürekli çatışmaların sıcak olduğu bir yerdir. Durkheim 13 yaşındayken Almanya bu bölgeyi ele geçirmiş ve bu olayla birlikte Fransa yeniden bir rejim (3. Cumhuriyet) değişikliğine gitmiştir. Cumhuriyetin ilk nesli olmasının da etkisiyle Durkheim, cumhuriyetçi bir yapıya sahip olmuştur. Kimi araştırmacılar Durkheim'in bu yönünün onun sosyolojisi de etkilediğini, Durkheim sosyolojisinin "hem geleneksel Fransız Katolikliğini reddeden hem de derin kökler salmış olan toplumsal

muhafazakarlığı reddeden, modern bir cumhuriyet ideolojisinin oluşmasına katkıda bulunduğunu belirtmiştir."

Lisans eğitimini École Normale Supérieure Üniversitesi'nde tamamlayan Durkheim üniversite yıllarında Jaures vesilesiyle sosyalist düşünce ile tanışmıştır. Lisans eğitimi sonrasında bir süre Almanya'da yaşayan Durkheim, burada da Schaffle'dan dersler almıştır. Schaffle'ın Durkheim düşüncesindeki önemi onun morfolojik analizleridir. Nitekim Durkheim da kendi eserlerinde çokça toplumun farklı yapılarını organizmanın öğeleriyle karşılaştırdığı anolojilere yer vermektedir. Almanya'dan döndüğünde Bordeaux Üniversitesi bünyesinde sosyoloji fakültesini kuran Durkheim, 1986 yılında profesörlük unvanını almıştır.

Durkheim söz konusu olduğunda Auguste Comte'un (1798-1857) etkisi göz ardı edilemez. Yukarıda da belirttiğimiz gibi sosyolojinin isim babası olan Comte, hocası Saint Simon'dan etkilenmiş ve doğa bilimlerinde yakalanan başarıyı sosyal bilimlere de uygulamaya çalışmıştır. Bu teşebbüs (pozitivizm) doğa bilimlerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin sosyal bilimlerde de kullanılmasına başka bir deyişle toplumsal dünya incelenirken içe bakışa değil sayılabilir, gözlemlenebilir fenomenleri ele almak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda Durkheim'in buradaki başarısı Simon ve Comte'un ötesine geçerek sistematik bir metodoloji ortaya koymasıdır. Bununla birlikte Durkheim, Herbert Spencer, Jean-Jacques Rousseau ve Thomas Hobbes gibi isimlerden de etkilenmiştir. Eserlerinin birçok yerinde bu isimlere atıflar yaparak kimi yerde onları eleştirmekte kimi yerdeyse onların fikirlerinin

üzerine kendi fikirlerini koymaktadır. Bununla birlikte Durkheim sosyolojisi, yapısal ve yapısal- işlevselcilik gibi okulları etkilemiştir. Ülkemizde ise Ziya Gökalp'le temsil edilen Durkheimci sosyolojik anlayış, cumhuriyetin erken dönemlerinde devlet politikalarında etkili olmuştur.

Sosyolojik Yöntemin Kuralları adlı metodoloji kitabının yanı sıra Durkheim'in birçok büyük eseri mevcuttur. Toplumsal İşbölümü (1893) adlı eserinde o topluma bakışını şekillendiren işbölümü teorisinden hareketle, işbölümünün tarihsel seyrini incelemiş ve organik-mekanik toplum ayrıştırmasıyla bu iki toplum yapısına ait toplumsal dayanışma biçimlerini ortaya koymuştur. Metodolojisinin uygulamadaki yansıması olan İntihar (1897) adlı eserindeyse o, sanılanın aksine intihar ediminin bireysel ve psikolojik faktörlerden değil bizatihi toplumsal olguların neticesinde doğduğunu iddia etmektedir. Bu üç büyük eserin dışında Durkheim'in dinlerin kökenine dair tespitlerde bulunduğu Dini Hayatın İlkel Biçimleri (1912) adlı önemli bir çalışması daha vardır. Fakat biz bu makale boyunca daha çok onun işbölümü teorisine, metodolojisine ve metodolojisinin uygulaması nitelediğinde olan intihar çalışmasına odaklanacağız. Durkheim'in toplumsal problemlerin çözümüne ilişkin önerilerinden sonra ise genel hatlarıyla eleştirmenlerin görüşlerine yer verip makalemizi tamamlayacağız.

Durkheim'in Temel Problemi

Durkheim'in çalışmalarına baktığımız zaman onun toplumsal düzene olan vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bunun sebebiyse onun yaşadığı

dönemdeki sosyal, siyasal ve ekonomik problemlerden kaynaklanmaktadır. Nitekim siyasi ve toplumsal arenada Fransız Devrimi'nin yakınları hala devam etmekte; ekonomik alanda ise Sanayi Devrimi'nin insanı ve doğayı sömürücü gücü tartışılmalıdır. Böyle bir ortamda modern insanı çatışmadan bir arada tutan şeyi arama uğraşı veren Durkheim, anomi adını verdiği düzensizliği aşma noktasında ahlaka yönelecektir.

Ahlak vurgusu Durkheim'in eserlerinde oldukça güçlüdür. Bununla birlikte Ahlak Eğitimi, Meslek Ahlakı ve Ahlak Terbiyesi gibi ahlak üzerine yazdığı müstakil eserleri de bulunmaktadır.

Sosyolojik Yöntemin Kuralları yahut Toplumsal Olguların İncelenmesine Dair Öncüller

Durkheim 1895 yılında yayımladığı Sosyolojik Yöntemin Kuralları adlı kitabında, sosyolojinin konusunu, içeriğini ve yöntemini belirlemiştir. Kitap; Toplumsal Bir Olgu Nedir, Toplumsal Olguların Gözlemlenmesine İlişkin Kurallar, Normal Olan ile Patolojik Olanın Ayrımına İlişkin Kurallar, Toplum Tiplerinin Belirlenmesine İlişkin Kurallar, Toplumsal Olguların Açıklanmasına İlişkin Kurallar ve Sosyolojik Kanıtlamaya İlişkin Kurallar olmak üzere toplam altı bölümden oluşmaktadır.

Kitabın birinci bölümü olan "Toplumsal Bir Olgu Nedir?"de, sosyolojinin araştırma nesnesini toplumsal olgu olarak belirleyen Durkheim, toplumsal olguyu ifadesini "toplumda belirli bir yaygınlık gösteren ve toplum için az veya çok bir yarar olan, toplum içinde oluşmuş bütün fenomenleri belirtmek için" kullanmaktadır. Ona göre toplumsal

olgular "bireyler üzerinde uyguladığı veya uygulamaya muktedir olduğu dışsal ve zorlayıcı gücüyle kendisini gösterir." Buradan da anlaşılacağı üzere bireyler toplumsal olguların dışsal ve zorlayıcı gücü karşısında edilgen bir konumda yer almaktadır. Toplumsal olguların dışsal olmasının ise iki özelliği vardır. İlk olarak bireyler verili bir toplumsal düzen içine doğarlar, ikinci olarak ise bu olgular bireylerin yarattığı olarak değil de bireyler arasındaki birçok etkileşimin sonucunda oluşmaktadır. Yani olguların dışsallığı, bireyin bu olgulara herhangi bir müdahalesi olmadığını ifade ederken zorlayıcı olması ise bireyin söz konusu olguyu çiğnemesi durumunda toplum tarafından alacağı tepkiyi ifade etmektedir.

Durkheim'in toplumsal olgu tanımlamasındaki bu katılık yukarıda da ifade ettiğimiz pozitivist bilim anlayışından kaynaklanmaktadır. Çünkü toplumsal olguların dışsal yani bireylerden aşkın olması Durkheim'agöre onları birer şey gibi ele almayı mümkün kılmaktadır. Toplumsal olgular ona göre doğaları gereği "ahlaki" olduğu için de kendilerini ancak dışsal fenomenler aracılığıyla göstermektedirler. Bu durum Durkheim'in metodolojisi açısından mühim derece önemlidir. Nitekim biraz sonra değineceğimiz Toplumsal İşbölümü ve İntihar adlı çalışmaları Durkheim'in bu görüşünü en iyi biçimde yansıtmaktadır.

Konumuz açısından diğer bir önemli nokta Durkheim'in normal ve patolojik ayrımıdır. Normal ve patolojik ayrımını da genellik üzerinden açıklayan Durkheim "toplumun bütün bireylerinde hemen hemen aynı biçimlerde ortaya çıkan olguları normal olgular, geriye

kalan olguları da marazi veya patolojik olgular" olarak kavramsallaştırmaktadır. Bununla birlikte normal ve patolojik olanın ayrımı toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Suç olgusu üzerinden bu kavramsallaştırmayı açan Durkheim, suçun bizatihi patolojik olmadığını her toplumda belli bir oranda görülen normal bir olgu olduğunu söylemektedir. Ona göre suç edimi yalnızca o toplum tipindeki oranı aştığında patolojik olarak değerlendirilebilir.

Durkheim'in yaygınlıkla açıkladığı normal ve patolojik ayrımı 'itaati statükoya indirgemekle' suçlanmıştır. Çünkü toplumsal olguları ahlaki bir veri ve bireyi de bu verilere itaat etmesi gereken pasif bir özne olarak düşündüğümüzde bizatihi ahlaki olan bir şeyin olmadığını aksine sui generis olan toplumun bireyden beklentilerini görürüz.

Kitabının dördüncü bölümü olan Toplum Tiplerinin Belirlenmesine İlişkin Kurallar adlı bölüm de normal ve patolojik ayrımı için önem taşımaktadır. Nitekim neyin normal ya da patolojik olduğu veya neyin suç olup olmadığı yukarıda da ifade ettiğimiz gibi toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu olguyu daha net kılabilmek için Durkheim evrimci görüşüne de paralel olarak toplumları basit ve parçacıklı olandan karmaşık ve organik olana doğru kimi tiplerle açıklar. O bu görüşü, sefeli Herbert Spencer'dan aldığını belirtmekle birlikte Spencer'ın basit toplum tanımlamasının muğlaklık içerdiğini söyleyerek onu eleştirmektedir. Bununla birlikte basitten karmaşık olana gitme yöntemi Durkheim'in işbölümü teorisinde ortaya koyduğu mekanik

ve organik ayrımında ve de onun din sosyolojisindeki çalışmalarında da kendini göstermektedir.

Belirli bir zamanda ele alınan insanı bir şeyin (...) açıklanmasına ne zaman girilmek istenirse, bakışı en ilkel ve en basit şekline çevirmek ve varlığın o dönemde ne gibi niteliklerle belirlendiğini aramak, sonra da yavaş yavaş nasıl gelişip karmaşıklaştığını, incelediğimiz andaki haline nasıl geldiğini göstermek gerekir.

Son olarak Durkheim sosyolojiyi psikolojiden ayırmak için "toplumsal olgunun belirleyici nedenini, bireysel bilinç durumlarında değil, bu toplumsal olguyu önceleyen başka toplumsal olgularda aramak gerekir" diyerek her toplumsal olgunun ancak bir başka toplumsal olguyla açıklanabileceğini iddia eder. Bunun içinse olgular tiplere ayrılarak sınıflandırılmalı ve karşılaştırılmalıdır.

Toplumsal İşbölümü ve İntihar İlişkisi

Karl Marx'a göre toplumda asıl olan çatışmayken Durkheim için çatışma geçici bir süreçtir. Başka bir deyişle ona göre toplumun kendine has bir işleyiş düzeni vardır ve bu işleyişin kaynağı da dayanışma ve düzenlemedir. Durkheim aynı zamanda doktora tezi olma özelliği taşıyan Toplumsal İşbölümü adlı çalışmada dayanışma ve düzenleme olgusuna; İntihar adlı kitabında ise dayanışma ve düzenlemenin intihar edimi ile ilişkisine odaklanır. Bu yönüyle Sosyolojik Yöntemin Kuralları, Toplumsal İşbölümü ve İntihar kendi aralarında bir bütünlük arz etmektedir.

Metodolojisinden hareketle ilkel olandan karmaşığa giden Durkheim,

İlkel toplumlardan modern topluma değin iş bölümündeki farklılaşmaya paralel olarak iki farklı dayanışma tipinin ortaya çıktığını ileri sürmektedir. Bunlar mekanik dayanışma ve organik dayanışmadır. Dayanışma olgusu doğası gereği doğrudan gözlemlenemediği için o, yine metodolojisine uygun olarak dayanışma olgusunun görünür tezahürü olarak belirlediği “hukuk” üzerinde durur. Böylece Durkheim, farklı dayanışma türlerini gözlemleyip, sınıflandırıp, karşılaştırma yapmayı olanak sağlayacağı bir zemin bulur.

Durkheim’a göre bir toplumun üyeleri arasındaki dayanışma ne kadar güçlü ise gerek birbirleri ile gerekse de bir bütün olarak toplumsal küme ile o kadar çok değişik ilişkiler içinde bulunurlar. Bu ilişkilerin sayısıysa zorunlu olarak onları düzenleyen hukuk kurallarının sayısıysa orantılı bir biçimde gelişme göstermektedir. Bu ön kabulden hareketle Durkheim, hukukun değişik türlerini sınıflandırarak, onlara karşılık düşen dayanışma türlerinin neler olduğunu araştırmaya girişir. Fakat o, genel hukukun; özel hukuk, kamu hukuku sınıflandırmasını kabul etmeyerek; kendi teorisini de üzerine inşa edeceği ceza hukuku (bastırıcı hukuk, bedel ödetici hukuk) ve tazmin edici/ onarıcı hukuk (medeni hukuk, ticaret hukuku...) ayırımına gider. Peki dayanışma ve düzenleme nedir? Mekanik ve organik toplum farklılaşması neyi ifade etmektedir?

Mekanik ve Organik Dayanışma yahut Mekanik Toplumdan Organik Topluma Geçiş

Dayanışma ve düzenleme Durkheim’ın ‘ortak bilinç’ adını verdiği bir olgu

üzerinden işlemektedir. Ortak bilinç “bir toplumu oluşturan üyelerin ortalamasında yaşayan inanç ve duyguların tümü” nü ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu bilinç aynı zamanda bir toplumdaki ahlaki ve hukuki olanın da yegane ölçüsüdür. Nitekim Durkheim’ın teorisinde bir edim hakikatte suç olduğu için değil ortak bilinci incittiği için suçtur. Ortak bilinç her ne kadar kendisini bireylerin davranışlarında gösterse de aslında bireyden bağımsız bir şekilde var olur. O “toplumun ruhsal tipidir” ve tek tek bireylerden aşkındır. Toplumsal bilincin aşkınlığı, daha önce de ifade ettiğimiz toplumsal olguların dışsal ve zorlayıcı olmasının da bir örneğidir.

Mekanik dayanışmanın görüldüğü toplumlar nüfus yoğunluğunun az dolayısıyla da işbölümün çok fazla gelişmediği toplumlarda görülmektedir. Bu toplum tipinde yüze ilişkiler daha yoğun olduğundan ortak bilinç daha da güçlü dolayısıyla da bireyin toplumca kavranması ve olası herhangi bir sapmanın cezalandırması nispeten daha da kolaydır. Buna ters olarak işbölümün gelişmiş olduğu toplumlarda ise nüfus yoğunluğundan ötürü herkesin dikkati çok sayıda değişik yönlere çevrildiğinden, bireyler birbirini daha az tanımakla ve bireyleri birbirine bağlayan bağlar da daha seyrek ve zayıf olma özelliği taşımaktadır.

Mekanik dayanışmaya sahip toplumlar incelendiği zaman verilen cezaların daha çok dinsel nitelikte olduğu da dikkat çekicidir. Nitekim din, modern öncesi döneme kadar toplumsal dayanışma ve düzenlemenin sağlandığı kurum olagelmıştır. Cemaat halinde yapılan ritüeller bireylerin ortak bilincini yeniden

üretmek bu davranışların kutsal kabul edilmesine yol açmıştır. Fakat Durkheim teorisinde din aslında toplumun kendi kendine tapınmasının bir tezahürüdür. Bu anlamıyla Durkheim sosyolojisinde bireyin tanrının buyruklarına karşı gelmesi aslında topluma karşı gelmesi demektir. Bu yönüyle ceza ya da başka bir deyişle normlar, toplumdaki ortak bilinci korumak gibi hayati bir işleve sahiptir.

İş bölümündeki değişime paralel olarak ortak bilinç zayıflamış ve mekanik dayanışmadaki cezalandırıcı hukuk yerini organik dayanışmaya sahip toplumlarda onarıcı hukuka bırakmıştır. Ceza hukuku ortak bilincin merkezini oluştururken onarıcı hukuksa ortak bilinçten giderek uzaklaşarak uzmanlaşmış kurumlar vasıtasıyla işlevlerini yerine getirmeye başlamıştır. Çünkü giderek artan kentleşme bireyi köklerine bağlayan gelenek ve göreneklerinden ayırmıştır. Durkheim’a göre mekanik dayanışmaya bağlı toplumlarda ortak bilinç toplumsal dayanışma ve düzenlemeyi belirlerken organik dayanışmaya sahip toplumlarda ise artan iş bölümü bu işlevi yerine getirmektedir.

Durkheim işbölümüne karşı olan bu pozitif düşüncesi Karl Marx’la taban tabana zıt bir çizgidedir. Nitekim Marx’a göre işbölümü ve mülkiyet hemen hemen aynı şeylerdir ve yabancılaşmanın ve sömürünün temelinde yer almaktadır. En büyük maddi ve zihinsel işbölümünü kent ve kırın ayrılmasında gören Marx’a göre;

Kent, nüfusun, üretim aletlerinin, sermayenin, zevklerin gereksinimlerin bir merkezde toplanması olayıdır, oysa

kır tam tersi bir olayı, ayrı ayrı olmayı ve dağınıklığı ortaya koyar. Kent ile kır arasındaki karşıtlık ancak özel mülkiyet çerçevesi içinde mevcut olabilir.

Gerçekten de Marx’ın burada yaptığı kır ve kent ayrımı Durkheim’ın mekanik ve organik toplum kavramsallaştırmasıyla paralellik arz eder. Mekanik toplumlar da Marx’ın ifade ettiği gibi parçacıklı yapılardan oluşur. Kentleşme olgusuyla bu parçalar bir bütün haline gelmiş ve Durkheim bahsettiği organik bütünü oluşturmuştur. Durkheim bu olguyu “pozitif bir ilerleme” olarak görürken Marx ise bu ilerlemenin emeği ve mülkiyeti olumsuz anlamda dönüştürdüğü kanaatini taşımaktadır.

Bununla birlikte Durkheim yaşadığı dönemdeki sosyal, siyasal ve ekonomik problemlerin işbölümünden kaynaklanmadığını, bu durumun yalnızca mekanik toplum yapısından organik toplum yapısına geçiş aşamasında yaşanan bir kriz dönemi olduğunu söylemektedir. Çünkü toplumsal yapı henüz dayanışma ve düzenlemenin sağlanacağı kurumları oluşturamamıştır. Ona göre toplumda görülen intihar oranlarındaki artışın nedeni de dayanışma ve düzenlemedeki bu eksikliklerdir.

İntihar Ediminin Sebebi Olarak: Dayanışma ve Düzenlemedeki Dengesizlik

Durkheim’ın en önemli çalışmalarından biri olan İntihar, intihar gibi bireysel ve psikolojik olan bir olgunun nasıl sosyolojik boyutlu olarak anlaşılabilirliğinin kanıtlanmasıdır. Metodolojisine uygun olarak sayısal verilerden hareket eden Durkheim, intihar olgusunu ele alırken kendisine kadar yapılan intihar istatistiklerini incelemiştir.

Rakamlar birkaç yıl birbirine pek yakın gittikten sonra, birden bir yükselme görülüyor, arkasından ters yönde zayıf bir iniş, sonra yeniden güçlenip durağanlaşıyor, yani o yüksek rakamda kalıyor. Bunun nedeni de, toplum dengesinde birden de olsa ortaya çıkan her kopmanın sonuçlarını hep bir süre sonra vermesidir.

Durkheim'ın da ifade ettiği gibi toplum yapısındaki değişimin intihar olgusuyla yakından bir ilişkisi vardır. Nitekim köklü değişimler toplumsal yapıyı bozduğu için dayanışma ve düzenlemeyi yerine getiren kurumlar da atıl kalmaktadır. O, toplumdaki dayanışma ve düzenlemedeki eksikliklerin sonucu olarak dört farklı intihar tipinden bahsetmektedir. Bunlar bencil, özgeci, anomik ve kaderci intihardır.

Bencil intihar toplumun bireyi yeterince kendine bağlayamaması sonucunda gelişir. Durkheim farklı dini grupların intihar oranlarından hareketle kimi dinlerin ferde kattığı dayanışma duygusuyla onu intihardan alıkoyduğunu ortaya koymuştur. Buna göre Katolik toplumlardaki intihar oranlarının Protestan toplumlardaki intihar oranlarından daha az olduğu kaydedilmiştir. Bunun nedeni Katolik kilisesinin Protestan kilisesine nazaran cemaat bağlarını kurmada daha başarılı olmasından ileri gelmektedir. Yahudilerse ahiret inancına sahip olmamalarına rağmen bu iki dini gruba nazaran daha az intihar etmektedirler. Durkheim'a göre Yahudilerin yüzyıllardan beri sürgün hayatı yaşamaları onları diğer inanç grupları içinde var olabilmeleri için cemaatlerine bağlanmaya itmiştir. Bu çıkarım bir toplumsal olgunun yine bir başka

toplumsal olguyla açıklanabileceğinin en güzel örneklerinden biridir. Dinin yanı sıra aile ve siyasi örgütler gibi kurumları da intiharla ilişkilendiren Durkheim, intiharların toplumun din, aile ve siyasi bütünlüğüyle ters orantılı olarak değiştiğini gözlemlemiştir.

Bir diğer intihar çeşidi olan özgeci intihar ise bencil intiharın tam karşında yer almaktadır. Bencil intihar toplumdan soyutlanmanın başka bir deyişle aşırı bireyselleşmenin bir sonucudur. Bu intihar tipi bireysel kişiliğin toplum içinde erimesinden kaynaklanır. Hem bencil hem de özgeci intihar görüldüğü üzere toplumdaki dayanışma biçiminde yaşanan anormallikler üzerinden gerçekleşmektedir.

Din, aile ve ekonomi gibi kurumların toplumsal dayanışmada olduğu kadar bireyin hayatında düzenleyici etkileri de vardır. Ödevler ve normlar halinde insanlara sunulan düzenleme, sosyal değişimin hızlı olduğu kriz dönemlerinde belirsizleşir ve anomik bir yapı arz eder. "Durkheim'a göre modern toplum her zaman anomiyeye yatkındır." Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi'nin etkilerini hala yaşayan Avrupa toplumundaki bu kargaşanın da nedeni tam olarak budur. Yani o günün toplumunun var olan yeni gelişmelere karşın yeni ödev ve normların henüz kurgulanamamasıdır. Durkheim'ın anomik intihar adımı verdiği intihar tipi de böylesi kriz ortamlarının sonucunda gelişir. Bununla birlikte refah veya fakirlik de bizatihi intihara sebep olmaz. Yani yoksulluk döneminde toplumdaki intihar oranları artabileceği gibi aynı şekilde refah dönemlerinde de intihar oranları artar. Başka bir deyişle toplumun dengesinde yaşanan herhangi bir değişim insanları intihara itebilir.

Bencil intiharla özgeci intihar arasındaki ilişki gibi anomik intiharla kaderci intihar arasında da böyle bir ilişki vardır. Kaderci intihar da toplumun bireyi aşırı olarak düzenlemesinden ileri gelir. Durkheim bu intihar tipini diğer intihar tipleri kadar detaylı olarak incelemeyip kitapta bir dipnot halinde bahsetmekle yetinmiştir. Ona göre yaşadığımız çağda bu intihar tipi yoktur ve yalnızca tarihsel önemi vardır. Bu intihar tipine verdiği örneğe kölelerin intiharlarıdır.

Bir Çözüm olarak Korporatizm yahut Meslek Ahlâkı

Fransız İhtilali'nin getirdiği kriz ortamı ve Sanayi Devrimi'yle birlikte değişen üretim ilişkileri, büyük ölçüde geçmişte düzenlemeyi sağlayan kurumları etkisiz hale getirmiştir. Kurumların işlevini kaybetmesiyle toplumda kuralsızlık (anomi) durumuna yol açmıştır. Durkheim, bu durumu iş bölümünün artışıyla ilişkilendiren sosyalistlerinin aksine mülkiyet biçiminin değişmesiyle değil ancak bir ahlaki düzenlemeyle ile düzeleceğini düşünmektedir. Tek sorun iş bölümüne gereken normatif düzenlemeyi sağlamaktır. Çünkü işbölümüyle birlikte yeni meslek gruplarının ortaya çıkması, meslekler arası ilişkiler de bir düzensizliğe neden olmuştur. Sosyalistleri eleştirdiği gibi iktisatçıları da eleştiren Durkheim "içtimai bir müessese[nin] bir ahlak disiplini olmadan yaşayamayacağını" ileri sürer. Nitekim iktisatçılar bu alanın serbest bırakılması gerektiğini yani herhangi bir düzenlenmeye ihtiyaç olmadığını savunurlar.

Durkheim, yukarıda belirttiğim problemlerin aşılması noktasında korporatizm çözümünü sunar.

Korporatizm, toplumdaki grupların mesleklere göre örgütlenmesi demektir. Bu bağlamda Durkheim ön yargılarla geçmişin tozlu raflarına kaldırılmış lonca teşkilatının (meslek gruplarının) yeniden kurulması gerektiği düşünür. Fakat bundan önce o, lonca teşkilatının eski rejime ait bir kurum olmadığını ve hala işlevsel olabileceğini kanıtlamakla uğraşır. Çünkü Fransız İhtilali'nin toplumda yarattığı geçmişe ve geçmişteki kurumlara yönelik antipati hala sıcaklığını korumaktadır. Bu bağlamda Durkheim, tarihi verilerden hareketle loncaların kökenini şehirlerin kurulmasıyla birlikte gelişen küçük zanaat ve sanayi ehline dayandırır.

Peki, meslek örgütlenmeleri modern toplumdaki düzenleme buna ve buna bağlı olarak da dayanışma eksikliğini nasıl giderecektir? Durkheim loncaları incelediğinde onların dini bir tarikat gibi teşkilatlandığını gözlemler. Her bir grubun kendine ait tanrıları, tapınakları ve ayinleri vardır. Meslek örgütünün başındaki şahıs diğer üyeler tarafından bir baba olarak görülmekte ve gruptaki bireyler birbirlerine kardeşlik yoluyla bağlanmaktadır. Ortak meslek, ortak bayramlar, ortak mezarlıklar toplumun ihtiyaç duyduğu dayanışma duygusunu tekrar tekrar yaratarak bireyi cemaate bağlamak gibi bir işlev üstlenmektedir.

Diğer bir yönden geçmiş dönemde işçi ile işveren arasındaki ilişkiler de meslek örgütleri tarafından düzenlenmekteydi. İşçi işverene karşı taahhüdünü istediği gibi bozmadığı gibi işveren de işçiyi keyfi bir şekilde işten çıkartamazdı. Düzenlemenin gerçekleştiği bir diğer noktaysa işçi ve işveren arasında olduğu gibi mesleğin haysiyetini korumak için konulan kurallarıdır.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle Durkheim, meslek örgütlerin bugün de aynı işlevleri yerine getirebileceğini savunur. Bunun için mesleklerin öncelikle kategorilerine göre ayrılıp kendi içlerinde bir meclis oluşturmaları gerekir. Daha sonraysa meclis üyeleri; işçi ve işveren arasındaki ilişkileri, çalışma saatlerini ve şartları gibi konularda düzenlemeler koyar. Böylece hem meslek içindeki hem de meslekler arasındaki ilişkiler bir form haline gelebilir. Bu noktada bir kontrol mekanizması ve otorite olarak devlete de görevler düşmektedir. Nitekim Durkheim meslek örgütlerinin merkezi bir iradeye yani devlete bağlanması gerektiğini söyler. Durheim meslek örgütlerine yönelik düşüncelerini Meslek Ahlakı adlı kitabında işlediği gibi Aynı zaman da Toplumsal İşbölümü adlı kitabının başında da serdetmektedir.

Son olarak Durkheim'ın meslek örgütlerine karşı aşırı güvenini Marx ile kıyaslayacak olursak tıpkı işbölümündeki gibi ikisinin fikirleri arasında bir zıtlık ilişkisi görürüz. Çünkü Marx loncaların da bireyi sömürdüğünü iddia etmekteydi:

Kırda senyörlerin işkencesine maruz bulunan bu serfler birer birer kente geliyorlardı ve, orada, örgütlü bir ortaklık buluyorlardı; bu ortaklığa karşı güçsüzdüler ve bunun içerisinde, onların emeğine duyulan gereksinmenin ve kentteki örgütlü rakiplerinin çıkarlarının kendilerine tayin ettiği durumu kabul etmek zorundaydılar.

Emile Durkheim'a Yönelik Eleştiriler

Durkheim sosyolojinin kurumsallaşmasında tartışılmaz bir yere sahip olsa da birçok noktada eleştirilerin hedefi haline gelmiştir. Eleştirilerin temel noktası ise onun pozitivist, yapısal-işlevselci ve muhafazakar olmasıyla ilgilidir. Fakat bundan önce yukarıda da işaret ettiğim Marx ve Durkheim ayrışmasına değinmek istiyorum. Çünkü Durkheim sosyolojisinin uzun süre akademide egemen olmasının temel nedeni Marx'a karşı bir alternatif olmasından ileri gelmektedir.

Her iki düşünür de aydınlanmanın, Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi'nin çocuklarıdır. Bu bağlamda onlar 18. ve 19. yüzyılda hem maddi hem de zihinsel anlamda birçok dönüşüme neden olan bu süreci anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmışlardır. Durkheim düzen ve ilerleme ile bu sürecin atlatılacağını düşünürken Marx ise çözümü kanlı bir devrimde görmüştür. Büyük bir karmaşanın içinde bulunan ve Fransız Devrimi gibi büyük bir olayın etkisinden henüz kurtulamayan Batı dünyası ise düzen noktasında Durkheim'a yönelmiştir. Bu bağlamda Baykan Sezer de Durkheim'ın asıl gücünün Marx gibi bir ütopyacıya bir alternatif oluşundan kaynaklandığını söylemektedir.

Sosyolojinin Batı sömürgeciliğinin sorunlarının aşılması amacıyla kurulduğunu söyleyen Sezer'in eleştirileri Ahhan Vergili'nin ilgili makalesinde dört maddeyle özetlenmiştir.

1. Tarihten kopuk bir sosyoloji anlayışının temsilcisi olması
2. Dinin temellerini izahta antropolojik bir yaklaşımla tüm dinleri menşeinin aynı olduğu fikri

3. Sosyolojiyi batı egemenliğinin aracı olarak kabullenmiş olması

4. Sosyolojik metodu nedensellik ilkesine ve deneye bağlanmış olması

Bununla birlikte Sezer, işbölümü ve ortak bilinç kavramları bağlamında, bu kavramların bir toplumu açıklamada yeterli olmadığı görüşündedir. Bunun nedeni bu kavramların bir toplumu açıklarken onu tarihsel bağlamından kopartmasıdır. Baykan Sezer, Durkheim'ın bu kavramları, "Batı'nın toplumsal iç çelişkilerinin sonucu olan sınıf çelişkisini, tarihi maddeciliğin öngördüğü toplumsal çatışmayı, önlemek maksadıyla geliştirdiğini düşünmektedir. Ona göre, Durkheim geliştirdiği bu kavramlarla sanayileşme evresindeki Batı toplumuna "İşbölümü" kavramıyla toplumsal hiyerarşide yeni bir kategorileşme sunarken "Toplumsal Bilinç" kavramıyla toplumun bütünleşmesi yönünde sınıf çatışmalarını ortadan kaldıracak bir ahlak ve değer yargısı oluşturmayı amaçlamaktadır."

Sezer'in eleştirilerine benzer bir biçimde Durkheim'ın metodolojisi, topluma yön vermek amacıyla oluşturulmuş toplumsal bir mühendislik denemesi olarak da görülmüştür. Durkheim'ın toplumsal olguları şeyler olarak ele alma önerisinin altında toplumu doğal bir geçeklik olarak alarak onun üzerinde teknik bir kontrol kurma girişimi vardır. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin erken dönemlerinde Durkheim'ın bu etkisi kendini Ziya Gökalp'le göstermiştir.

Mehmet Anık'a göre Gökalp'in Durkheim sosyolojisini tercih etmesi hiç tesadüfi değildir. Çünkü erken cumhuriyetin en önemli ihtiyaçlarından biri olan

dayanışmacılık ve kolektif bilinci kurma bu mühendislik girişiminin bir sonucudur. Bu anlamda Gökalp "devletin sorunlarına toplum düzeyinde çözümler getirme" çabası içinde olmuştur.

Rudolf Richter'e göreyse Durkheim ortaya koyduğu eserlerle her ne kadar sosyolojiye bilimsel bir statü kazandırmış olsa da kendi özel kuramını destekleyen verileri yine kuramına göre sınıflandırmıştır. Bundan dolayı Durkheim'ın kuramında metodolojik bir eksiklik vardır. Çünkü "elde ettiği veriler sadece kuramı açıklar ve kuramın tasnif gücünü gösterir; ama kuramı ispatlayamaz."

Richer'in eleştirisini İntihar üzerinde okursak Durkheim'ın intihar istatistiklerini ortaya attığı teze göre şekillendirdiğini söyleyebiliriz. İntihar istatistiklerinin güvenilirliği bir yana toplumsal toplumsalla açıklama gayreti onu ırk, iklim, delilik, taklit, psikolojik süreç gibi intihar açıklamalarını görmezden gelmesine sebep olmuştur.

İntihara yönelik başka eleştiriler de mevcuttur. Birinci eleştiri özgeci ve kaderci intiharın sağlam bir temele dayanmamasından, ikicisi ise bencil ve anomikintihararasındakimüphemlikten kaynaklanmaktadır. İntiharı "nasıl bir sonuç vereceği bilinen, kurbanın kendisi tarafından gerçekleştirilen, olumlu ya da olumsuz bir edimin dolaysız ya da dolaylı sonucu olan her ölüm edimi" olarak tanımlayan Durkheim, kimi eleştirilenlerce de kendi çalışmasında bizzat bu tanıma uymamakla eleştirmiş ve ele aldığı istatistiki verilerin de bu tanıma göre tutulmadığı söylenilmiştir.

Bununla birlikte Durkheim'ın toplumu dışsal bir gerçeklik olarak alması ve

bireyi de edilgen bir konumda görmesi daha sonra ortaya çıkan etnometodoloji, sembolik etkileşimcilik gibi gündelik hayat üzerine odaklanan okullarca eleştirilmiştir. Örneğin insandan ayrı bir gerçekliği kabul etmeyen sembolik etkileşimcilere göre bireyler gündelik yaşamda semboller ve anlamlar aracılığıyla bir gerçeklik oluştururlar ve Durkheim'ın iddia ettiğinin aksine bu sembollerde değişiklik yapabilirler. Yorumlayıcı sosyoloji içinde değerlendirilen bu okullar pozitivist metodolojinin aksine “yalnızca insanların dış ya da gözlenebilir davranışlarını değil anlamlı toplumsal eylemi inceler[er]”

Sonuç

18. ve 19. yüzyıldaki maddi ve düşünsel hayatı anlamak ve var olan problemlere çözüm üretmek için kurulmuş olan sosyoloji disiplini, bilimsel olma meşruiyetini Fransız sosyolog Emile Durkheim ile kazanmıştır. O günün normal bilim anlayışına uygun olarak pozitivist bir tutum sergileyen Durkheim, toplumsal olguları doğa dünyasındaki şeyler gibi ele almış ve olgular arasında genel geçer yasalar tespit etmeye çalışmıştır. Onun işbölümü teorisinde ve İntihar adlı çalışmasında yaptığı budur. Bu yönüyle eleştirmenlerin toplum mühendisliği yapma eleştirisini hak eden Durkheim, tespit ettiği yasadan hareketle toplumsal hayat üzerinde egemenlik kurmaya yaracak korporatizm çözümünü getirmiştir.

Durkheim'ın eserleri her ne kadar kendi içinde bir bütünlük arz etseler de

toplumsal hayata indiğinde problemler doğurmaktadır. Nitekim eleştirmenlerin de değindiği gibi Durkheim verileri bir şekilde manipüle ederek kendi kuramını desteklemeye çalışmıştır. Kimi zamansa üzerinde ısrarla durduğu metodolojisini kendisi bile uygulayamamıştır. Bu yönüyle Durkheim'ın nesnellik iddiası onu kimi zaman değer bağımlı yaparak nesnel olmayan çıkarımlarda bulunmaya itmiştir.

Bununla birlikte bugün her ne kadar Durkheim ve onun pozitivist metodolojisi tartışılabilir de gerek tarihi gerekse de metodolojik anlamda Durkheim'ın sosyolojideki yeri çok önemlidir. O birçok isim ve ekole esin kaynağı olduğu gibi kimi ekollerinse ötekisi konumunda yer alarak yeni açılımların doğmasına neden olmuştur. Bu nedenle bugün dahi sosyoloji yapmak isteyen bir araştırmacının önce Durkheim'la yüzleşmesi gerekmektedir.

Kaynakça

Anık, Mehmet. “Ziya Gökalp’ Yeniden Bakmak: Literatür ve Yeniden Değerlendirme” Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD). 6/11: 2008: 405-433.

Balkız, Bekir. “Frankfurt Okulu ve Eleştirel Teori: Sosyolojik Pozitivizmin Eleştirisi” Sosyoloji Dergisi. Sayı: 12-13, 2004: 135-158.

Durkheim, Emile. “Din Sosyolojisi ve Bilgi Teorisi” Din Sosyolojisi. Çev., Abdullah Topçuoğlu. Ed. Yasin Aktay ve M. Emin Köktaş. İstanbul: Vadi Yayınları, 2017: 153-191.

Durkheim, Emile. Ahlak Eğitimi. Çev. Oğuz Adanır İzmir: Dokuz Eylül Yayınları, 2004.

Durkheim, Emile. Ahlak Terbiyesi. Çev. Hüseyin Cahid Yalçın. İstanbul: Devlet Matbaası, 1972.

Durkheim, Emile. Dini Hayatın İlkel Biçimleri. Çev. Fuat Aydın. İstanbul: Ataç Yayınları, 2005.

Durkheim, Emile. İntihar. Çev. Zühre İlkgenel. İstanbul: Pozitif Yayınevi, 2019.

Durkheim, Emile. Meslek Ahlakı. Çev. Mehmet Karasan. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1949.

Durkheim, Emile. Sosyolojik Yöntemin Kuralları. Çev. Cenk Saraçoğlu. İstanbul: Bordo Siyah Yayınları, 2015.

Durkheim, Emile. Toplumsal İşbölümü. Çev. Özer Ozankaya. İzmir: Cem Yayınevi, 2018.

Khun, Thomas S. Bilimsel Devrimlerin Yapısı. Çev. Nilüfer Kuyuş. İstanbul: Alan Yayıncılık, 1991.

Kurt, Abdurrahman. Din Sosyolojisi. Ankara: Sentez Yayıncılık, 2017.

Marx, Karl ve Friedrich Engels. Alman İdeolojisi. Çev. Sevim Belli. Ankara: Sol Yayınları, 2018.

Marx, Karl ve Friedrich Engels. Komünist Manifesto. Çev. Tanıl Bora. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.

Neuman, W. Lawrence. Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar. Çev. Sedef Özge. Ankara: Yayınodası Yayınları. Cilt. 1, 2014.

Paugam, Serge. “Önsöz: İntihar Karşısında Toplum Bilimci” İntihar. Çev. Zühre İlkgenel. İstanbul: Pozitif Yayınları, 2019: L-LI.

Richter, Rudolf. Sosyolojik Paradigmalar. Çev. Necmettin Doğan. İstanbul: Küre Yayınları, 2017.

Ritzer, George ve Jeffery Stepnisky. Sosyoloji Kuramları. Çev. Himmet Hülür. Ankara: Deki Yayınları, 2019.

Sağlık, Çoşkun. “Emile Durkheim'ın Metodolojisi ve Sosyolojisi” Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 9/2, 2010: 449-480.

Swingewood, Alan, Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi. Çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2010.

Vergili, Ayhan. “Baykan Sezer'in Metinlerinde Emile Durkheim Eleştirileri” Sosyoloji Konferansları, No: 53, 2006-1: 63-79.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Göçmen Çocukların Erken Müdahale Hizmetlerini Yararlanmaları

Aslıhan NİŞANCI¹

Özet

Erken müdahale hizmetleri, gelişimsel geriliği olan bebek ve küçük çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Bu makale, ABD'de göçmen aileler ile göçmen olmayan ailelerin çocukları arasındaki sağlık hizmetlerine erişim farkının erken müdahale hizmetleri için de söz konusu olup olmadığını anlamaktır. İlk olarak özel sağlık gereksinimi olan göçmen ya da azınlık statüsüne sahip çocukların sağlık hizmetlerine erişimi ile ilgili literatür incelenmektedir. İkinci olarak, azınlık statüsüne sahip olmakla erken müdahale hizmetlerine erişim arasındaki ilişkiye dair literatür değerlendirilmektedir. Literatür taramasının gösterdiği üzere, göçmen çocukların erken müdahale hizmetlerine erişimi yeterince araştırılmamış bir konudur. Bu çalışmada taranan araştırmalardan göçmen çocukların deneyimlerine dair çıkarım yapılması doğru olmamakla birlikte, makalenin bulguları göçmen çocukların erken müdahale hizmetlerine erişim ile ilgili yapılacak çalışmalar için kaynak teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Erken müdahale • Göçmen Çocuklar • Engellilik

Immigrant Children's Use of Early Intervention Services in The United States

Aslıhan NİŞANCI¹

Abstract

Early intervention services are designated to meet the needs of infants or toddlers with developmental delays. This article reports the results of a literature review that was conducted to determine whether the well-known discrepancy between the health care access of the children in immigrant families and those in non-immigrant families was also present in early intervention services in the United States. First, studies on the relationship between immigrant/ minority status of children with special health care needs and health care access are reviewed. Second, a review is conducted to understand the relationship between minority status and access to early intervention services. This review shows that problems immigrant children face in utilizing early intervention services have received little attention. Although the findings from studies reviewed in this article cannot be generalized to immigrant children, they can inform future research on barriers to early intervention service utilization by immigrant children.

Keywords

Early intervention services • Immigrant Children • Disability

1. Psikoloji, Marmara Üniversitesi, 0000-0003-2406-3965/aslihan.nisanci@marmara.edu.tr

1. Psychology, Marmara University, 0000-0003-2406-3965/aslihan.nisanci@marmara.edu.tr

Introduction

According to the U.S. Department of Education (USDE), early intervention services are designated to meet the developmental needs of an infant or toddler with a disability in the areas of physical, cognitive, communication, social, emotional or adaptive development. The target population of early intervention services consists of children under three years of age who are experiencing developmental delays or have a diagnosed physical or mental condition that has a high probability of resulting in developmental delay (USDE, 2004). The Individuals with Disabilities Education Act (IDEA) Part C ensures services to children with disabilities and governs the implementation of services.

There is a substantial body of research that demonstrates the importance of providing intervention services to children with disabilities and developmental delays at young ages and to their families (Hebbeler et. al., 2007). The number of U.S. children receiving early intervention services almost doubled from 1991 to 2011 (The National Early Childhood Technical Assistance Center, 2011). The overrepresentation of minority children in special education and their underrepresentation in early intervention services are well-known phenomena based on the analysis of the National Early Intervention Longitudinal Study (Hebbeler, Spiker, & Mallik, 2003). Poverty faced by the families

of minority children can be one of the major underlying factors behind these children's disabilities or developmental delays. The overrepresentation of minority families in the special education leads one to think that minority children may have problems accessing early intervention services. Hence, it is vital to develop our understanding of the barriers that minority families might experience in accessing early intervention services. Constituting a subgroup within the larger group of the minority population, immigrant children might be experiencing unique barriers to utilizing early intervention services due to their immigrant status. The population trends also point to the importance of addressing immigrant children's needs. The growth rate of immigrant children within the U.S. population is quite high. Although immigrants make up 11% of the total population, children of immigrants are 22% of the population of children under 6 years old (Capps et. al., 2005).

Accordingly, the question addressed in this article is what factors hinder or facilitate access to early intervention services for immigrant families. However, this is an area that remains largely unstudied. Because of the paucity of literature on the barriers immigrant families face in accessing early intervention services; this literature review examines two different bodies of research. First, the literature

on the barriers that immigrant children with special needs experience in their access to general health care services is reviewed. Then, the literature on the barriers that minority and immigrant children encounter in accessing early intervention services will be explored.

Methods

A search was conducted to identify research on factors that might affect the use of early intervention services by minority and immigrant children. Key search words were early intervention services, early childhood intervention, children with special needs, barrier, access, utilization, immigrant, and minority. Searches were run in Social Sciences Citation Index (SSCI), ArticleFirst, JStor, PsycarticlesCSA, Psychinfo (Proquest), Social Work Abstracts, PubMed, ScienceDirect, Sociological Abstracts (CSA), Sociological Abstracts (Proquest), and Multiple Resources Database. As a result, two studies were identified that addressed the issues of primary interest, which was minority children's access to early intervention services. No studies were found specifically on immigrant children's access to early intervention. Given the scarcity of research, a second search was conducted for studies of barriers to health services among children with special health care needs (CSHCN). Although this second body of literature is not an exact match, it may be informative because children in

need of early intervention consist of a subgroup within the category of CSHCN. In addition, this body of literature addresses the problems of minority and immigrant children with special health care needs.

Results

Children with Special Health Care Needs (CSHCN) and Minority/Immigrant Status

The literature suggests that there is a disparity of access to health care in general between minority children and white children (Brousseau, Hoffmann, Yauck, Nattinger & Flores, 2005; Granados, Puvvula, Berman & Dowling, 2001). There is another body of literature on the barriers that CSHCN experience in health care access. CSHCN are defined as "children who have or are at increased risk for chronic physical, developmental, behavioral, or emotional conditions. They also require health and related services of a type or amount beyond that required by children generally." (Health Sources and Services Administration, 2021). The related literature is based on analysis of large-scale survey data and suggests that special needs children with minority status and/or with minority parents experience unique health care access barriers compared to nonminority children. However, minority status is apparently a marker of poverty and lack of insurance in these studies. Because CSHCN category includes children in need of and receiving early intervention

services, the research on CSHCN in immigrant families may be relevant to understand the possible barriers of immigrant children accessing early intervention services.

There is a substantial body of research documenting barriers that children with special health care needs in minority and immigrant families face in accessing needed health care (Javier et. al, 2007; Huang et. al., 2005; Seid, Sobo, Gelhard & Varni, 2004; Newacheck, Hung & Wright, 2002). According to these studies, the barriers that CSHCN encounter include poverty, lack of health insurance, lack of knowledge about programs' eligibility criteria, cultural, language and communication problems, transportation, and limited/distorted beliefs/knowledge about health issues.

Javier, Wise & Mendoza (2007) conducted a study using 2001 and 2003 data from the California Health Interview Survey on 2,600 children ages 1 to 11 with chronic asthma. The findings suggest that children with asthma in immigrant families had decreased access to and utilization of health care compared to children in nonimmigrant families and that parents' immigration status may pose unique barriers to health care access for children of immigrant parents with asthma. At the same time, their data also indicated that immigrant children were more likely to have parents with less education, live in poverty, and be uninsured or to have an unemployed

parent. The findings also asserted that access and utilization were associated with poverty status and lack of insurance. As the authors also acknowledged, their analyses did not present results peculiar to each ethnic group, thus masking possible between-group differences. Also, because the study's main focus was children with asthma, the findings cannot be generalized to the early intervention services.

Another study by Newacheck et. al. (2002) analyzed data on 57,553 children younger than 18 years old, who were included in the 1994-95 National Health Interview Survey on Disability. The study examined disparities in access to health services among black, white, and Hispanic children with special health care needs. The findings revealed that minority children were more likely to be without health coverage, more likely to be without a usual source of care, and were more likely to receive health care in sites other than physicians (e.g., health centers, outpatient clinics, or emergency rooms). In addition, children from minority groups were almost twice as likely as were white children to lack a regular healthcare provider at their usual site of care. Although the effect size of minority status diminished when income and insurance coverage were taken into account, there were still significant differences between white and minority children with respect to insurance coverage, the presence of a

usual source of care and of a regular clinician. The main contributors to poor access were found to be inadequate income and lack of insurance coverage with race and ethnicity as markers for these disadvantages. The study did not analyze the influence of nonfinancial barriers. However, the authors suggest that nonfinancial barriers such as cultural differences, attitudes and beliefs about health care, availability of providers, and discrimination should be explored to fully understand the racial and ethnic disparities in special needs children's health care access. It is well-known that primary care physicians are crucial actors in detecting developmental delays and making referrals to early intervention services (Sices et. al., 2004). That is why; the reviewed study increases concerns that minority children may be deprived of this important access channel, if these findings are also relevant for children in need of early intervention services.

Huang et. al. (2005) analyzed 2001 National Survey of Children with Special Health Care Needs data and explored joint and independent contributions of race, ethnicity, family income, parents' education, English proficiency, health insurance coverage, and health status on delayed or foregone care. The overall prevalence of CSHCN was 12.8% nationally and among CSHCN, 9.7% had delayed or foregone care in the past 12 months. The study findings revealed

that delayed care was most likely to happen to minorities and Hispanic youth rather than to non-Hispanics whites. After sociodemographic characteristics were adjusted, family poverty remained a significant factor associated with delayed or foregone care. In addition, lack of insurance was the strongest indicator for delayed care. The shortcoming of these two studies is that they do not present any findings on any ethnic groups other than Hispanic, nor did the study include any analysis regarding immigrant status.

Early Intervention Services and Minority Status

There are far fewer studies of the use of early intervention services by minority and/or immigrant families; however, a similar pattern of underutilization and decreased access has been reported (Feinberg, Silverstein, Donahue & Bliss, 2011; Sontag & Schact, 1993; Arcia et. al., 1992). Some of the factors for the underutilization of health care by CSHCN are similar to the factors for the underutilization of early intervention in these studies. Minority status and poverty are associated with underutilization of early intervention services (Feinberg et. al, 2011; Sontag & Schact, 1993). None of these studies include immigration status in their variables. The findings of these studies are based on African American, Hispanic and American Indian populations. Among these categories, only Hispanics

can include immigrants. Hence, the results can hardly be generalized to other immigrant groups. While immigrant groups may experience similar barriers with these groups due to their minority status, they may also have some unique barriers due to their immigrant status. Although the studies mention possibilities of clinician bias and cultural issues, they do not analyze these factors. Interestingly, a national longitudinal study reveals that African American children are overrepresented in early intervention services, but does not present any further data on the reasons. Therefore, early intervention service utilization by immigrant children remains as an unexplored area.

Sontag et. al. (1993) interviewed with 536 families to understand the nature of early intervention services received. They investigated differences in the type and the level of services utilized by families across ethnicity, income, and the age of the child. The sample was representative of state population characteristics. The results showed the differences in the use of physical or occupational therapy, home visitor, and transportation services by the three ethnic groups (White, Hispanic, and American Indian). For instance, the possibility of the use of physical or occupational therapy by American Indian children was lower compared to that of Hispanics and Whites. American Indian children were also less likely to receive medically

related services compared to White and Hispanic children. Hispanic families were identified to receive a home visitor much less frequently than the other ethnic groups. Ethnicity was also among the factors that affect individuals' early intervention services utilization patterns along with geographic location and disability status. The study identified the barriers for families that were already using early intervention services. The question remains of what the barriers may be for families who have not accessed service. Moreover, the study did not include any analysis on the immigration status of the families.

The study of Feinberg et. al. (2011) uses the data from the Early Child Longitudinal Study, Birth Cohort. Data were collected from a representative sample of 1000 children at 9 months and again at 24 months. Non-Hispanic black and non-Hispanic white children were included in the sample. Their findings showed there were no racial differences in the receipt of the services in the first data collection at 9 months of age. However, at the second data collection round, a racial difference was apparent: black children were almost 5 times less likely to receive these services. The authors argue that they are the first to explore the evolution of racial disparities in EI services receipt and to detect the emergence of racial differences from month 9 to month 24. Their findings suggested that black children with cues

of developmental delays were less likely to receive EI services even though they were all eligible for these services. That is why; the authors focus on differences in identification and referral to explain why black children were less likely to receive these services. They suggest that clinicians might be less likely to identify developmental delays in black children. In addition to the clinician bias, the authors discuss another possibility, which is related to families' beliefs and cultural values. They indicate that there is only one study that considered racial differences in parental concerns on developmental delays. According to this study, there are no differences between white and nonwhite subjects in the likelihood of reporting concerns. However, they point to some existing studies exploring factors affecting black mothers' willingness of talking about their health related concerns. These factors are listed as stigma, fear of blame, and child protective services involvement. The authors suggest that similar concerns related to their children's health issues are worth studying.

Another study proposes some clues about the possible barriers for minority clients of early intervention services. The study (DeGangi et. al., 1994) elaborates the challenges to family-professional collaboration stemming from cultural diversity and socioeconomic status. The perceptions of 26 professionals from

early intervention programs vis-à-vis the impact of cultural diversity and SES on family-professional collaboration are studied through interviews and case vignettes. The small sample only consists of professionals from the greater Washington DC area. Participants are voluntary and the participating professionals were already interested in working with culturally diverse families; therefore, the findings could be worse if the participant professionals were randomly selected. Although the professionals appeared sensitive to the effects of culture on the families they worked with, only half of the sample reported that they incorporated customs and values into the goals of their family plans. Based on this, professionals' perceptions may be a service barrier for immigrant families.

There is an interesting finding on the utilization of early intervention services by African American children. The study of Feinberg et. al (2011) suggests that African American children face barriers in accessing early intervention services and argue that this can be due to under diagnosis by clinicians. Interestingly, the descriptive results of the National Early Intervention Longitudinal Study (Hebbeler et. al., 2007) showed that African American children were overrepresented in the population of children receiving early intervention services, while white children were underrepresented. While

the reporters indicate that they do not know to what extent minority children are overrepresented, they argue that the overrepresentation of African American children may be due to the bias of the clinicians who diagnose developmental delays more in African American children. These arguments suggest that clinicians may have biases in diagnosing developmental delays in minority children, which may again constitute unique barriers in minority children's access to early intervention services. The study does not present any information on the immigrant status of the early intervention service recipients.

Conclusion

According to the results of this literature review, researchers seldom address immigrant status as a factor affecting access to early intervention services. There are studies on the effect of minority status on the use of early intervention services, but the results of these studies cannot be generalized to immigrant populations, who might have their unique challenges. Immigrant status was considered in some studies on access to general health care by children with special needs. These studies point to poverty, unemployment, lack of health insurance, lack of knowledge about programs' eligibility criteria, cultural, language, communication, transportation problems and limited or distorted beliefs about health issues as possible barriers to health care services.

Some studies suggest that parents' fears about their immigrant status can also prevent children from health care access. Researchers also speculate about the possible influences of clinician bias, fear of stigmatization and cultural values on access to health care. None of these findings or arguments automatically generalizes to immigrant families. However, the results of the existing research can guide the study of future researcher on the relationship between immigrant status and access to early intervention services. Future research should study children from different immigrant groups and address between-group differences. Environmental, economic, informational or attitudinal factors should be analyzed as independent variables that influence service utilization of immigrant families. Along with the influences of immigrant status on service seeking and utilization patterns, special attention should be given to the barriers that may originate in the service providers side. Clinician bias in diagnosing developmental delays in children of immigrant families also needs to be explored. The increasing number of immigrant children and children living with immigrant parents presents an urgent need for research in this area.

References

- Brousseau, D. C., Hoffmann, R. G., Yauck, J., Nattinger, A. B., & Flores, G. (2005). Disparities for Latino children in the timely receipt of medical care. *Ambulatory Pediatrics*, 5, 319 - 325.
- Capps, R., Fix, M. E., Ost J., Reardon-Anderson J., Passel, J. S. (2005). The health and well - being of young children of immigrants. Retrieved from the Urban Institute website: <http://www.urban.org/publications/311139.html>
- DeGangi, G. A., Wietlisbach, S., Poisson, S., Stein, E., & Royeen, C. (1994). The impact of culture and socioeconomic status on family-professional collaboration: Challenges and solutions. *Topics in Early Childhood Special Education*, 14(4), 503.
- Feinberg, E., Silverstein, M., Donahue, S., Bliss, R. (2011). The impact of race on participation in Part C Early Intervention Services. *Journal of Developmental Behavior Pediatrics*, 32, 284-291.
- Granados, G., Puvvula, J., Berman, N., Dowling, P. T. (2001). Health care for Latino children: Impact of child and parental birthplace on insurance status and access to health services. *American Journal of Public Health*, 91, 1806-1807.
- Health Sources and Services Administration (2021). Children and Youth with Special Health Care Needs. Retrieved from <https://mchb.hrsa.gov/programs-impact/focus-areas/children-youth-special-health-care-needs-cyshcn#i>

Hebbeler K., Spiker D., Bailey D., Scarborough A., Mallik S., Simeonsson R., Singer M., & Nelson L. (2007). Early intervention for infants and toddlers with disabilities and their families: participants, services, and outcomes. Retrieved from The National Early Intervention Longitudinal Study website: http://www.sri.com/neils/pdfs/NEILS_Final_Report_02_07.pdf

Hebbeler, K., Spiker, D., Mallik, S. (2003). National early intervention longitudinal study: Demographic characteristics of children and families entering early intervention. Retrieved from The National Early Intervention Longitudinal Study website: <http://www.sri.com/neils/EFI1report.pdf>

Huang, Z. J., Kogan, M. D., Yu, S. M., & Strickland, B. (2005). Delayed or forgone care among children with special health care needs: An analysis of the 2001 national survey of children with special health care needs. *Ambulatory Pediatrics*, 5(1), 60-67.

Javier, J. R., Wise, P. H., & Mendoza, F. S. (2007). The relationship of immigrant status with access, utilization, and health status for children with asthma. *Ambulatory Pediatrics*, 7(6), 421-430.

Newacheck, P. W., Hung, Y. Y., & Wright, K. K. (2002). Racial and ethnic disparities in access to care for children with special health care needs. *Ambulatory Pediatrics*, 2(4), 247-254.

Seid, M., Sobo, E. J., Gelhard, L. R., & Varni, J. W. (2004). Parents' reports of barriers to care for children with special health care needs: Development and validation of the barriers to care questionnaire. *Ambulatory Pediatrics*, 4(4), 323-331.

Sices, L., Feudtner, C., McLaughlin, J., Drotar, D., & Williams, M. (2004). How do primary care physicians manage children with possible developmental delays? A national survey with an experimental design. *Pediatrics*, 113(2), 274.

Sontag, J. C., & Schacht, R. (1993). Family diversity and patterns of service utilization in early intervention. *Journal of Early Intervention*, 17(4), 431.

The National Early Childhood Technical Assistance Center, Annual Appropriations and Number of Children Served Under Part C of IDEA

Federal Fiscal Years 1987-2012. Retrieved from <http://www.nectac.org/partc/partcdata.asp>

U.S. Department of Education (2004). The Individuals with Disabilities Education Act. Retrieved from <http://idea.ed.gov/>

Jacob Hibbel, Andrea D. Jasper, Delayed Special Education Placement for Learning Disabilities Among Children of Immigrants, *Social Forces*, Volume 91, Issue 2, December 2012, Pages 503-530, <https://doi.org/10.1093/sf/sos092>

Herkes İçin Bağlayıcı Bir Gençlik Politikası Nasıl Uygulanır: Dünyada İzlenen 'Uluslararası' Gençlik Politikasının Kökenleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz

Sümeyye Semiha BÜYÜK¹

Özet

Bu çalışmada farklı bölgelerdeki gençlik politikalarının doğasının ve dahil olan politik süreçlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, bu makale dünya çapındaki gençlik politikalarının sınırları üzerine genel bir çerçeve sunmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, gençlik politikası genel bir konsept olarak açıklanmıştır. Sonrasında ise gençlik politikalarının oluşturulması ve uygulanması açısından bir başarı hikayesi olarak görülen Avrupa Gençlik Politikası ile Orta Asya'daki gençlik politikasının temeli (Rusya ve Kazakistan örnekleri üzerinden) öne çıkan politikaların bölgesel gerçekliklerini anlayabilmek adına tarihsel bağlamda incelenmiştir. Son olarak, küresel bir kuruluşun dünya gençliğini ilgilendiren konulara nasıl parmak bastığını görmek için BM'nin gençlik politikalarına dair eylemsel yaklaşımı analiz edilmiştir. Bu çalışmanın temel bulguları, gençlik uygulamalarında Avrupa metodolojisinin baskın olmasına rağmen, farklı bölgelerdeki politika boşluklarının küresel bir kurum tarafından etkin bir gençlik uygulamasıyla giderilmesi için yerel ve bölgesel ihtiyaçların benzersiz olduğunu ve özel yaklaşımlarla ele alınması gerektiğini öne sürmektedir.

Anahtar Kelimeler

Müdahale • Koruma Sorumluluğu (R2P) • Egemenlik • İnsani Krizler • Libya

1. Sümeyye Semiha Büyük hâlen Islamic Cooperation Youth Forum'da uzman olarak çalışıyor. Bu çalışma uzmanlık tezi kapsamında yazılmıştır.

How to Implement a Cohesive Youth Policy for All: A Comparative Analysis of the Origins of 'International' Youth Policy in the World

Sümeyye Semiha BÜYÜK¹

Abstract

This study aims to assess the nature of youth policy comparatively in different regions and the political process involved in it. In this regard, this paper provides a general framework regarding the contours of youth policy throughout the world. In the first part of the study as an overall concept, youth policy has been introduced. Then, the European Youth Policy, which has been presented over the years as a success story for youth policymaking and implementation, and the foundation of the youth policy in Central Asia- on the examples of Russia and Kazakhstan- have been subjected to investigation through a historical context to understand the regional realities of the prominent policies. Lastly, the UN's operational style on youth policy has been analyzed to see how a global agency touches upon the issues related to the world youth. The major findings of this study assume that although the European methodology is dominant in youth implementation, the local and regional necessities are unique and should be addressed through specialized approaches to hinder policy gaps in a different regions to implement an effective youth by a global institution.

Keywords

Youth policy • European Youth Policy • Youth Policy in Asia • International Standards of Youth Policy

1. Sümeyye Semiha Büyük is currently working at the Islamic Cooperation Youth Forum as an expert. This study has been written in the scope of expertise thesis.

Introduction

What makes a youth policy globally effective? Or is it possible to determine a standard set of rules for ‘international’ youth policy? Why European methodology of youth policy-making, and implementation comes to mind when someone mentioned youth policy? And how a global institution can conduct a cohesive youth policy for all? Indeed, an investigation of the historical background and trends around the globe on youth policymaking carries enormous importance in creating an effective youth policy for all, specifically if someone is a youth worker internationally.

In recent decades, youth policy has been one of the distinguished policy themes in international fora. The youth-related issues constitute a dynamic platform for countries and international organizations to operate in a multilateral and positive environment.

Specifically,

Europe-centric youth policies have become dominant in the international sphere by advocating definite standards for national youth policies with the consolidation of non-governmental and intergovernmental organizations. Indeed, it was a result of the first systematic efforts that have been pioneered by a number of European international institutions, notably the European Council, and the European Union who produced the first blueprint

of national youth strategies (Denstad, 2009). It can be said that the literature on youth policy is mostly created by European institutions, which includes a set of resolutions and decisions offering criteria, indicators, and a list of areas that are to be covered by a standard youth policy.

However, the leading role of European Institutions in youth policy making and the implementation process in the international arena brings out the question for the rest of the world to what extent European international standards can be effective to address the problems of youth in different regions. To assess all these questions since the beginning of this article, I reviewed the origins and domains of current youth policies on a regional and global scale. It outlined the contours of youth policy in Europe and Asia as well as the history of the political process involved that allows us to evaluate what is called international standards, and to demonstrate how different regions naturally deviate from them. United Nations youth policy strategy was also assessed, which provides another perspective to understand the contours of youth policy on a global scale, which can give an insight for us, ICYF youth workers, how a global institution operates for international policy-making and implementation. I touched upon the key policy domains and key policy actions that youth policy builds upon

in different regions, which eventually demonstrates how the scope of the youth policy varies from regional to international scale.

What is Youth Policy?

Youth policy is a multi-disciplinary phenomenon rooted in sociology, psychology, and politics that primarily are expected to address the challenges of young people and bring together the available sources to reveal opportunities for them (Silvan, 2019). In this regard, youth policy is basically a set of policies and coordination of them to make them an active part of society (Lonean, Braziene and Taru, 2020).

Youth policies vary starting from local to expanding international policies. National youth policies are considered to reflect the national priorities, challenges, and opportunities of each country in a local context. In return, national youth policy is supposed to be detailed in government programs and includes the establishment of new institutions and partnering with the existing ones, as well as the creation of specific implementation tools by taking the unique position of each target area into consideration.

Considering the unique position of the youth population in different countries, youth policies are expected to be well-tailored to the needs of youth with a specifically designed methodology. To effectively address youth-related matters,

generally, youth policies are established through strategic papers, also these papers can be articulated and rooted in a wide range of documents related to government policies and practices that demonstrate how policymakers handle the issues related to the youth (Denstad, 2009).

Recent decades have witnessed the importance of creating effective youth policy to contribute to the quality of the young generations. The effectiveness of youth policy through the effective implementation of the policies are attached to the different aspects, respectively, social, economic, organizational, moral, and legal aspects in each country (Rystina and Kussainova, 2014). In line with the different realities of each country, youth policies’ aim and the tools of implementation vary, as a result, the quality of the generations is obtained differently. The effectiveness of a youth policy also is directly related to its extent, in this regard, a comprehensive youth policy is expected to a wide variety of actions, including formal and informal education, training, youth welfare through employment, cultural programs, and providing active participation of youth to the society (Rystina and Kussainova, 2014).

Since 1969, the UN General Assembly has endorsed significant resolutions on national youth policy, and from that time, UN Secretariat supports the implementation of such decisions

for youth policies. However, the idea of determining standards for youth policy has developed recently. The institutionalization of the youth ministerial conferences throughout the world and the creation of regional bodies have strengthened the idea that good practices can be applied to different issues pertaining to the youth. (Youth Policy, 2022) In this regard, special attention has been given to the European example of youth policy currently around the world.

The fact that European policies with tangible results have a great effect on this. Indeed, the first systematical, in the scope of both national and international efforts in a collective youth policy, the formulation is observed in Europe. In parallel to the increasing multilateralism through Europe, it is also reflected in the youth policy area, which resulted in the production of systematical methodology and international approaches for youth issues in the region. To track these needs and methodologies for international youth policy in the world, the rest of the article will deep into the evolution of youth policy in Europe, the UN, and Asia.

The Contours of 'International' Youth Policy: The Origins of Youth Policy in Europe

The evolution of youth policy in Europe has several milestones. First and foremost, as a reaction to the social unrest of 1968 across Europe and its peripheries, the youth-related issues, concerns, and

interests of young people gained the attraction of world opinion. The cross-border movements that stem from the social unrest across Europe revealed the significance of youth activism and the special necessity to direct this activism in a concrete way. The new occasions triggered the establishment of local and regional youth centers supported by international-scale institutions to foster the voluntary sector with a specific focus on human rights throughout Europe. As another significant milestone, the dissolution of the Soviet Union and the fall of communism, youth policy trends changed the track in Europe by increasing their focus on multinational activities, and intercultural learning as a response to the crisis popped up after the collapse of the Soviet Union. The latest track in youth policy across Europe was emboldened after 2001, the year that the terrorist attack in the United States led the way for voicing up for the supporters of Islamophobia.

Through these milestones, the Council of Europe (CoE) pioneered the field of youth policy in Europe, indeed, it "was the first among the international institutions to develop an agenda focusing on the interest of young people and youth participation" (Denstad, 2009). Yet, with the establishment of a co-managed sector through bringing the intergovernmental sector and non-governmental sector together, CoE has reached an effective level of operation in

creating, implementing, and monitoring youth policy throughout Europe.

When it comes to the main themes of political actions; mobility, intergeneration, and intercultural cooperation themes come to the front. In this regard, the resolution of the 8th the Council of Europe Conference on Ministers responsible for Youth adopts a new and long-term strategy in 2008, titled "The future of the Council of the Europe Youth Policy: Agenda 2020", determined their prioritization of three crucial action areas, respectively, human rights and democracy, living together in diverse societies and social inclusion of young people (CM/Res (2008) 23). Indeed, it was the pillars of a value system that is significant to create an effective policy.

On the other hand, the millennium has created a new dynamic for youth policy efforts in the world. The United Nations gathered the first ever Conference of the Minister of Youth and Sports in 1998, which resulted in significant steps in youth policy (WCMRY, 2008). Following this important occasion, European Commission launched a specific "White Paper on Youth" in 2001 paving the way for the establishment of a new partnership between the Council of Europe and the European Commission in the field of youth. It was followed by the establishment of a new mechanism to evaluate the national youth policies, as an effective tool to promote the development of national

youth strategies. Indeed, a 'Stability Pact Working Group on Youth' consisting of regional and national organizations and established in 2000 was aiming to address this agenda as a key priority (Denstad, 2009).

The gradual developments in Europe to create and implement a holistic youth policy led the way to discuss the criteria and standards for youth policy. This resulted in the special gatherings of experts to determine the standards for a coherent, inclusive, and 'universal' youth policy. The experts' group was effective in setting up objectives, identifying important components, and cross-cutting themes to standardize the policy-making process related to the youth. According to this, an effective youth policy is shaped around the following themes (European Youth Centre, 2003):

1. Investing in youth with a mutuality by ensuring an opportunity-focused approach rather than a problem-oriented perception,
2. Including the young population in the policy-making process youth, especially to formulate strategic papers to be utilized in the long term,
3. Including youth people in the monitoring process of the youth policies to assess the operational effectiveness of policy practices, Providing opportunities to learn and gain experience to support their skills and competencies through their educational

and labor life, as well as ensuring their active participation in the society,

4. Committing to raising awareness of policy gaps in the youth-related matter and tackling them.

It should be noted that these criteria create a valuable list of what should be covered by a national youth policy at the 'European level'. As result, policy priorities and actions are set up with the following topics in Europe: active participation, social inclusion, information, mobility, voluntarism, training, and exchange programs. The overall assumption in designing such a policy is to meet the needs of youth despite the 'policy gaps' that somehow decrease the effectiveness. What is striking at this point is the increasing and hard-to-fill policy gaps beyond Europe that cause deviation from the global assumptions of the Europe Youth Center Report because of the regional necessities.

In the same report, the reasons for the policy gaps were recognized as 'resource constraints, inappropriate structures, an absence of a suitably skilled workforce, a poorly designed policy, unrealistic objectives, or an absence of a sufficiently broad range of measures.' (European Youth Centre, 2003) In this case, applying the tools and strategies as in the European example may cause an ineffective and failed initiative in the different regions. In this regard, although the political rationale

may comply with different regions, the packages of tools designed in youth policy should be unique and tailored to the specific needs of the related regions in order to hinder the greater policy gaps.

Searching for an Identity: The Origins of Youth Policy in Middle Asia

At this point, the assessment of youth policy trends in Asia can be a significant demonstration to see how policy gaps can occur if the tools and methodologies of 'so-called' international standards of European youth policy are applied to a different region. Although there is not a holistic approach determined by an inter-governmental and supra-governmental authority does not exist as in the example of Europe and each country has its unique approach to the youth policy, tracking the youth policy in specific countries in Asia gives a satisfactory insight to understand the key policy domains in youth policy in recent years.

The first milestones for youth policy in Central Asia occurred after the dissolution of the USSR which created layered problems in the post-Soviet states. Significantly, it was the announcement of globalization that led the way for cultural fragmentation toward a world of possibilities in a society consisting of a big portion of youth (Blum, 2006). The post-Soviet countries underwent a period of state-formulation in which they cope with

serious socio-political and economical problems. In contrast to the European experience in the meantime, which responded to the crises by increasing the mobility, exchange, and multiculturalism programs in youth policy actions, post-Soviet states perceived the new phenomenon as a catalyzer of the identity crises that popped up after the dissolution of the USSR.

Economic deprivation was the first among the most urgent issue to be addressed in post-Soviet states in most cases. Secondly, the political and sociological transition reflected as identity crises in the countries. What is observable in these countries, notably Russia, political regulations have reflected the concerns on demand for modernity and another demand to remain culturally unique in the international fora (Blum, 2006). All this political conjuncture brought fairly new challenges for youth in this region; atomized individualism, economic deprivation, emigration, inter-ethnic relations and physical and mental health issues were among the ones which are significant.

As in the example of Russia, this predicament of youth in the country echoed in one of the first youth policy strategies drafted in October 2005; "Strategy of State Youth Policy in the Russian Federation (2006-2016)" which recognizes three goals for youth policy (Podchayev and Khaliy, 2020). What is the laid down foundation in the

document were the tensions in Russian society for the reformulation of the state and youth after the Soviet Union. Thus, it contained the empowerment of civil society and participation, alongside creating a normative and patriotic order that allows new identification of youth in the new state (Blum, 2006). The resulting policy recommendation combined all these aspects to determine the ideal youth by Russian youth policy.

As another example to the post-Soviet countries, Kazakhstan, which underwent considerable formulation in state policy including youth policy, focused on the socio-political programs shaped around the cultural and developmental programs to build a new Kazakhstan identity, as in the Russian example. At that time, Kazakhstan was struggling with the lack of socio-political ideology, and the dominance of ethnic identity over the civil one, while aiming to address culturological values such as providing youth social growth (Maigul, Seylbek, 2015). Kazakhstan has been one of the most active countries in Central Asia regarding youth policy, chronologically having youth strategic papers; "Kazakhstan Strategic Development Plan 2030" (1997), "State Youth Concept" (1999), "Kazakhstan Youth Program" (2001), "2005-2007 Youth Program" (2005), "Kazakhstan Strategic Development Plan 2020" (2010), "Kazakhstan 2050 Strategy" (2012), "Kazakhstan Youth Policy Concept until

2020” (2013) and “Kazakhstan State Youth Law” (2015) (Beylur, 2020). In addition to these strategic papers, youth has been placed in a very special context to realize the goals as a guarantor to the national development. However, “Who are we?, Where is our direction? Where will we be by 2050?” questions were addressed to young people and the goal of “being among the 30 most developed countries” is assigned to young people as a mission” (Beylur, 2022). In this regard, it can be said that all these efforts were carrying particular attention to addressing the formulation of the country and its place in the world with a focus on sustaining “Kazak identity”, which is still a striking theme that comes to the front. As of today, although the trends have been changing in the global agenda; economic and political prosperity of youth in the country, socio-economic crisis, changings in rural and urban youth population, the origins of youth policy still address the key policy domains differ from the rest of the world in line with its foundation basis.

Similarly in Russia, in line with the political conjuncture, the youth policy mainly shapes around the sense of patriotism and civic responsibility through the NGOs mostly supported by the state to contribute to the moral and intellectual rhetoric of the country, which shows the fact that the laid foundation of the youth policy is still valid and need to be understood by

the youth workers to produce tangible sources and implementation plans. What is observable in the Asian example is that the response to the crisis in the region has been given in a different direction than in the European example. The economical and socio-political structure is completely different to utilize the same tools, which, may be resulted in big policy gaps. In this regard, a detailed assessment of the problems and challenges young people face is important to develop local-specific and direct-to-point policies and tools.

At the Global Level: The Efforts of the United Nations in Youth Policy

As a major international body engaging with global politics, understanding the United Nations’ unique position while handling youth-related issues gives an important perspective regarding the global operating model for large-scale institutions which conduct programs in different continents of the world. First of all, UN bodies differ from the existing regional inter-governmental organizations working on youth policy with their political nature. In this regard, the UN approach is more global, prudent and goal- oriented not having purely value-oriented rhetoric.

To track the historical record of the UN efforts; although the efforts of UN supporting national youth policies goes back to the mid of 1960’s, it should be noted that the specific focus of the UN on youth policy developed after the

end of the 1980s. UN General Assembly announced 1985 as International Youth Year by voicing up for the youth participation in the countries as a means to UN Goals identified in UN Charter. Following this, the UN adopted the ‘World Programme of Action for Youth to the Year 2000 and Beyond’(UN,1996) which is one of the early papers that comprehensively handle the issues related to the youth. WPAY has remained the key strategic paper of the UN on youth issues and is still operative and the UN has a specific mandate to monitor the implementation of this adoption (UN, 1996).

Through the years, different priority areas were added to the formulation in line with the timely necessities, for example, the youth issues that have been formulated previously with WPAY were reformulated as a part of the Millenium Development Goals in 2005. At this point, it should be noted that the implementation agencies of the formulated policies within the UN differed from the European example by not defining a single unit to interact with Youth. Although there is a Youth Unit -previously UN Programme on Youth, UN Youth Unit, now UN Youth Envoy-, this unit is not given full authorization on the youth policy implementation in UN System and in this regard, this unit has financial and authority deficiencies to conduct youth activities around the world (Denstad, 2009).

Two main approaches identified in Envoy’s Work Plans contains advocating the empowerment and participation of youth specifically the most marginalized and vulnerable populations, and recognizing the contributions of youth to sustainable development, and facilitating and strengthening human rights (Envoy’s Work Plan, 2022). In this regard, three main pillars have been determined as follows; 1. Increasing youth participation in the Inter-Governmental Space, 2. Realizing the potential of the young people within the UN system and 3. Engagement and mobilization of young people through advocacy, participation, partnerships, and coordination. (Envoy’s Work Plan, 2022). It can be said UN Youth Unit has been carried a harmonizer and coordinator role rather than being an implementation agency by having national offices and representatives in the related countries. To promote, develop and straighten youth strategies at the global level among different stakeholders. In that vein, the main pillar of the UN’s tackling of youth-related issues has been the promotion of youth participation in the government decision-making process and society as well (Denstad, 2009)

One of the causes that impact the operational style of the UN is the institutional scope in which the UN engages the broader issues pertaining to youth in member states, such as

education, employment, hunger and poverty, drug abuse, juvenile delinquency, and girls and young women. The priority actions identified by the UN and the member state are expected to commit to further actions to be taken through different UN agencies in collaboration mainly with the government authorities. In this regard, there is no single authority to implement UN Youth Strategy. For example, the Youth Coordination Unit of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) addressed the challenges and mobilize youth through youth forums and other organizational activities. Similarly, UN Environmental Program, UN Program for Human Settlements, UN Population Fund, UN Office for Drug Control and Crime Prevention, and United Nations Children's Fund have special coordinating bodies for the issues related to the youth (Denstad, 2009).

However, the youth policy experience of the European Union, European Commission, and United Nations have carried the same participatory paradigm that enables the stakeholders of the youth policymakers and practitioners in a concrete way. While European Commission and European Union have been utilizing civil society and non-governmental organizations to realize the youth policy priorities set by the strategic paper, UN Youth Unit has been conducted as a 'harmonizer role'

between different UN agencies to achieve the youth policy goals. Indeed, the scope of the organizations and the targeted audience has been the significant determinant of this differentiation.

At this point, it should be also noted that the recent development regarding the establishment of the UN Youth Unit which integrates and consolidates all existing efforts of the UN in different agencies is important. On September 2022, with the adoption of UN General Assembly Resolution, the importance of youth engagement and development has been highlighted. With a financial budget dedicated to broader activities, the establishment of the UN Youth Office addresses the need for consolidating global efforts throughout the world for tangible result and will be an important example to ponder upon international standards.

Conclusion

This paper aimed to comparatively assess the nature of youth policy in different regions and the political process involved in it. In this regard, this paper provided a general framework regarding the contours of youth policy throughout the world. First of all, as an overall concept, youth policy has been introduced. Secondly, the European Youth Policy, which has been presented over the years as a success story for youth policy-making and implementation, has been subjected to investigation through a historical context to understand the

regional realities of the prominent policies. Secondly, the foundation of the youth policy in Russia and Kazakhstan has been discussed to understand different political considerations attached to the youth policy in Central Asia. Since the assessment of a regional policy requires a huge set of academic backgrounds, due to the limited scope of this paper, Russia and Kazakhstan have been selected as case countries. Eventually, a general insight into youth policy in this region has been obtained. Lastly, the UN's operational style on youth policy has been analyzed to see how an international agency touches upon the issues related to the world youth.

The overall findings of this paper assume the following points: (i) the European Youth Policy specifically laid down in the European Council and European Union efforts represent a relatively successful example in the field of youth policy which is tried to be imitated by calling the 'international standard' for the rest of the world. However, although the youth policy objectives and governing ideas contain a reliably similar set of intentions to the rest of the world when it comes to the policy implications, the policy gaps – the practicality and feasibility of the youth policy- demonstrably exist beyond Europe. In this regard, the efforts taken in Europe stayed more European-centric rather than 'universal'. The local and

regional necessities are unique and should be addressed through specialized approaches to hinder policy gaps, (ii) institutional youth policy actions should be undertaken by determining the unique and clear place of the organization through regular policy papers from the implementers of the youth policy, in that vein, a global organization should have a mechanism to produce the up-to-date policy papers of youth status and related political conjecture through academic and statistical data as well as the field reports to create direct-to-point initiatives and programs (iii) after having this knowledge background, specifically designed projects, tools, and methodologies should be utilized to address the local and regional necessities to hinder potential policy gaps and boost the effectiveness and visibility of youth activity. In this regard, for a global institution, rather than, imitating European examples, it would be a better option to create regional desks to produce different activities in line with the necessity of the different regions. While it would allow addressing the local necessities and contribute to the betterment of the targeted population, it may also contribute to the negotiation of the organization with partners by producing tangible outcomes in line with their needs. (iv) Also, a global institution can be placed itself in a 'harmonizer' position among the entities to facilitate the existing activities related to the youth in a broader context. It would be

a more moderate way to organize the relations with the existing entities, like in the example of the UN while providing a leverage power in the international arena.

It also should be kept in mind that the scope of this paper needs a broader investigation. The comparative analysis of the implementation agencies and mechanism of youth policy also can be searched to support the ideas in this paper and can serve as a provide discussion to understand the current trends and how to navigate them. These further investigations would advance this topic by decreasing the lack of research in this field.

References

Beylur, S., 2021. A Brief Review on Youth Policy of The Republic of Kazakhstan. Eurasian Research Institute E-Bulletin, 310.

Denstad, F., 2009. Youth Policy Manual: How to Develop a National Youth Strategy. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Blum, D., 2006, Russian Youth Policy: Shaping the Nation-State's Future, The SAIS Review of International Affairs, Summer-Fall 2006, Vol. 26, No.2, pp 95-108.

Glossary on youth, [online] Available at: <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/glossary>, accessed 08 September 2022.

<https://digitallibrary.un.org/record/257878/files/WCMRY_1998_L.1-EN.pdf> [Accessed 8 September 2022].

Lonean, I., Braziene, R. and Taru, M., 2020. Youth Policy Evaluation Review. Strasbourg: Council of Europe.

World Conference of Ministers Responsible for Youth. 1998. online. Available at: <https://digitallibrary.un.org/record/257878/files/WCMRY_1998_L.1-EN.pdf> [Accessed 8 September 2022].

8th Council of Europe Conference of Ministers responsible for Youth, 2008. The future of the Council of Europe youth policy: AGENDA 2020. Council of Europe Directorate of Youth and Sport.

Experts on Youth Policy Indicators, 2003, European Youth Centre. Strasbourg. U., 2022. World Programme of Action for Youth to the Year 2000 and Beyond :. [online]

United Nations Digital Library System. Available at: <<https://digitallibrary.un.org/record/208774>> [Accessed 8 September 2022].

Podyachev, K. and Khaliy, I., 2020. The state youth policy in contemporary Russia: concept and realities. RUDN Journal of Sociology, 20(2), pp.263-276.

Parshina, M., Smirnova, S. and Grashchenkov, N., 2018. Youth Social Policy in the Russian Federation. European Research Studies Journal, XXI(2).

Silvan, K., 2019. Youth Policy Practice in Post-Soviet Russia and Belarus: Past and Present. , 28(1), pp.161-171.

Maigul, M. and Seylbek, M., 2022. Major issues of youth policy implementation in Kazakhstan. [online] 9lib.org. Available at: <<https://9lib.org/document/ozlennlq-major-issues-of-youth-policy-implementation-in-kazakhstan.html>> [Accessed 22 September 2022].

Rystina, I. and Kussainova, Z., 2014. Comparative Analysis of National Youth Policy in Different Countries. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 140, pp.654-656.

Youthpolicy.org. 2022. Mechanisms for the elaboration of youth policies

|Youthpolicy.org. [online]

Available at:<<https://www.youthpolicy.org/mappings/internationalyouthsector/directory/mechanisms/#mechanisms>> [Accessed 30 September 2022].

2022. The Envoy's Workplan: Vision Statement. [online] Available at: <<https://www.un.org/youthenvoy/workplan/>> [Accessed 30 September 2022].

Fransa ve Türkiye'deki Çadlı Öğrencilerin Uyum Süreçlerinin Karşılaştırması

Hadje Fana MAHAMAT

Özet

Bu araştırmada Fransa ve Türkiye'deki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Her yıl çok fazla Çadlı öğrenci Fransa ve Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmektedir. Eğitim süreçlerini başarılı bir şekilde tamamlamak isteyen öğrencilerin etraflarıyla sosyalleşmeleri gerekmektedir. Yurtdışında okuyan Çadlı öğrencilerin uyum sorunları ile alakalı çok fazla çalışmanın olmadığını söylemek mümkündür. Bu çalışma Fransa ve Türkiye'de öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal, kültürel, akademik, finansal ve uyum sorunlarının incelenmesine yöneliktir. Öğrencilerin eğitim hayatında ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, sosyal iletişim becerileri ve finansal sıkıntıları incelenmektedir. Bununla beraber Fransa ve Türk kültürüne uyum süreçlerine ilişkin konular incelenmiştir. Bunun için, ilgili literatür ve akademik çalışmalardan yararlanılarak hazırlanan kapsamlı bir anket ve görüşme yolu ile bulgular elde edilmiş ve söz konusu bulgular ışığında Çadlı öğrencilerin uyum sorunları; cinsiyet, yaş, medeni durum, Fransa ve Türkiye'de kalma süreçleri gibi değişkenler açısından karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu araştırmanın başlığı, uyum süreçlerinin getirdiği sorunların akademik olarak dil yeterliliği, ekonomik sorunlar ve kültürel adaptasyon olduğu görülmüştür.

Araştırmada Çadlı öğrencilerin Fransa ve Türkiye'yi tercih etme nedenleri incelenirken gittikleri her iki ülkede öğrenci-toplum entegrasyonuna odaklanılmaktadır. Bu nedenlerle ilgili olarak Türkiye'deki görüşmeler yüz yüze yapılmış ve Fransa'da okuyan öğrenciler ile çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Fransa'dan Türkiye'ye farklı nedenlerle gelenler ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Özellikle geçtiğimiz son 10 yılda Çadlı öğrenciler Türkiye'ye gelmeye başlamışlardır. Çoğunlukla Türkiye'ye eğitim için gelmiş ve mezun olduktan sonra geri dönmek üzere Türkiye'ye yerleşmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra Afrika genelinde ve Çad özelinde Türkiye ile eskiden beri var olan ilişkileri yeniden canlanmaya başlamıştır. Çad ve Türkiye ilişkisi son 10 yıl içerisinde giderek artan bir orana ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çadlı Öğrenciler • Çad • Fransa • Türkiye • Yükseköğretim • Adaptasyon
• Sosyo-Kültürel sorunlar • Akademik Sorunlar.

Comparison of Adaptation Processes of Chadian Students in France and Turkey

Hadje Fana MAHAMAT

Abstract

In this research, the adaptation processes of Chadian students in France and Turkey will be discussed comparatively. A different way has been opened for Chad students to go abroad constantly to get a good education. Every year, an increasing number of Chadian students come to France and Turkey. This is a situation related to the adaptation processes of Chadian students for the successful completion of their education processes. It's possible to say that there are not many studies on the adaptation problems of Chad students studying abroad. This study is aimed at examining the social, cultural, academic, financial and adaptation problems of students studying in France and Turkey. The difficulties that students face in their education and daily life, social communication skills and financial difficulties are examined. In addition, the issues related to the adaptation processes to French and Turkish culture were examined. Consequently, findings were obtained through a comprehensive questionnaire and interviews prepared by using the relevant literature and academic studies, and in the light of these findings, adaptation problems of Chadian students; were analyzed comparatively in terms of variables such as gender, age, marital status, length of stay in France and Turkey. The title of this research was found to be academic language proficiency, economic problems and cultural adaptation, which are the problems brought by the adaptation processes.

While examining the reasons for Chad students to choose France and Turkey, the research focuses on student-society integration in both countries. For these reasons, interviews in Turkey were conducted face-to-face with those in Turkey and online with those in France. In addition, face-to-face interviews were conducted with those who came to Turkey from France for different reasons. Especially in the last 10 years, Chadians have started to come to Turkey. Mostly, they came to Turkey for education and after graduating they started to settle in Turkey, with no intention to return back. In addition to this, long-standing relations with Turkey have started to revive in Africa and with reference to Chad. The relationship between Chad and Turkey has reached an increasing rate in the last 10 years.

Keywords

Chadians Students • Chad • France • Turkey • Higher Education • Adaptation
• Socio-Cultural Problems • Academic Problems

Giriş

Çad-Türkiye ilişkileri eskiden beri var olan ilişkileri gelişmeye devam etmektedir. Özellikle geçtiğimiz yıllarda Çadlıların Türkiye’de varlıkları artış göstermektedir. Öğrenciler Türkiye’ye eğitim için gelmekte ve mezun olduktan sonra Türkiye’ye yerleşmektedirler. Özellikle Türkiye’nin başlatmış olduğu eğitim politikası ile Türkiye her anlamda Çadlılar için daha cazip bir ülke olmuştur.

Doğal olarak insanlar yer değiştirdiğinde topluma uyum süreçlerinde belli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu zorlukların başında dil ve kültür farklılıkları gelmektedir. Bu tür zorluklar ile karşılaşmaları oldukça doğaldır. Araştırmacının yaşadığı tecrübeler doğrultusunda yurtdışında yaşamının ve eğitim almanın zor olduğu söylenebilir. Araştırmacı, bu sebeple Çadlıların yurtdışına gitme eğilimi ve toplum entegrasyonu sürecini ele almak istemiştir. Yurtdışında yaşarken dâhil olduğu sosyal çevreye alışma sürecinde sorunlarla yüzleşmesi genellikle beklenen bir durumdur. İnsanların gittikleri ülkede kendini yabancı hissetme algısı, sosyal ve ahlaki değerlerindeki çatışmalar, topluma uyum sağlamada güçlüklerle karşılaşılması bunlardan bazılarıdır.

Bu çalışmanın toplam 400 kişi ile yapılması planlanmıştır. 200 kişi Türkiye’de eğitim gören, 200 kişi ise Fransa’da eğitim gören Çadlı

öğrencilerden seçilmiştir. Bu çalışma 5 ana bölümde ele alınacaktır. Birinci bölümde yöntemler açıklanacaktır. İkinci bölümde kavramsal çerçeveler ele alınacak, üçüncü bölümde Fransa’daki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri, dördüncü bölümde ise Türkiye’deki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri incelenecektir. Son bölümde ise Fransa ve Türkiye’de yaşayan Çadlı öğrencilerin durumları anket ve görüşme verileri dikkate alınarak kıyaslanacaktır.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelere doğru olduğu söylenebilir (Kumar, 2008). Yabancı bir ülkede eğitim görmek uluslararası ekonominin gelişen bir sektörü olarak ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler, daha iyi fırsatlar yakalamak ve iyi bir eğitim görmek için Amerika, Avrupa, Japonya gibi gelişmiş ülkeleri tercih etmektedirler.

Uyum

Tomanbay (1999:169) ise kültürleşmeyi “Farklı iki kültürün veya farklı iki kültüre sahip bireylerin, karşılıklı etkileşimine girmesi” olarak açıklamaktadır. Önyargı ve gruplar arası ilişkiler, etnik kalıp yargılar, uyum sağlama süreci gibi birçok etken sosyal psikolojik bakış açısını benimseyen sayısız araştırmada incelenmektedir. Ama kültür temaslarını oluşturan şartlar çok değişik olabilmektedir. Örneğin yabancı üniversite öğrencilerinin, mevsimlik göçmen işçilerin, yabancı ülkede çalışan

yöneticilerin, diplomatların misafir öğretim üyelerinin, göçmenlerin, sığınma hakkı arayanların deneyimleri (Kağıtçıbaşı, 2010: 371).

Geçmiş yüzyılların ortalarından günümüze kadar ulaşımdaki gelişmeler, iletişim, ekonomik iyileşmeler, sosyal ve kültürel alanda yaşanan gelişmeler, farklı ortamların üyesi olan bireylerin ile kısa yada uzun süreli çok daha fazla temas kurmaları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik, sağlık, eğitim, gibi kaygılarla farklı milletlerden insanlar farklı ülkelerde yaşamayı tercih etmeye başlamalıdır. Özellikle bu durum Amerika, Kanada, İngiltere gibi göç alan ülkelerin yanı sıra Türkiye gibi son yıllarda özellikle de tarihsel akrabalık bağları bulunan ülkelerin öğrencilerine uyguladığı programlarla kültürlerarası iletişim ve etkileşim artmakta büyük hareketlilik görülmektedir. İşte bu tür hareketlilikler yabancı bir topluma yeni gelen bireylerine uyum sağlamlarını içeren kültürleşme, adaptasyon, entegrasyon gibi yeni kavramları toplumların gündemine getirmiştir. Hareket halindeki insan topluluğu yeni geldiği ülkeye uyum sağlama problemleri ile karşı karşıya kalmışlardır.

Bireyler gittikleri yerlerde kendilerinden farklı dilde konuşan, farklı görünümde olan, inançları farklı, yemekleri farklı görünümde olan, inançları farklı, yemekleri farklı insanlarla karşılaşmakta aynı zamanda bu insanlardaki davranışlardaki farklılıklar, zaman,

mekanı kullanım, dünyayı ve yaşamı nasıl algıladıklarını gözlemek fırsatı da bulmaktadır (Gülner ve Balcı, 2010: 449).

Burada karşımıza kültür, kültürleşme, kültürel değişim, kültürel uyum gibi kavramlar çıkmaktadır. Yılman (1990: 73) kültürün, insanlaşmasında ve toplumsallaşmasında en önemli etken olduğunu ifade edilmektedir. Emiroğlu’na (1985: 20) göre kültür, ‘grubun inanç ve değerler sistemini, deneyim ve birikimlerine alan, dünya görüşünü, sosyal ilişkilerini, birey alt sistemini, eğitimi biçimlendiren bir olgudur.’

Kültürleşme, yabancı bir ülkede bulunan bir kimsenin içinde bulunduğu kültürü de değiştirecek biçimde kendi kültürel tutumlarını ve davranışlarını yeni kültüre uyumlu duruma getirme süreci olarak ifade edilmektedir (Gülner ve Balcı, 2010: 452). Tomanbay (1999: 169) ise kültürleşmeyi “farklı iki kültürün veya farklı 2 kültüre sahip kişilerin, karşılıklı etkileşim içinde birbirlerinin kültürlerinden etkilenmeleri süreci” olarak ifade etmektedir. Farklı kültürlerin bulunduğu kültürleşme toplumunda psikolojik ve sosyo-kültürel bütünleşme manasında adapte olma arasında Ward’ın ayrım yaptığını, psikolojik manada bir iyilik ve kendinden memnuniyeti, sosyokültürel manada ise baskın kültüre sosyokültürel bütünleşme manasında uyum sağlama ile ilgili olduğunu ifade edilmektedir (Okul ve iş alanı gibi).

Gülner ve Balcı (2011: 450) kültürleşme manasında yapılan araştırma ve incelemelerin özellikle tüm göçmen grupların, uluslararası öğrencilerin uyum güçlükleri, akademik, dilbilimsel ve sosyo-kültürel problemlerine odaklandığını, 'kültür şoku' ya da köksüz göçmenlerin bir tepki olarak ev sahibi ülkeye uyumlu olma deneyimlerini hala tartışmakta olduklarını (Lee &Tse, 1994) bazı araştırmacılar ise kitle iletişim araçlarının kültürleşme üzerinde etkisini (Yang, 1988; Walker, 1993) araştırıp tartıştıklarını ve kitle iletişim araçlarının göçmenlerin ev sahibi kültüre adapte olmalarını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Yabancı bir ülkeye yeni gelmiş olan kimselerin çoğu, adaptasyon süreçlerinin başında ev sahibi ülke olan bireyleri ile sınırlı düzeyde etkileşimde bulunurlar ve bu kimselerle kişilerarası iletişimi genellikle stresli olunmaktadır. Bu halde ülkeye yeni gelen kişilerin kültürel öğrenme, etnik süreklilik, arkadaşlık ve eğlence gibi çeşitli iletişim araçları ön plana çıkmaktadır. Uluslararası öğrenciler, doğrudan kişilerarası iletişim aracı bulamadıklarında meydana önemli bir sosyalleşme aracı olarak görebilmektedir (Lui, 1996: 43; Akt.: Gülner ve Balcı, 2010: 450). Kültürleşme, çevrenin getirdiklerine, ihtiyaçlarına karşılık bireyler ya da gruplarda olan değişimlerdir.

Çad-Türkiye ilişkileri

1551'de Osmanlı İmparatorluğu, Trablus ve çevresindeki kasabalar da dahil olmak üzere Libya topraklarını İspanyolların

elinden aldığında, dağılmış olan nüfusun geri dönmesine izin verilmişti. Bu şehirler ile Kanem-Bornu, Baguirmi ve Ouaddai krallıkları ve ayrıca İstanbul arasındaki ilişkileri yeniden gözden geçirerek karşılıklı elçi gönderilmesine kararlaştırılmıştır. Osmanlı subayları, 19. Yüzyılın ortasında Ouaddai kralının askerlerini eğitmek için Çad'a gitmiştir. Türklerin Çad'da gidildiğinde sadece ouaddai krallıklarının askerlerini eğitmek ile kalmamış onun yanında Türk tarzı evlerin inşası da yapılmıştır. Bugüne kadar Çad'da devam eden ev inşa tarzları Türkler tarafından öğretilmiştir. Onun yanında kil tuğla yapma yönteminin öğretilmesi ve o zamana kadar Çad'da kurulmamış sebze ve meyve ağaçları dikilmiştir. Nitekim Çad'da Abeche bölgesinde bugüne kadar Türklerden kalan çok eserler vardır onlardan biri "Türk Bahçesi"dir. Abeche/Abeşe, Tibesti'nin kuzey bölgesi, yaklaşık 50 yıl boyunca, kendisi Trablus eyaletine bağlı olan Fezzan sancağına bağlı bir kasabaydı. 1911'de, güçlü Senoussi dini hareketi sayesinde 150 Osmanlı askerinden oluşan bir garnizon, Tibesti, Borkou ve Ennedi bölgelerinde yeni kasabalar kurarak Fransız sömürgecilere karşı savaşmak için Sebha'dan (Fezzan'da) gitmiştir.

16.yy'da başlayan Türkiye ile Çad ilişkileri günümüzde halen devam etmektedir. Cumhuriyet döneminde, Çad ile siyasi ilişkiler, 1969'da Nijerya'daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin Çad'a akredite

olmasıyla devam etmektedir. Son dönemde Çad ile ikili ilişkilerde önemli mesafeler alınmıştır. Yapılan ziyaretler neticesinde çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır. 18.yüzyılda Osmanlıların, Müslüman nüfusa askeri eğitim vermek amacı ile geldiği bilinmektedir. Askerlerden bazılarının dönmeyip Çad'da yerleşmiş ve günümüzde Osmanlı torunu olduklarını söyleyen insanlar bulunduğunu söylemektedir. Fizan Sancağı ve Trablusgarp Eyaleti'ne bağlı olarak sahra altı Afrika ile ilişkiler sürmüştür. 19. yüzyılın ortalarında Sudan ve Uganda toprakları Mısır valileri tarafından ele geçirilmiştir. Diğer taraftan Trablusgarp'tan güneye doğru Çad Gönül havzasına kadar gidilerek Nijer ve Çad üzerinde hakimiyet kurulmaya çalışmıştır.

Çad'lı Öğrencilerin Fransa'da Yerleşme Eğilimleri

Fransa'da kalma eğilimi 60-70 yıl önce başladığı bilinmektedir. Fransa'ya okumak için giden Çadlı öğrencilerin %90'u mezun olunca Çad'da dönmek üzere Fransa'da yerleşmektedir. Ayrıca öğrencilerin bazıları göçmenliğe başvurarak orada resmi olarak kalmıştır. Nitekim öğrenciler oraya gittikleri zaman bazı öğrenciler finansal durumunu düzelmesi için tam bir yılını çalışmaya vermek zorunda kalmaktadır.

Çadlı Öğrencilerin Türkiye'de Kalma Eğilimleri

Türkiye'de kalma eğilimleri yeni başlamıştır. Son 10 yıldır Türkiye ile Çad ilişkileri artmaktadır. Eskiye baktığımız

zaman Türkiye'de yerleşen aile o kadar da fazla değildi. Ama şimdi çok fazla yerleşen birey bulunmaktadır. Özellikle son 5 senedir öğrencilerin Türkiye'ya yerleşmeye başladıkları görülmüştür.

Katılımcıların Türkiye'de kalma eğilimleri ile ilgi soru sorulduğunda, A.D.T & B.M.S., 9 senedir burada yaşadıklarını, eğitim için geldiklerini ifade ettiler. Lisans ve yüksek lisans yapmak için geldiler. Mezun olduktan sonra Çad'a gidip evlenip ve gelip burada düzenlerini Türkiye'de kurdukları dile getirdiler.

"Burada bir şirkette çalışıyorum çok şükür hayatımı iyi kazanıyorum. Bir çocuğum ve karıma bakacak kadar iyi geçiniyorum. Burada neden yerleşmeye karar verdiğimi söyleyecek olursam, Benim ülkemde iş imkanlar çok dar, diploman ne olursan olsun çok sağlam bir torpilin olmasa hiçbir işe giremiyorsun. Hazır burada işim varken neden buradaki düzenimi bozayım, hayatımı devam ettirmeyi düşüncesi ile burada yaşamayı karar verdim" (M.A.T kadın).

Saha uygulaması

Araştırma normal döneminden biraz daha erken başlamıştır. Saha uygulaması 11-12 Eylül de Karabük'te Hamit ÇEPNİ konferans salonunda gerçekleşmiştir. Anket kağıdı Çadlı öğrencilerin genel kurul toplantısında dağıtılmıştır. Toplantıya katılanları için 150 anket kağıdı hazırlanmıştır. 110 tanesi paylaşılmış ve 40 kağıt kalmıştır. Dağıtılan 110 kağıttan sadece 75'i doldurulup teslim

edilmiştir. Doldurulan anketlerin arasında çoğunun boş bırakılan sorular olduğu ve anketi dolduranların hemen hemen hepsinin TÖMER (Türkçe hazırlık sınıfı) öğrencilerinin olduğu ve bundan dolayı üniversite bölüm ile ilgili sorulara cevap vermedikleri tespit edilmektedir. Geride kalan 35 anket kağıdı teslim edilmemiştir. Bundan yola çıkarak hazırlanan anketin Whatsapp üzerinden 50 kişi ile paylaşılmasına karar verilmiştir.

Aynı zamanda toplantıya katılan birkaç Çadlı öğrencinin dernek başkanları ve şehir temsilcileri ile görüşme yapılmış aynı zamanda Fransa'dan toplantıya katılan kişiler ile görüşme yapılmıştır. Karabük TÖMER hocaları ve esnaflar ve birkaç başka yabancı uyruklu öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Daha sonra 25 Ekimde Fransa'dakilere Google form üzerinden hazırlanan anket gönderilmiş ve 46 kişi tarafından doldurulup gönderilmiştir. Daha sonra İstanbul'daki anketler dağıtılmaya devam edilmiştir. İstanbul WCİ Forum'da birkaç Çadlı öğrenciye doldurtulmuştur. Anket, toplam 200 kişiye uygulanmıştır. Neticede değerlendirmeye alınan 102 form ve görüşme yer almaktadır

Katılımcının Çad'ın Hangi Şehrinden Geldiği

Katılımcılar Çad'ın hangi şehrinden geldiği sorusunu %72 boş bırakmıştır. %18'inin Çad'ın Başkenti N'Djamena (Cemena) dan geldikleri görülmektedir. Daha sonra %4'ünün Çad'ın doğusu

Amdjarass'dan geldikleri görülmektedir. Daha sonra Çad'ın batısı olan Abeche (Abeşe) den gelenlerin %1 olduğu ve Çad'ın kuzeyinde yer alan Faya-Largeau (faya-larco) dan gelenlerin sayısının da Abeşe'den gelenlerle eşit şekilde olduğu görülmektedir. Daha sonra N'Djamena'nın doğusunda yer alan Dababa'dan gelenlerin ise son 2 şehirden gelenlerle eşit olduğu görülmektedir.

Katılımcılarının Annelerinin Yaşam Durumu

Katılımcıların annelerinin hayatta olup olmadığı sorusu sorulduğunda öğrencilerin %80'i annesinin hayatta olduğu cevabını vermiş, %18'si annelerinin vefat ettiği cevabını vermiştir. Hiçbir şıkka cevap vermeyenlerin oranının %2 olduğu görülmektedir.

Katılımcının Babalarının Yaşam Durumu

Katılımcıların babasının hayatta olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerin %89'ı babasının hayatta olduğunu işaretlemiştir. Sonra %8'inin babasının vefat ettiği ve %3'ünün soruyu boş bıraktığı görülmektedir.

Katılımcıların Yaşı

Türkiye'deki katılımcılarının %84'ünün 18-25 yaş arası olması bize bir daha Çad'ın nüfusunun ne kadar genç olduğunu hatırlatmıştır. Daha sonra %9'unun 26-33 yaş arası olduğu görülmektedir. %4'ünün 34-41 yaş arası olduğu görülmektedir. %2'sinin 50 yaş ve üzeri olduğu ve %1'inin soruyu boş bıraktığı görülmektedir. Fransa'daki

katılımcıların yaşına bakıldığında öğrencilerin %70'inin 18-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Fransa ve Türkiye'de 18-25 yaş aralığındaki öğrencilerin oranının %70-84 olduğu görülmektedir. Daha sonra 26-32 yaş arası grubun ve son olarak da 34-41 yaş arası grubun geldiği görülmektedir. Bu durum çok dikkat çekici bir durumdur.

Katılımcıların Cinsiyeti

Türkiye'de bulunan öğrencilerin %72'sinin erkek öğrenciye %28'inin kadın öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Onun yanında Fransa'daki katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde yine benzer şekilde %87'sinin erkeklerden oluştuğu, sadece %13'ünün kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Çad, İnsani Gelişme Endeksi'ne göre (UNDP, 2018) 189 ülke arasında 187. sırada yer almaktadır. Ulusal okuryazarlık oranı kadınlar için %32 ve erkekler için %48'dir. Kırsal alanlarda bu oran kadınlar için %14 ve erkekler için %47'dir. Bu özellikle kırsal kesimdeki kadınlar için eğitime erişimdeki çarpıcı eşitsizlikleri yansıtmaktadır. Okuma yazma bilme ve eğitime erişim, Çad'da, özellikle kırsal alanlarda, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri göstermektedir. Kadınların çiftçi örgütlerinde sorumluluk pozisyonlarına daha az erişimi var, eğitime erişimde daha fazla zorluk çekiyorlar, bu durum liderlik kapasitelerini engellemektedir. Bir başka sorun ise kadınların erken yaşta evlendirilmeleri, para kazanmaları için

zorla okuldan alınmaları veya okullarını devam ettirememek üzere yarıda bırakmak zorunda kalmalarıdır.

Katılımcıların Babalarının Yaptığı İş (Mesleği)

Katılımcıların babalarının meslekleri incelendiğinde %9'unun soruyu cevapsız bıraktığı görülmekte, %18'inin memur olduğu ve %22'sinin işsiz olduğu görülmektedir. Fransa'daki katılımcıların %28'nin babası işadamı, küçük esnaf sahibi olduğu görülmektedir. %24'ünün memur olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada yer alanların %18'inin şöför olduğu görülmektedir. Dördüncü sırada yer alanların %9'unun emekli, %4'ünün asker olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Annelerinin Yaptığı İş (Mesleği)

Katılımcıların annelerinin meslekleri sorusunda %15'inin çiftçi olduğu ve %9'unun memur olduğu, %65'inin ev hanımı olduğu ve %1'inin diğer mesleklerde olduğu görülmektedir. Eğitimdeki boşluklar azalırken, Çadlı genç kadınların hem eğitim hem de çalışma konularındaki oranı erkeklere göre hala çok düşük. Nedeni de çoğu ebeveynin kız çocuklarını okula göndermemeleridir. Genel olarak Çad'daki eğitim seviyesi oranı, tüm Sahra altı Afrika ülkelerinin ortalamasının çok altındadır. Beşeri sermaye endeksine göre, 4 yaşında okula başlayan bir kız çocuğu 6,2 yıl, bir erkek çocuk ise 7,7 yılda eğitim alabilmektedir.

Bölgedeki diğer ülkelere kıyasla çocuk yaşta evlilikler, erken gebelikler yaygın görülmektedir. Kadınların yaklaşık %67'si 18 yaşına gelmeden evlendirilmektedir.

İş gücüne katılımda erkeklerin %73'üne kıyasla, kadınların yalnızca %50'si yer almaktadır. Ayrıca, kadınların kayıtlı olarak sektörde çalışma ve ücretli bir faaliyette bulunma olasılıkları erkeklerden daha düşüktür. Kadınlar, erkeklerle aynı mesleki fırsatlardan yararlanmıyorlar ya da yaptıklarında yarı zamanlı çalışma olasılıkları daha yüksek. Bu nedenle kadınlar erkeklerden daha az üretkenler ve daha az para kazanıyorlar. Kadınların üretim çalışmalarına değer katmak için müzakere etme ve sesini duyurma çabalarına destek verilmelidir.

Katılımcıların Mezun Olduğu Lise Türü

Fransa'daki katılımcıların %20'sinin edebiyat ve fen mezunu oldukları görülmüştür. Katılımcıların mezun oldukları lise türü sorusuna %36'sı Edebiyat cevabını vermiştir. %33'ünün fen lisesi mezunu olduğu görülmekte ve %29'unun cevapsız kaldığı görülmektedir. Daha sonra teknik liseden ve diğer liseden mezun olduğunu belirtenlerin oranının %2 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Eğitim Durumu

Fransa'daki öğrencilerin eğitim durumuna bakıldığında %41'inin lisans öğrencisi olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alanların %39'u yüksek lisans öğrencisi ve %20'si doktora öğrencisidir. Fransa'daki öğrencilerin aksine Türkiye'deki

katılımcıların çoğu lisans öğrencisidir, yüksek lisans öğrencileri lisans öğrencilerinin çeyreği kadar olmuştur ve doktora öğrencileri daha çok azınlıktadır. Türkiye'deki katılımcıların eğitim seviyesi incelendiğinde %53'ünün lisans okuduğu görülmektedir. Daha sonra %25'inin TÖMER (Türkçe hazırlığı) de olduğu belirtilmektedir. Daha sonra %9'unun yüksek lisansta olduğu görülmektedir. %3'ünün doktora ve ön lisans okuduğu eşit bir şekilde görülmektedir.

Katılımcıların Eğitim Gördüğü Şehirler

Katılımcıların okudukları şehir incelendiğinde birinci sırada %40 oranla Karabük'te eğitim görenlerin olduğu görülmektedir. İkinci sırada, boş bırakanların %25 olduğu görülmektedir. Daha sonra %14 oranla Tokat ve %6 oranla Sivas görülmektedir. Daha sonra %4 oranla Kars görülmekte, %3 oranla Eskişehir ve Sakarya eşit şekilde yer almaktadır. Daha sonra İstanbul'un %2 oranında olduğu görülmekte, geri kalan Bandırma, Bilecik, Edirne, Samsun'un %1 oranla eşit sırada yer aldığı incelenmiştir.

Katılımcıların Eğitim Gördüğü Üniversite

Katılımcıların okudukları üniversiteler incelendiğinde birinci sırada %40 oranla Karabük Üniversitesi'nin olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra %15'inin Gazi Osman Paşa Üniversitesi'nde okuduğu görülmüştür. Daha sonra %4 Cumhuriyet Üniversitesi'nde okuduğu görülmüştür. Daha sonra %3'ü Kafkasya Üniversitesi'nde ve Sakara Üniversitesi'nde öğre-

nim gördüğü eşit bir şekilde görülmektedir. Geri kalanlar %1 oranla eşit sırada yer almaktadır.

Katılımcıların Okudukları Bölüm

Katılımcıların okudukları bölüme bakıldığında Türkiye'deki öğrencilerin çoğunun risk yönetimi okuduğu ve geri kalanların hemen hemen eşit oranlarla bilgisayar mühendisliği, biyomedikal ve elektrik elektronik okuduğu görülmektedir. Fransa'daki öğrencilerin okudukları bölümlere bakıldığında cinéma, geniecivil, mathematique, mecanique ve informatique olduğu görülmüştür.

Katılımcıların Fransa ve Türkiye'de Kalma Süresi

Katılımcıların kalma süreleri ile ilgili soru sorulduğunda Türkiye'deki öğrencilerin %55'inin 2-3 yıl kaldığı görülmüştür. Fransa'daki durum da benzer orandadır. Öğrencilerin yarısının sadece 2-3 yıl Fransa da yaşadığı ve %45 oranında olduğu görülmektedir. Daha sonra Fransa'daki öğrencilerin %32'sinin bir yıldan az yaşadığı görülmekte ve Türkiye'deki öğrencilerin de %31'sinin bir yıldan az olduğu görülmüştür. Fransa'da öğrencilerin %18'inin 4-5 yıl yaşadıkları görülmüş ve Türkiye'deki öğrencilerin %11'inin 4-5 yıl yaşadıkları görülmektedir. Daha sonra Fransa'dakilerin %5'inin 5 yıldan fazla yaşadıkları görünmüş ve Türkiye'deki öğrencilerin 5 yıldan fazla yaşayan öğrenci sayısı %9'dur.

Katılımcıların Burs Durumu

Katılımcıların burs durumuna bakıldığında öğrencilerin %44'ünün Karabük-Tokat-Bilecik anlaşması ile okuduğu görülmüş ve %11'inin kendi imkanları ile okuduğu açıktır. Daha sonra üçüncü sırada yer alanların YTB bursu ile geldikleri görülmüştür. Türkiye'deki öğrencilerin yarısı anlaşmalı üniversiteler ile geldiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %27'si kendi imkanları ile okumak üzere Türkiye'ye gelmektedirler.

Katılımcılar Boş Zamanlarını Nasıl Geçiriyorlar?

Katılımcıların boş zamanlarını değerlendirildiğinde, öğrencilerin çoğunun boş zamanlarını arkadaşlarla, yurtta/evde geçirdikleri görülmüştür. Diğer taraftan kitap ve gazete okuduları görülmüştür. Sonrasında ülkedeki aileleri, arkadaşları ve akrabaları ile geçirdikleri görülmektedir. Diğerleri spor ve sosyal aktivitelere katılarak boş zamanlarını değerlendirmektedir.

Katılımcıların Türkiye'de Eğitim Alma Konusu

Katılımcıların Türkiye'de eğitim almaları hakkında hangi kaynağın daha etkili olduğu sorusuna öğrencilerin yarısı ülkelerindeki anlaşmalar sayesinde ile geldikleri ülkede yüz yüze eğitim olduğunu belirtmiştir. İkinci sırada internet yer almıştır. Öğrencilerin Türkiye'de eğitim alması konusunda internetin de çok etkili

Tablo 2: Faktör Analizi Sonuçları

olduğu görülmüştür. Üçüncü sırada mezun arkadaşlar tarafından Türkiye’de eğitim görmek çok etkili olmuştur.

Katılımcıların Türkiye’de Eğitim Alma Nedeni

Katılımcıların Türkiye’de eğitim alma nedenleri sorulduğunda öğrenciler %59 oranla “iyi bir eğitim” cevabını vermiştir. %8’i “gelişmiş bir ülke” olduğu için tercih ettiklerini belirtmiştir. Daha sonra %5’i “daha özgür olması” ve %3’ü i”stedğim şehirde istediğim bölümü okumak” şeklinde cevap vermişlerdir.

Katılımcıların Aylık Harcamaları

Fransa’daki katılımcıların aylık harcamalarının %32’si 300 euro ve üzeri, daha sonra aylık 250-300 euro harcadıkları görülmüştür. Türkiye’deki öğrencilerin aylık harcamalarına bakıldığında %25’inin 1000-1500 tl olduğu ve sonraki sırada %21’nin 0-1000 olduğu ve üçüncü sırada yer alan %16’sının 1500-2000tl olduğu görülmüştür.

Çadlı Öğrencilerin Başka Uluslararası Öğrencilerle İlişkileri

Çadlı öğrencilerin başkalarıyla ilişki kurma açısından hiçbir problemleri bulunmadığı görülmektedir. Çad, kozmopolitik bir ortam olduğu için öğrenciler başka insanlarla yaşamak gerektiğinin bilincindedir. Çadlıların çok sosyal, girişken, yeniliğe açık insanlar oldukları öğrenilmiştir. Onların başkalarıyla iletişime girmelerini kolaylaştıran ilk başta Çad’ın kendisi

kozmpolit (etnik yapıya sahip) bir ülke olması ve çok fazla dillerinin olması, resmi dillerinin Arapça ve Fransızca olması çok büyük bir avantaj olmuştur.

“Çadlı öğrencilerin başka öğrencilerle ilişkileri çok iyidir. Çadlı öğrenciler ilk geldiklerinde yurtlara yerleştirilmeleri onlar için çok büyük bir avantaj bu yüzden başkalarıyla iletişimleri çok iyi. Benim başkanlık yaptığım zaman bir sorunla karşılaşmadım.” (H.Y.H ERKEK ÖĞRENCİ)

Çadlı öğrencilerin başkalarıyla iletişimleri hakkında Tömer hocalarından aldığımız bilgiler hep pozitif olmuştur. Çadlı öğrencilerin zeki, saygılı ve sosyal bireylerin ve başkaları ile kolay iletişime girebilen öğrenciler olduklarını söylüyorlar. Üniversite KYK Yurdu Genel Müdürlüğü ile görüşmüş Çad’lı öğrencilerin çok temiz olduğu ve hiç sorunlu bir öğrenci olmadığını söylemektedirler.

Çadlı Öğrencilerin Fransa’yı tercih etme faktörleri

Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Fransa’yı tercih etmelerinin bazı sebepleri yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Yapılan görüşmelerde, Çadlı öğrencilerin Fransızca bildikleri için Fransa’da eğitim almak istedikleri gözlemlenmiştir. Bununla beraber Fransa’nın gelişmiş bir ülke olması, çalışma ve para kazanma fırsatlarının olması, konforlu bir yaşam sunması ve eğitimin kalitesi gibi sebepler Çadlı öğrencilerin Fransa’da eğitim alma isteklerini arttırmıştır.

Avrupa ülkelerinde iş olanakları olduğu için Afrikalılar genelde Avrupa ülkelerine gitmeyi tercih etmektedir. Diğer taraftan Çadlılar Fransızca bildikleri için dil sorunlarını olmamakla beraber topluma entegrasyonları kolay olabileceklerini düşündükleri için Fransa’yı tercih etmektedirler. Ayrıca Fransa’da hem okuyup hem de çalışabilme şanslarının olması kendi kendine ayrı bir nedendir.

Çadlıların Türkiye’yi tercih etme faktörleri

Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Türkiye’yi tercih etme sebepleri yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması, kültürel benzerliklerin bulunması, ticari alanda gelişmiş olması, harcamaların daha ekonomil olması, burs olanaklarının olması gibi sebepler Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Türkiye’yi tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye’nin tercih edilme nedenlerinin başında dini ve kültürel benzerlik gelmektedir. Diğer taraftan eğitim politikası tercih etmeye neden olmaktadır. Türkiye’nin sağlamış olduğu eğitim fırsatları devam etmektedir. Bazı Türk üniversitelerinin Çad üniversiteleri ile yapılan eğitim anlaşmaları öğrencileri Türkiye’ye gelmeye teşvik etmektedir.

Çadlı Öğrencilerin Sosyal Entegrasyonu

Genel olarak pek çok yaklaşım ve görüşte, yeni bir topluma katılma, yerleşme döneminin stres yaratıcı olduğu ve

uyum sağlama çabalarından meydana gelen gerginliklerin katılan insanların yabancı çevreye ayak bastığı andan itibaren başladığı ve çok uzun yıllara kadar süreceğine kabul edilmektedir (Şahin, 2001: 66). İnsanlar, içerisine yeni girdiği ortamda, dili yeterince kullanamadıkları takdirde uyum sorunu yaşayacakları gibi psikolojik olarak da kendini yeterince ifade edemeyen kişiler, sosyal davranışları sırasında problem yaşamaktadırlar (Karaoğlu, 2007: 27). Üniversite eğitimi ya da köyden şehire eğitim gibi çeşitli sebeplerden dolayı aynı ülke içinde bile yer değiştirmek zorunda kalan insanlar bile uyum konusunda zorluk çekerken, bir başka ülkeden gelen insanların bu ya da buna benzer sorunları yaşamayacakları düşünülemez. Çünkü her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır ve bir kültürden başka kültüre geçen bir kişi uyum sorunları ile karşılaşmaktadır (Çöllü ve Öztürk, 2010: 223). İnsanlar, içinde bulunduğu toplumu değiştirdiklerinde yani yeni bir topluma geçtiklerinde, yeni toplumun kamusal rol ve beklentilerine yanıt vermekte zorluk çekerler, sosyal değişme olduğunda, kişilik tipleri arasında uyum olsa da, bireyler bazı huzursuzluklar hissederler (Levinson. 1969; Akt.: Azmaz ,1995: 6).

Üniversitenin veya bölümün, çevreye, kültüre ve şehire ilişkin uyum ve tanıtım programı uygulayıp uygulamadığı konusu da akademik adaptasyon için

önemlidir. Bununla birlikte, öğrencinin okuduğu bölümden ve üniversiteden duyduğu memnuniyet, onun okul ve eğitime olan ilgisini etkiler. Lewthwaite'e göre (1996), akademik adaptasyonda sırasıyla akademik danışmanların rolü, derslerden duyulan memnuniyet, derslere katılım, konuşma ve yazılı sınav stresinin belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

Barınma Sorunu ile İlgili Yaşanılan Sorunlar

Öğrencilerin eğitim durumuna bakılırsa en fazla lisans öğrencileri olduğu görülmektedir. Lisans öğrencilerinin farklı bir ülkeye geldiklerinde yaşadıkları en büyük problem barınma problemidir. Yapılan görüşmelerde yabancı uyruklu insanlar için ev bulmanın ne kadar zor olduğu görülmektedir. Ev sahipleri çok yüksek kiralar talep etmekte, birkaç kişinin bir arada oturmasına izin vermemektedir. Katılımcılardan biri, Çad'dan Türkiye'ye daha önce gelmiş ve eğitim almıştır. Yeni gelen öğrenciler için barınma konusundan sorumlu olduğunu belirtmiştir. Kendisi öğrencilere yer bulamadığını fakat bulanan kadar bir pansiyona yerleştirdiğini belirtmiştir. (P.O.R. Çadlı öğrencilerin delege/temsilcinin yardımcısı aynı zamanda UDETT'e akademik sorumlu).

“Sosyoloji bölümü 3. öğrencisiyim, ben şahsen geldiğim zaman hiçbir sorun yaşamadım, zaten ben YTB burslu olduğum için barınma sorunu ortadan

kalkmıştı. Yaşadığım tek şey evrak işlemleri, o da eski Çadlı öğrenciler sağolsun bana yardımcı oldular. Şimdi yeni gelen öğrenciler ev bulmakta sorun yaşıyorlar, malumumuz bu yeni süreçte Türkiye genelinde öğrenciler barınmakta sorun yaşıyorlar ve bunu Çadlı öğrencilerin de başka öğrenciler gibi bu durum biraz etkiledi.” (A.S. Çadlı öğrencilerin temsilcisi)

Sosyo-kültürel sorunlara ilişkin barınma konusunda, öğrencilerin yarısından fazlasının en fazla yurtda odaların kalabalık olması, gürültülü ve rahatsız edici yurt ortamına vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda kız öğrencilerin şikayetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Oda arkadaşları ile geçinme açısından bakıldığında erkek öğrencilerin daha esnek bir yapıda olmalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, kız öğrencilerin yurt ortamının kalabalık olması konusundaki şikayetlerinin arkadaşlık açısından daha az sorun oluşturduğu söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan yargılar ile bu sonuçlara dayalı bazı önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın amacı, uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının gittikleri yer, Fransa ve Türkiye'de kalma süresi gibi bazı değişkenler açısından incelemesi ve söz konusu öğrencilerin uyum süreçlerinin karşılaştırmasıdır. Bu çerçevede, yapılan incelemeler sonu-

cunda elde edilen bulgulara göre şu yargılara ulaşılmıştır: Barınma sorunu hem Fransa hem de Türkiye'deki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarından biri olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca Fransa'daki öğrencilerin ilk karşılaştıkları sorunlarından bir olmuştur. Akademik sorunu her iki ülkede okuyan öğrencilerin karşılaştıkları tespit edilmiştir. Akademik sorunundan ilki bölüm değişikliği, öğrencilere kendilerine hazırlamasına veya karar vermelerine yönelik programlar yapılmalıdır. Gerekirse ortaokuldan ve liseye kadar öğrencilere oryantasyon programı ders programlarına eklenmesini önerilmektedir. Ortaokuldan öğrencilere branşları ve bölümleri tanıtılmalıdır. Böylece öğrenci kendi istediği bransa göre hazırlanacak ve okumak istediği bölüme odaklanır ve gittiği ülke akademik sorunu (bölüm değişikliği) ile karşılaşmamaktadır. Her iki tarafta uğraşmamış olacak ve bunun gibi sorun ortadan kalkmış ve oryantasyon eksikliği sorunu ortadan kalkmış olacaktır. İkincisi, dil sorunu her iki ülkede eğitim gören Çadlı öğrencilerin akademik sorunundan karşılaştıkları sorunlarından dil olduğu görülmüştür. Fransa'daki öğrencilerin dil Fransızca bildikleri halde Fransızlarla iletişime geçmekte zorlandıkları görülmektedir. Bunun yanında Türkiye'deki öğrencilerin derslerde zorlanmasının en önemli nedenlerinden biri Türkçeyi iyice öğrenmediklerini tespit edilmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrenciler çoğunlukla erkek ve 18-25 yaş

grubundandır. Fransa ve Türkiye'de üç yılını doldurmamış öğrencilerin sayısı çoğunluktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin yarısından fazlasının daha önce kentlerde yaşam sürdürdüğü ve çoğunluğu litteraire (edebiyat) ve technique (teknik) lise türünden mezun öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'deki öğrencilerin çoğunlukla biomedikal mühendisliği, risk yönetimi okuduğu ve geri kalanların hemen hemen eşit oranlarla bilgisayar mühendisliği, ve Fransa'daki öğrencilerin cinema (sinema), geniecivil, mathematique (matematik), mecanique (mekanik) ve informatique (bilgisayar) gibi bölümlerde öğrenci oldukları görülmüştür. Öğrencilerin burs durumuna bakıldığında Türkiye'deki öğrencilerin çoğunlukla üniversitelerin anlaşması sayesinde ve kendi imkanları ile okuyan öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Bulgulara göre, öğrencilerin anne-baba mesleklerine ortak özellik olarak çoğunlukla esnaf, küçük işyeri sahibi, işadamı ve memurlardan oluşmaktadır. Ayrıca öğrencilerin annelerinin çoğunluğunun ev hanımı olduğu tespit edilmiştir.

En çok karşılaşılan sorunlardan burs faktörü çok büyük bir problem olduğu anlaşılmaktadır. Bu faktörden dolayı okulu bırakıp ülkeye dönmek zorunda olan öğrenciler de olmuştur. Türkiye'de en çok karşılaşılan problemlerden biri burs sorunu olmuştur. Öğrenci buraya geliyor tam burslu olmadığı

öğreniyor ve öğrencilere çok zor bir duruma sokmaktadır. Bu sorun sadece durumu kötü olanlar için büyük bir problem yaratabilmektedir. Genellikle karşılaşılan sorunlardan 1- akademik, 2-finansal, 3- sosyo-kültürel finansal sorunlardan bahsedecek olursak bazı öğrencilerin finansal sorunlardan dolayı barınma sorunu yaşamaktadırlar. Bunun gibi sorunlar olduğundan Türkiye’teki Çadlı öğrenciler bazı derneklere giderek var olan sorunları anlatarak sorunları olan öğrencilere destek sağlamaya çalışmaktadır.

Kaynakça

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme moti vasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversiteöğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Tomanbay, İ. (1999). Sosyal Çalışma Sözlüğü - Toplum bilim, Ruh bilim, Eğitim bilim,

Yöntem bilim, Nüfus bilim, Hukuk ve Ekonomi Boyutlarıyla. Ankara: Selvi Yayınevi.

Kağıtçıbaşı Ç. (2010). Benlik Aile ve İnsan Gelişimin Kültürel Psikoloji. İstanbul: Koç Üniversitesi yayınları.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2).

Gupta, R., & Kumar, A. (2008). Bioactive materials for biomedical applications using sol-gel technology. Biomedical Materials, 3(3), 034005.

Dorozhkin, I. N., & Mazitova, L. T. (2008). Problems of the social adaptation of foreign college students. Russian Education & Society, 50(2), 23-30.

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme motivasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Yılma, A. N., Singh, S. R., Morici, L., & Dennis, V. A. (2013). Flavonoid naringenin: a potential immunomodulator for Chlamydia trachomatis inflammation. Mediators of inflammation, 2013.

Devi, N. U., Kamatchi, P., Najeeb, S. S., Ayed, T. L., Gharbi, H., Karagoz, M., & Genc, A. to Women Bus Conductors of BMTC.

Gülнар, B., & Balcı, Ş. (2012). The relationship between life satisfaction, interpersonal communication and media using among foreign students. International Journal of Multidisciplinary Thought, 2(2), 43-54.

Walker, G. A., Walker, A. R., Irwin, A. W., Larson, A. M., Yang, S. L., & Richardson, D. C. (1995). A search for Jupiter-mass companions to nearby stars. Icarus, 116(2), 359-375.

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme motivasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Tosun, I., Karaoğlu, A., Ciftci, H., Buruk, C. K., Aydın, F., Kilic, A. O., & Ertürk, M. (2007). Biotypes and antibiotic resistance patterns of Gardnerella vaginalis strains isolated from healthy women and women with bacterial vaginosis. Mikrobiyoloji bulteni, 41(1), 21-27.

Çöllü, E. F., & Öztürk, Y. E. (2010). Türk Cumhuriyetleri. Türk ve Akra ba Topluluklarından Türkiye’ye Yüksek

Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği)'Journal of Azerbaijani Studies, 223-229.

Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler.

